

ЛАТИНСЬКІ ВПРАВИ

для третьої класи.

Після третього польського видання Францішка Прухніцького

для ужитку української молодіжи

ВЛАДЫС

ІДЯРІОН ОГОНОВСЬКИЙ

Трете, справлене виданє.

Ціна: 10 К.

У ЛЬВОВІ, 1920.

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА.

З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка.

ЛННБ України ім. В. Стефаника

012721380

2/18

м. Київ

2006.13

ЛАТИНСЬКІ ВПРАВИ

для третьої класи.

Після третього польського видання Францішка Прухніцького

для ужитку української молодіжи

ЗЛАДИВ

ІЛІЯРІОН ОГОНОВСЬКИЙ.

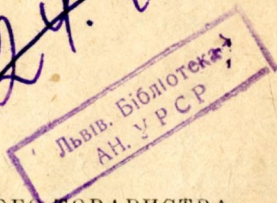
Трете, справлене виданє.

Ціна: 10 К.

У ЛЬВОВІ, 1920.

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА.

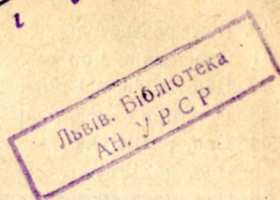
З друкарні Наукового Товариства імені Шевченка.

47-8

24. 408

Зміст.

Замітка. Уступи цілі в означені * зьвіздкою.

Стр.

Повторене.

1. Accusativus cum infinitivo	1
2. Nominativus cum infinitivo	1
3. Ablativus absolutus	2
4. Coniugatio periphrastica; Gerundium і Gerundivum	3
* 5. Спільний скарб Греків	3

Складня згоди.

6. Підмет і присудок в реченнях поєдинчих	4
7. Підмет і присудок в реченнях стягнених	4
8. Доповнене присудка	5
9. Придаток і прикладка	6
10. Заіменники	6
11. Повторене (6—10)	7
*12. Еней прибуває з Трої до Італії	8

Складня відмінків.

Nominativus.

13. Nom. поєдинчий і подвійний	8
*14. Янус	9
*15. Дедал і його син Ікар	9
*16. Цар Тит	10

Accusativus.

17. Асс. по дієсловах перехідних відмінно від української мови	10
--	----

Стр.

18. Дальше	11
19. Асс. по дієсловах неособових	11
20. Асс. по дієсловах, що виражають сильніше зворушене душевне	12
21. Асс. по дієсловах зложених з приіменниками	12
22. Асс. подвійний (предмету і присудка)	13
23. Дальше (особи і річі)	14
24. Асс. незалежний	14
25. Асс. по приіменниках	15
26. Повторене (17—25)	16
27. Дальше	16
*28. Танталь	17
*29. Побожність Енея	17

Dativus.

30. Dat. предмету дальшого по дієсловах і прикметниках	18
31. Dat. по дієсловах відмінно від української мови	19
32. Dat. по дієсл. consulo, prospicio, provideo, metuo, timeo	19
33. Dat. по дієсл. зложених з приіменниками	20
34. Dat. по дієсл. circumdo, dono, exuo, induo	21
35. Dat. участі	21
36. Dat. цілі і наслідку	22
37. Повторене (30—36)	22
38. Дальше	23
*39. Ніоба	24

24.408.

Львів. Бібліотека
АН УРСР

П О В Т О Р Е Н Ї Ї.

Accusativus cum infinitivo. Nominativus cum infinitivo. Ablativus absolutus. Coniugatio periphrastica. Gerundium і Gerundivum.

1.

1. Хтож не бачить, що незгода горожан є найбільшим лихом? — 2. Правдою є, що Римляни колись перевищали хоробростию всі старинні народи. — 3. Демостен, як звісно,¹⁾ був найбільшим бесідником старини. — 4. Сократ говорив, що є мешканцем і горожанином цілого світа. — 5. Дарей сподівався, що легко підібе Греків під своє володіння. — 6. Після гадки²⁾ дельфійської пророчні був Сократ наймудрішим зі всіх Атенців. — 7. Жреці сподівалися, що твердий дух Марція Коріоляна дасть ся³⁾ зм'ягчити просьбами. — 8. Після⁴⁾ Тукидида був переказ, будто би Темістокль добровільно зажив отруї. — 9. Коли Епамінонд спостеріг, що одержав смертну рану, задержав снісу в тілі, аж йому донесено, що побідили Беотійці. — 10. Коли Мільтіад дійшов до зрілих літ, Атенці були певні, що він буде мужем чесним і добрим горожанином. — 11. Атенці не думали, щоб Мільтіад міг жити яко чоловік приватний; проте втрутили єго до вязниці. — 12. Деякі дієписці оповідають, що Ганнібаль яко хлопець, приведений вітцем до жертівника, присяг, що ніколи з Римлянами не буде жити⁵⁾ в приязни; присяги сеї, даної вітцеві, додержав, як звісно,¹⁾ аж до кінця життя.

2.

1. Аристид мав бути найсправедливіший зі всіх людей. — 2. Тиберій Гракх, як здавало ся,¹⁾ убігав ся о королівську власть. — 3. Многим Тацит видає ся дуже досто-

вірним писателем. — 4. Атенці мали бути колись найрозумнішими зі всіх народів старини. — 5. Сизиф, як кажуть, був найхитрїйшим чоловіком. — 6. Було то мабуть²⁾ наслідком справедливости Аристиди, що верховна власть на морю перейшла від Лякедемонців на Атенців. — 7. Атенцям, що питали³⁾ о раду, Пітія після переказу²⁾ поручила, щоби Мільтіяда вибрали собі на вождя.⁴⁾ — 8. Коли Аристид спостеріг, що якийсь горожанин писав на черепку, щоби его прогнано з вітчизни, запитав его, як кажуть,¹⁾ длячого се робить. — 9. Аристид мабуть²⁾ не відбув законом приписаної кари, бо — як кажуть¹⁾ — вже в шестім році відкликано его до вітчизни.

на. згодн. 3. об. об.

1. Коли Агезилей, лякедемонський король, підбив велику часть Азії, пішов походом проти перського короля. — 2. Коли Картагінці одержали відповідь Римлян, відкликали Ганнібала домів. — 3. Стягнувши військо повернув Сулля до столиці і заняв її силою. — 4. Побивши всі війська неприятелів, вернули наші до табору. — 5. Здобувши Термопілі, зближив ся Ксеркс до Атен, а поубивавши жреців, яких знайшов на замку, знищив огнем ціле місто. — 6. Король Персів Дарей, стративши надію на мир,¹⁾ відновив війну з Александром Великим. — 7. Атенці прийняли раду Темістокля і всі свої движимости вивезли до Саляміни. — 8. Перський король Дарей переправив військо з Азії до Європи і видав війну Скитам. — 9. Коли Ганнібаль побив Антиоха, утік на Крету, боячи ся, щоби его не видано. — 10. Біас плыв раз кораблем з лихими людьми. Коли в часі²⁾ бурі кораблем³⁾ кидали філі, а они взивали богів на поміч: „Тихо будьте, сказав, щоби боги не довідали ся, що ви туди пливете.“ — 11. Деякі дїєписці подають, що Темістокль прибув до Азії за володіння⁴⁾ Ксеркса. — 12. Коли Дарей повернув з Європи до Азії, виставив за намовою⁵⁾ приятелів величезну флоту, щоби Грецію підбити під своє володінє. — 13. Кир Молодший готовив ся потайно до війни проти брата Артаксеркса, при помочи⁶⁾ Лякедемонців. — 14. Ганнібаль вирушив на Рим без жадного майже опору.⁷⁾ — 15. Під начальством Павсанія Мардоній, верховний вожд і зять перського короля, був присилуванний до утечі. —

16. За консуляту Марка Клявдія і Люція Фурія прибули з Риму до Картагіни послы, що мали жадати видачі Ганнібала.

4.

1. Коли хочете бути найпершими зі всіх народів, то¹⁾ ви повинні перебувати²⁾ в таборі, не в школі вправ тілесних. — 2. Не треба зовсім дивувати ся, що смерть Кімона була болюча для всіх земляків. — 3. Атенські осадники, що їх вислано до Херсонезу, мусіли воювати з Траками, що замешкували сю землю. — 4. Атенське військо горіло незвичайною жадобою воювання з Персами. — 5. Всі бачимо, що закони установлено в цілі збереження держави. — 6. Хоч Гамількар горів жадобою борби³⁾ з Римлянами, все-таки розумів, що більше треба дбати о мир. — 7. Коли Агезилій розбив далеко більше військо неприятельське, мав зовсім певну надію здобути римську державу. — 8. Коли сповіщено, що Скити побороли⁴⁾ Дарея, упоминав Мільтіяд своїх, щоби не покидали даної судьбою нагоди до висвободження Греції. — 9. Атенці зі всіх усюдів зносили все те, що було пригідне до укріплення міста. — 10. Лякедемонці обвиняли Темістокля, що для покореня Греції заключив умову з королем Персів. — 11. Аристид визначав, кілька гроший має складати кожда держава на будову флоту і на зібранє війська. — 12. Коли Лякедемонці під Саламіною не хотіли з Ксерксом воювати, Темістокль підступом присилював їх до борби.⁵⁾ — 13. В заряді держави мав Епамінонд за противника якогось Менекліда, досить виправного в бесіді.⁶⁾ — 14. Агіс, король Лякедемонців, чуючи, що декотрі жовнірі лякають ся великого числа неприятелів, сказав: Не треба питати ся, кілька є неприятелів, але де они є.

5. Спільний скарб Греків.

В заряді держави відзначав ся Аристид так дуже, що ніхто не міг єму дорівнати. Коли нова війна загрожувала з Персами, намовив Аристид Атенців і їх союзників, щоби задля¹⁾ оборони вітчизни побудували кораблі і приготували військо. Атенці знали, що з найзавзятійшим ворогом мусять воювати є своє істнованє. Задля того прийнявши раду Ари-

стида, постановили і військо зібрати і кораблі побудувати. Але коли до виконання сего недоставало їм грошей, вибрано того самого Аристиди, щоби визначив, кільки грошей має зложити кожда держава на поставленє війська і на вибудованє кораблів. Тому що всі союзники знали, що Аристид є найсправедливішим мужем, проте радо складали, що було потрібне до оборони свободи цілої Греції. Наслідком того було, що чотириста шісдесят талентів впливало річно до спільної каси. За радою Аристиди перенесено сей скарб на остров Дельос, щоби поміж союзниками не повстало жадне²⁾ підозрінє. Остров Дельос Греки дуже почитали³⁾, бо на нїм уродив ся Аполльон і Діана. Але по смерті Аристиди перенесено до Атен всі гроші, що знаходили ся в спільній скарбниці.

СКЛАДНЯ ЗГОДИ.

6.

1. Милою є річию бути хваленим і любленим. — 2. Родичів не любити є безбожністю. — 3. Колиж приїде те „завтра“, до котрого всьо відкладаєш? — 4. Ми вздихаємо до мира, ви бажаєте війни. — 5. З обох сторін з найбільшою запонадливостію приготовляли ся¹⁾ до війни. — 6. В зимі паде сніг, в літі град. — 7. Праця є матерію слави. — 8. Розум є паном всего²⁾ і королем. — 9. Гнів буває найчастійше дорадником найгірших діл. — 10. Житє сїльське є школою³⁾ оццадности, пильности і справедливости. — 11. Отсе повертає вже бузьок, звістун весни.

7.

1. Житє, смерть, богацтво, убожество роблять на всіх дуже велике вражінє. — 2. Коли Діон і Гераклід прибули до Коринту, почали всіми способами приготовляти ся до війни. — 3. Страх збільшила темна ніч, незвісна околиця і вояд недосить певний. — 4. Аттік попав в хворобу, котру з початку не лише він сам легковажив, але навіть лікарі. — 5. Ганнібалеви зайшли дорогу два консулі: Гай Теренцій і Люцій Емілій. — 6. Праця і розкіш, хоч є неподібні, є злучені поміж собою якимсь природним сою-

зом. — 7. Анї я, анї ти, анї жаден иньший розумний чоловік не буде хвалити домашніх воєн. — 8. Мужчин, жінок і дітей забрали Римляни в неволю.¹⁾ — 9. Семпронієви передано два легіони, а з союзників піснайцять тисяч піших і тисяч вісімсот їздців. — 10. Ми і ваші родичі ніколи не залишили учити вас основ мудрости. — 11. Страх, гнів, немірність, жадоба і иньші пристрасти є чужі мудрцям. — 12. Сенат і римський народ дякують вам, що ви видержали в вірности і приязни. — 13. Твоя рада і щирість не були мені ніколи більше пожадані, як в тім часі.

8.

1. Ніхто в старости не буває таким самим, яким був замолоду. — 2. Ціцерон не лише в молодости боронив держави, але не опустив її навіть в старости. — 3. Ще в дуже молодім віці війшов Евмен в приязні відносини з Филипом, сином Амінта. — 4. В першій пунській війні почав Гамількар гетьманувати над військом, будучи ще дуже молодим чоловіком. — 5. Епамінонд замолоду цинив понад всіх своїх ровесників Лізіса з Таренту, свого учителя. — 6. Яко вожд стояв Конон на чолі піших військ, а яко начальник флоту доконав великих діл на морю. — 7. Гай Юлій Бубульк будучи цензором збудував храм Спасеня, що єго обітував¹⁾ за часу свого консуляту, а посвятив єго, коли був диктатором. — 8. Ціцерон будучи квестором управляв Сицилією, яко едиль позивав Верреса, яко претор поширав внесене Манілія, а коли був консулем, прогнав з міста Катиліну. — 9. Начальники замків прибули до Ганнібаля в посольстві.²⁾ — 10. Приязнь є нам дана від Бога яко підпора чеснот, не яко товаришка злочинів. — 11. У старинних почитувано поетів яко слуг і товмачів волі богів. — 12. Едуйці дали в заклад Секванам найперших з горожан. — 13. Коли Атенці облягали Хіос, хотів Хабрії найперше увійти до пристани; для того розказав керманичеві, щоби справив туди корабель. — 14. Лякедемонці виправили послів до Атен, щоби Темістокля заочно обвинили о зраду. — 15. Ті самі, що Діона за життя звали володарем, по смерті величали єго спасителем вітчизни.

9.

1. Перси звели борбу в місци для себе дуже недогіднім, а противно дуже догіднім для Греків. — 2. Кльодій переслідував Ціцерона з найбільшою ненавистю і завзятем. — 3. Тиберій і Гай Семпроній Гракх найбільше роздумували над користями римського люду. — 4. Коли Александер, македонський король учув, що Дарей, король Персів, збирає безчисленні відділи жовнірів, сказав: Оден вовк не боїть ся багато овець. — 5. Гай Муцій, молодець знатного роду, потайно увійшов до табору неприятелів, щоби убити Порсену, клюзинського короля. — 6. На чолі тускуляньської кінноти стояв Гемін Мецій, муж не лише з роду славний, але також з чинів. — 7. Ветурія, мати Коріюляна і Волюмнія, єго жінка, удали ся до неприятельського табору. — 8. З двома вождами войовано о панованє в Італії, з Пиргом і з Ганнібалем. — 9. Прибув до мене Марк Брут з Титом Помпонієм; мужі не лише поміж собою приязню сполучені, але також і мені дорогі. — 10. Пердикка убив Селзвк над рікою Нілем.¹⁾ — 11. Атени, найславнійше грецьке місто, спалили Перси.¹⁾ — 12. Сиракузи, знатне місто сицилійське, облягав довго Марцель, дуже великий вожд римський, і вкінці їх здобув.¹⁾ — 13. Гамількар відзискав для вітчизни найсильнійші з цілої Африки міста, Утику і Гінно. — 14. Етрурійське місто Веї, що з Римлянами вело²⁾ багато воєн, збурих Камілл.¹⁾ — 15. Сузи, найгарнійше і найбогатше місто перської держави, здобув Александер Великий, лицарський король Македонців.¹⁾

10.

1. Цезар приказав Гельветам, щоби відбудували міста і села, котрі передтим спалили. — 2. Спочинок і майно, що їх смертні вважають за найперші річі, виніжують уми людий. — 3. Алькібіада — що передтим ніколи не лучило ся — обдарено лавровим вінцем. — 4. Так велика є сила чесноти, що єї любимо не лише у тих, котрих ми ніколи не бачили, але також — що є річю більшою — у ворога. — 5. Що у¹⁾ музиків зове ся гармонією, то є в державі згода. — 6. Люкулъ прислуував Мітридата до утечі у Візантію, що тепер зове ся Константинополем. — 7. Вер-

цинігеториг' повів своє військо до Алезії, що є містом Мандубійв. — 8. Чим між добрими є приятель, тим є між злими заговор. — 9. Коли Тразибуль утік з Атен до Філе, що було вельми укріпленим замком в Аттиці, мав з собою лише трийцять товаришів. — 10. Що нам здає ся бути витревалостію, може другим здавати ся упором. — 11. То буде місце на²⁾ нове місто, то буде безпечний спочинок по³⁾ трудах. — 12. Мудрий і постійний чоловік не буде гонити за тінию марної слави, ані не погордить справедливою славою, котра є найзнатнішим овочем правдивої чесноти. — 13. Борба під Каннами набавила Римлян великого страху; бо се був найбільший погром, якого коли-небудь зазнали.

11. Повторенє.

1. Той є справді чесний, кого убагородняє его власна заслуга. — 2. Найвисша справедливість буває деколи найбільшою несправедливістю. — 3. То є приятель найми-лїйша, котру сполучила не потреба, лише подібність характеру. — 4. Жадоба і гнів, найгірші дорадники, вже багато людей спонукали до несправедливости. — 5. Не сенат, не римський нарід будуть боронити Сицилійців; суд є одиноким місцем, куди они звернуть ся. То є пристань, то твердия, то вівтар союзників. — 6. Веррес, проступник і свьятотатник, забрав із Сицилії багато золотих і срібних посуд. — 7. Доньку Оргеторига і одного з его синів спіймали Римляни.¹⁾ — 8. Поважанє і любов є найсильнішими підпорами житя. — 9. Треба оминати глупоти і нерозваги, несправедливости і немірности. — 10. Аттик жив в вельми дружних відносинах з Марком Ціцероном і з Квінтом Гортензієм, котрі то мужі були найславнішими бесідниками, і вчинив — що було дуже трудне, — що поміж ними не було жадної зависти. — 11. Александер Великий, запитаний, кому полишає королівство, відповів: Найліпшому. То були послїдні слова короля. — 12. Пельопід, що его враз з Іменієм спіймав Александер, самовладник Фер,¹⁾ був вкинений до в'язниці. — 13. Вітеллії, що були прихильниками Тарквінія, прибрали собі за учасників заговору своїх сестрінців, Тита і Тиберія Брута. — 14. Кімон, син Міль-

тіяда, розбив над рікою Стримоном велике військо Траків і основав місто Амфіполіс. — 15. Вимова Епамінонда визначила ся передовсім в Спарті, коли²⁾ був²⁾ послом перед битвою під Левктрою. — 16. Фойбід з Лякедемону заняв кадмейський замок за намовою³⁾ кількох Тебанців, що підпомагали⁴⁾ справу Спартан.

12. Еней прибуває з Трої до Італії.

Загально звісна є блуканина Енея, сина Анхіза і Венери. Коли утік з вітчизни, прибув з многими товаришами найперше до Тракії, відтак до Дельос, острова посвяченого Аполльонови, котрого пророчню запитав о раду що до своєї будучої вітчизни. Коли довідав ся, що судьба призначає¹⁾ ему Італію, поплив до Епіру і до Сицилії. Коли звідси спішив до Італії, вітри некорисні звернули его до Картагіни.¹⁾ Ту прийнятий ласкаво королевою Дідоною, гостив довго в тім місті, як би у власнім домі, і не журив ся про вітчизну, обіцяну ему судьбою. Однак упіменений розказом богів, відіхав з Картагіни і по всіляких пригодах прибув до Італії, де вкінці знайшов спокійний осідок і нове королівство.

СКЛАДНЯ ВІДМІНКІВ.

Nominativus.

13.

1. Богато людей покладає на маєтку найвище щастє. — 2. Мало людей любить більше чесноту чим маєток. — 3. Було поміж Гельветами кількох мужів, котрих значіне у народу було дуже велике. — 4. Богато обставин заохочувало Цезара, щоби починав нову війну. — 5. Для Бога нема нічо тайного. — 6. Для побіджених¹⁾ нема нічо певного, для побідників нічо недозволеного. — 7. Вчора віддано мені лист від тебе²⁾; нічо не могло бути милійшого для мене. — 8. Всьо є непевне, коли відступило ся від справедливости. — 9. Темістокль поручив землякам, щоби не скорше випустили лякедемонських послів, аж би его самого відіслано.

10. Геракль і Ромуль з людей стали ся богами. — 11. У Лякедемонців звали ся ті старцями, що займали найвищий уряд. — 12. Приязні відносини поміж дітьми не можуть остати постійними. — 13. Аристида перед всіми иньшими звали справедливим. — 14. Не одно у Римлян було чесним, що у Греків уважалось ганьбачим. — 15. Скупних належить уважати не за достатних і богатих, але радше за недостатних і убогих. — 16. Лякедемонєць Фойбід заняв тебанський замок, що звав ся Кадмеєю. — 17. Не завсїгди є щасливими ті, що видають ся щасливими. — 18. Всі добрі склонности душі зовуть ся чеснотами. — 19. Добродійство і вдячність уважають ся найсильнішими союзами людської суспільности. — 20. Цілий той сьвіт треба уважати за одну спільну державу богів і людей. — 21. Дельфи звались у старинних Греків осередком землі. — 22. Наколи земля видає ся тобі малою, як справді³) є, то гляди завсїгди на річи небесні, а не дбай про річи людські.

14. Я н у с.

Янус мав бути першим королем Італії і мав основати місто, котре після¹) єго імени звало ся Янікулем. Також місяць січень, як кажуть, одержав від него назву. Янус був богом року, розстайних доріг і брам. Почитанє єго було дуже давне у Лятинців і Римлян. Про него оповідає дивні річи, а зображувало єго яко бога о двох лицях²). Нума здвигнув для него храм, котрий відчинений мав³) означати, що держава є під⁴) оружем, а замкнений, що заключено мир. Однак храм той у протягу⁵) сімсот літ був лише⁶) три рази замкнений: найперше за панованя Нуми, відтак по першій пунській війні, вкінці по борбі під Акцієм за панованя цїсаря Октавіана.

15. Дедадь і єго син Ікар.

Дедадь, знаменитий мистець, утік з причини сповненого убийства з Атен на Крету до короля Міноса. Ту збудував лябіринт, в котрім пізнійше замкнує єго самого разом з сином, коли стягнув на себе ненависть короля. Бажаючи¹) звідтам втечи, припняв собі і своєму синові крила за помочию воску²) і разом з ним відлетів. Однак

Ікар, що за високо³⁾ підлетів, упав в море, коли в наслідок сонічної спеки²⁾ стояв ся віск. Море, що в нїм Ікар погиб, названо Ікарійським. Дедаль мав відтак прибути щасливо⁴⁾ до Сицилїї.

16. Цісар Тит.

Римський цісар Тит, син Веспазіяна, був з природи¹⁾ так дуже добротливий і ласкавий, що називали єго любовю і розкошию людського роду. Нікого, що просив о поміч, не відправив без підмоги або бодай без надії, а коли єго приятелі ганили,²⁾ що³⁾ більше обіцює, ніж може⁴⁾ зробити, говорив, що сумним не повинен⁵⁾ ніхто відходити від цісаря. Коли раз при бенкеті пригадав собі, що нікому того дня не вчинив добродійства, виповів отсю памятку і справедливо славлену гадку: Приятелі, я стратив день. Коли умер, то загальний смуток був так великий, що всі по нїм плакали, як би по кімсь з власної родини.⁶⁾

Accusativus.

17.

- 1.) Всі люди люблять свободу, ненавидять неволї. —
- 2.) Коли Алькібіад виправляв ся до Азїї, зажадав, щоби єму дали двох товаришів; і сего єму не відказано. —
- 3.) Лякедемонці, котрих виправлено, щоби під начальством Леоніда боронили Термопілів, не видержали сили неприятелів. —
- 4.) При облозі міста жовнірі помічні достарчували нашим каміня і стріл. —
- 5.) Звівши борбу не хотів Гальба частійше пробувати щастя. —
- 6.) Уступаючого із зборів вожда взивали всі жовнірі, щоби не вагав ся звести борбу і спробувати їх вірности та хоробрости. —
- 7.) Ганнібаль аж до смерті додержав присяги зложеної вітцеві. —
- 8.) Темістокль переслїдуваний земляками, старав ся о приязнь Ксеркса. —
- 9.) Цезар упоминав своїх жовнірів, щоби боронили єго чести і гідности перед¹⁾ неприятелями. —
- 10.) Темістокль шукав вузких місць, щоби Греків не оточили неприятелі.²⁾ —
- 11.) Тулль Гостилій думав, що держава упаде в наслідок бездільности³⁾; проте шукав довкруги нагоди до веденя війни. —
- 12.) Приходу Римлян вижидали

Первійці разом з Атребатами, котрих⁴⁾ намовили, щоби так-само пробували воєнного⁵⁾ щастя. — 13. Темістокль не уйшов ненависти своїх земляків. — 14. Атенці бояли ся надто великої могутости славних горожан.

18.)

1. Цицерон каже, що без строгости не можна управляти державою. — 2. Сократ запитаний, длячого сам не кермує державою, коли других учить тої штуки,¹⁾ відповів: Той, що учить других добре управляти державою, є пожиточнійший ніж той, що нею сам добре управляє. — 3. Мудрий чоловік часто гордує тим, що всім иньшим здає ся дуже величне. — 4. Тих мужів величаємо найбільшими похвалами, в котрих спостерігаємо ввіймові прикмети, а гордуємо тими, що в них не бачимо жадної чесноти. — 5. Слонь в швидкості не може дорівнати коневі. — 6. Ніхто не міг дорівнати Алькібіядові в праці і в прикметах тіла. — 7. Пірейська пристань дорівнувала самому містови величавостію. — 8. Коли Мільтіяд здобув Херсонез, осадив на ріллі поселенців, що їх привіз з собою; в тім ділі²⁾ помагала єму не менше второнність, як щастє. — 9. Часто лучало ся, що римським жовнірам у боях не лише сил не доставало але також стріл. — 10. Коли Цезар з легіонами прибув до пристані, забавив там около 25 днів, тому що вітер перешкаджав плавбі. — 11. Кіннота ледво могла перейти ріку, а пішим то глибина води перешкаджала,³⁾ то бистрий пруд ріки. — 12. Атенці доступили двома побідами, під Маратоном і Саламіною, так великої слави у всіх народів, що Лякедемонці пізнали, що мати муть з ними суперечку о першенство. — 13. Побідивши лякедемонську флоту під Кнідом, пімстив ся Конон за кривди вітчизни. — 14. Хоч навіть ви, судні, мене опустите, я таки не упаду на дусі.

19.

1. Жовнірам яло ся радше в борбі полячи, ніж з трусливості¹⁾ втечи з борби. — 2. Не всі обичаї старших людий наслідуйте; бо не раз те,²⁾ що годить ся старцям, не годить ся хлопцям. — 3. Дехто думає, що бесїдникови не яло ся удавати. — 4. Богато є річний, що уходять акторови,

але не уходять бесідникови. — 5. Не лицює філософови нічого робити, чого би оправданої причини не міг подати. — 6. Талес запитаний, чи увазі богів уходять людські діла, відповів: Анї навіть гадки. — 7. Не уходило відомости тирана Діоніза, як дуже Картагінці подивляли Діона, якого виправив до них в посольстві. — 8. Увазі чоловіка нерозважного уходить багато річй, котрі є пожиточні розумному. — 9. Не є менї тайною, що досвід є найліпшим учителем житя. — 10. Лізандер хотів перекупити жреців Юпітера; однак надія завела его, бо жреці виправили до Лакедедону послів, котрі мали Лізандра обвинити, що³⁾ старав ся⁴⁾ їх перекупити.

20.

1. Всї добрі горожанн болїли над смертю Ціцерона. — 2. Спартанки не плакали по синах, що їх втратили в війні. — 3. Хтож не смутить ся стратою доброго горожанина? — 4. Бесідник Есхін ганив Демостена, що¹⁾ над міру оплакував²⁾ свою помершу доньку. — 5. Ніхто не буде сумувати задля смерти нечесних земляків. — 6. По Врутї, хоробрім обороннику римської свободи, плакали жєнщини як по батькови, коли упав в борбі, пробитий Тарквінїєм. — 7. По Александрї жалкували Перси не як по побіднім неприятелю, але як по дуже справедливім королю. — 8. Син Тарквінїя Секет уїшов до Габїїв, жалуючись на невимірну строгість вітця. — 9. Тому що знаємо, що Бог нами опїкує ся, дрозїм завсїгди перед силою божою. — 10. Ціцерон каже, що чесний чоловік подивляє лише³⁾ те, що праведне і чесне. — 11. Стративши всю надїю відчалив Ганнібаль від берега, розпняв вітрила на вітер і прибув до короля Антіоха.

21.

1. Горбок, де був розложений табір, обвів Цезар ровом, щобн неприятелї не могли обїйти Римлян з боків. — 2. Ганнібаль окружив консуля Гая Флямінїя над озером Тразуменським і убив его. — 3. Післанець, що его з Риму до Амерїї виправив Малїй Глявцїя, перебіг в 9 годинах 56.000 кроків. — 4. Рїка Бактр, що пливе біля мурів міста, дала назву і містови і краєви. — 5. Голосна є вість, що Рем.

перескочив нові мурі і за те саме Ромуль убив його.¹⁾ — 6. Скоро Гамількар переправився через море і прибув до Іспанії, доконав при сприяючій щастю великих діл. — 7. Коли Ганнібаль прибув до Альп, що відділяють Італію від Галлії, перейшов через ті гори, котрих перед ним ніхто ніколи не перейшов з військом. — 8. Коли Цезаря повідомлено, що Гельвети вже три відділи війська перепроводили через ріку Араар, а четвертий відділ остав з сеї сторони ріки, вирушив сейчас з табору і прибув до того відділу, котрий ще не перейшов був ріки. — 9. Коли Темістокль прибув до Лякедемону в посольстві,²⁾ не хотів зараз удавати ся до уряду. — 10. Язон, володар Тессалії, волів виставити себе на небезпеку утрати життя, ніж полишити Тимотея, що боронив³⁾ своєї слави. — 11. Югурта ударив з великим відділом знечевя на римський табор. — 12. Лізандер прийшов на гадку знести¹⁾ лякедемонських королів. — 13. В п'ятім році другої пунської війни об'яв Квінт Фабій Максим консулят четвертий раз. — 14. Мільтіяда вкинено до публичної в'язниці, де умер. — 15. Подивляємо тих, котрі всіх иньших перевисшають хоробростию.

22.

1. Король Пергаму Атталъ вчинив в своїм завіщанню римський нарід своїм спадковцем. — 2. Пристрасть робить людей сліпими. — 3. Всі пристрасти називають філософи хворобами душі. — 4. Приязнь чинить щастє кращим, нещастє лекшим. — 5. По смерті Туллія Гостилія вибрав римський нарід королем Анка Марція. — 6. Що багато людям¹⁾ видає ся величним і знаменитим, те мудрець уважає часто малим і незначним. — 7. Епамінонд мав Лізіса з Таренту за учителя філософії. — 8. Коли Темістокля прогнано з вітчизни, написав слідуєчі слова до Артаксеркса, перського короля: Коли позискаю твою приязнь, будеш мати в мені не менше доброго приятеля, як сьмілого неприятеля мав в мені твій отець. — 9. Епамінонд уважав страшною кожду побіду в домашній²⁾ війні. — 10. Коли Пунійці дійшли майже до резпуки, вибрано Гамількара верховним вождом. — 11. Всі майже держави грецькі вибрали собі Атенців за вождів проти Персів. — 12. Квінт Цецилій

приняв Аттика за свого сина і вчинив его спадкоємцем більшої частини свого майна. — 13. Темістокль повідомив Ксеркса, що Греки мають намір зірвати міст збудований на Геллеспонті. — 14. Цицерон показався дуже горячим оборонником держави. — 15. Якомусь чоловікові, що питався,³⁾ в який спосіб⁴⁾ міг би найліпше пімстити ся на неприятелю, відповів Діоген: Коли сам покажеш ся чоловіком чесним і благородним.

23.

1. Фільософія учить нас штуки доброго і щасливого життя. — 2. Хабрій учив жовнірів відпирати щитом напад неприятелів. — 3. Перси учили своїх синів трох річий: верхом їздити, з лука стріляти, правду говорити. — 4. Адгербаль виправив послів до Риму, щоби сенат повідомити про убийство свого брата Гіемпсаля. — 5. Мудро провидіне боже закрило перед нами будучність. — 6. Вожд неприятелів зажадав від начальників міста ключів від брам.¹⁾ — 7. Римляни виправили послів до Прузія, короля Бітнії, котрі мали его просити, щоби найбільшого їх ворога не держав у себе. — 8. Акарнанці і Беотійці просили короля Атталія о поміч. — 9. Правдивий приятель ніколи не буде просити приятеля о те, що є нечесне. — 10. Коли Римляни виділи, що Горацій убивши найблизшого неприятеля наважився²⁾ вже на другого, тоді³⁾ голосним накликуванем додавали відваги своєму жовнірови. — 11. Поборені Мітридатом Перси не до табору спішили,²⁾ але на кораблі. — 12. Коли Агезилія питали, що велить зробити з тими, котрі по⁴⁾погромі схоронили ся до храму Мінерви, заборонив чинити їм кривду.

24.

1. Поміж містом а найблизшим горбоком була рівнина 30 кроків довга. — 2. Найвисша піраміда, що її збудував Хеопс,¹⁾ є 800 стіп висока. — 3. Жовнірі насипали вал 200 стіп широкий, а 80 стіп високий. — 4. Поле маратонське було віддалене від міста около 10.000 кроків.

5. Через кілька днів стояв Ганнібаль табором на поблизьких горах. — 6. Нума Помпілій мав панувати 39 літ. — 7. Днем і ночью ідучи походом, перейшов Датам гори

Тавр. — 8. Евмен служив через сім літ Филиппови, а коли сего вбили, займав через три роки те саме місце у Александра. — 9. Через 38 літ був Діоніз самовластцем Сиракуз, обнявши панованє в 25 році життя.³⁾ — 10. Алькібіад умер, маючи около 40 літ. — 11. Александер вступив на престол по вітцю Филиппі, коли мав 21 літ.

12. О, що за щасливий чоловік, котрого жадна бесіда не може обидити, котрого житє і характер є³⁾ виспі над клевету! — 13. О я нещасний! кудиж маю звернути ся,⁴⁾ куди удати ся? — 14. Конон перебував найбільше на Кипрі. — 15. Кімон мав у війська дуже велике значіне.

25.

1. Проти стріл судьби мудрець є завжди узброзний. — 2. Аттика похоронено біля Аппійської дороги. — 3. Цезар розширив границі римської держави поза Рен. — 4. Ті, що пливають через море, змінюють підсонє, не вдачу. — 5. Цезар провадив шість легіонів здовж ріки до міста Герговії. — 6. Александер запитаний, де укриває свої скарби, відповів: У приятелів. — 7. Понизше місяця всьо є проминаюче і смертне, повисше місяця всьо є вічне. — 8. Марій звів борбу з Тевтонами по тамтій стороні Альп коло Aquae Sextiae. — 9. У давних Германців не уважались ганьблячими ті рабунки, що відбували ся поза границями. — 10. Александер підбив в протягу кількох літ велику часть Азії під своє володіне. — 11. По борбі фарсалійській лежали непогребані трупи знатних Римлян, що полягли¹⁾ в тій борбі. — 12. Поки Ганнібаль був в Італії, ніхто не поважив ся по борбі під Каннами стати проти него табором. — 13. Чеснота повинна бути пожадана задля своєї гідности, не задля користий, які за нею слідують. — 14. На²⁾ богів безсмертних закликаю вас, судії, щоби ви боронили невинности, а злочин негідного мужа покарали. — 15. Строга карність Лікурґа удержала пятьсот літ державу Лякедемонців небогеною; богацтва погубили єї в протягу небогато літ. — 16. Коли оден з жовнірів сказав до Леонїда: Неприятелі є близько нас, відповів: А ми близько них.

26. Повторенє.

(17 - 25).

1. Подумай, що не велика є річ, показати ся відважним в щастю. — 2. Гнів¹⁾ лицев лише диким звіврятам. — 3. Богато горожан боліло над моім нещастем. — 4. Гамількар запитав свого сина Ганнібаля, чи хоче з ним¹⁾ удати ся до табору. — 5. Природно³⁾ всі ідуть за тим, що видає ся добрим, а утікають перед тим, що видає ся противним. — 6. Властитель корабля задержав корабель через день і ніч на якорі здалека від острова. — 7. Подвоєю гріх той, хто не соромить ся провини. — 8. Лише те, що є чесне і благородне, уважаю за добре. — 9. Венети прибирають собі за союзників Моринів, Менапіїв і инші пограничні народи. — 10. Римські пани звикли були перебувати через кілька місяців в Неаполі, знатнім місті полудневої Італії. — 11. Югурта просив через послів Метелля о мир. — 12. Сьмішні є ті, що намагають ся инших вчити того, чого самі анї не досьвідчили, анї не знають. — 13. Енній, маючи 70 літ, так зносив убожество і старість, що майже здавало ся, наче він ними тішить ся. — 14. Під Фарсалем звели Римляни тяжку борбу, з котрої вкінци Цезар вийшов побідно. — 15. Що то за простодушний чоловік, котрий перед нами нічого не укриває.⁴⁾ — 16. Вірнят пустишив через 14 літ огнем і мечем всі краї з сеї і тої сторони Іберу і Тагу. — 17. Римляни виправили до Антіоха послів, котрі мали⁵⁾ збудити в королю підозрінє проти Ганнібаля. — 18. Публія Консидія, що був в війську Люція Суллі, уважали⁶⁾ за найвправнійшого в воєнній⁷⁾ штуці.

27. Дальше.

1. Природа научила людей багато річий, але дуже багато перед ними закрила. — 2. По зведеню борби під Каннами поспішив Ганнібаль без жадного опору на Рим. — 3. Перси змагали ся убити Алькїбіада. Однак се не могло перед ним довго укрити ся, бо так був здогадливий, що годі було єго обманути.¹⁾ — 4. Я пізнав в тобі чоловіка найліпшого і найплійшого. — 5. Деція Силяна питали в сенаті найперше²⁾ о гадку, тому що був консулом, вибраним на слідуючий³⁾ рік. — 6. Пітія поручила Атенцям,

щоби Мільтіяда взяли собі за вожда. — 7. По убийстві Цезара опротивіло Ціцеронові житє. — 8. Хоч би Сципіон був дожив сотного року, не був би зі своєї старости невдоволений. — 9. Коли Александер задумував прибути до Сузів, Автель, начальник тої країни, вислав сина проти него. — 10. Германці часто переправляли ся через Рен і нападали на римську провінцію. — 11. Послам поручено, щоби удали ся до Верреса і зажадали від него звороту статуй Церери і Вікторії. — 12. Коли Пирг в повороті⁴⁾ з Сицилії переїздив коло Льюкрів, зрабував всі скарби Прозерпіни, що єї храм там находив ся. — 13. Коли Гельвети прибули до Цезара і просили о мир, зажадав від них закладників, оружа, невідьників і збігців. — 14. Коли Александер Великий спішив до Сирії, вислав Парменіона наперед до Дамаску, де находив ся⁵⁾ скарб короля.

28. Танталь.

Танталь, король Фригії, був так дуже милий богам, що Юпітер припускав єго до бенкетів богів і повіряв єму тайні свої наміри. Однак Танталь зник був розмови і постанови богів зраджувати смертним людям. Та нечесність не уйшла уваги Юпітера. Запалений гнівом струтив негідного чоловіка до підземеля, де він стоячи¹⁾ у воді безнастанно є мучений спрагою і голодом; бо скільки разів хоче зачерпнути води, печайно філії вертають назад. Таксамо над єго головою висять найгарніші овочі, але скільки разів хоче їх зірвати, они підносять ся до гори.

29. Побожність Енея.

Коли Іліон здобуто і запалено, Греки, змилосердившись над судьбою Троян, веліли через окличника оголосити, щоби кождий з вільних горожан виніс на плечах¹⁾ те одно, що зі²⁾ всіх своїх річий уважав би найбільше гідним зберегти.³⁾ Отже Еней полишаючи все иньше, взяв на плечі родимих богів. Греки зворушені сею побожністю, дозволили єму ще другу яку річ забрати. Тоді Еней взяв на плечі свого вітця Анхіза, похиленого старостію. Зворушені так великою синівською любовію Енея, звернули єму ціле єго майно,

заявляючи, що навіть неприятелі оказують милосердє тим, що почитають ⁴⁾ богів і родичів.

Богів і родичів
Dativus.

30.

1. Атенням, що питали ¹⁾ о раду, поручила Пітія, щоби Мільтіяда взяли собі за вожда. — 2. Мільтіад був в числі тих, що їм була повірена сторожа мосту. — 3. Як се діє ся, що ти другим подаєш ради, а собі самому помочи не можеш? — 4. Добрим мужем є той, хто після можности другим помагає, а не шкодить нікому. — 5. Охотно наслідуюмо тих, котрим сприяємо. — 6. Доки Ганнібаль був в Італії, ніхто не сьмів єму оперти ся. — 7. Супротивляти ся природі не є нічим иньшим, як робом ²⁾ Гігантів воювати з богами. — 8. Не подобало ся старим Римлянам, щоби когонебудь за життя на сцені хвалити або ганити. — 9. Той, хто иньшим розказує, нехай сам не буде слугою жадної пристрасти. — 10. В добрій державі горожани є послухні властям, а власть законам. — 11. Не годить ся уймати славі добрих людей. — 12. Богато з вас, горожани, сказав Цицерон, завидує мені чести; завидуйтеж мені також моєї праці, чистоти мого характеру і моїх небезпек, — бо через них ³⁾ я осягнув тамті почести.

13. Темістокль заявив на зборах, що має намір спасенний для держави. — 14. Мільтіад більше мав на увазі ⁴⁾ свободу усіх, чим власне панованє. — 15. Ромуль був милїйший народови ніж сенаторам, але наймилїйший був жовнірам. — 16. Три річи є потрібні всім живучим єствам: сон, пожива, напїток. — 17. Невідповідним зове ся те, що не є пригідне ані до часу ані до місця ані до людей. — 18. Аристид був майже ровесником Темістокля. — 19. Король приказав, щоби ті вийшли з міста, що в наслідок стану здоровля або задля віку ⁵⁾ не є придатні до війни. — 20. Безчисленні штуки є потрібні до життя. — 21. Чи знайдемо чоловіка спосібного і ужиточного до всіх річий? — 22. Нума думав, що в державі воевничій більше буде подібних до Ромуля, ніж до него. ⁶⁾ — 23. Коли би Антіох хотїв був

слухати рад Ганнібала, був би о найвисшу власть воював
близше Тибру, ніж Термонілів.

31.

1. Донесено вождови, що на него засідають ся якісь
люди. — 2. Не годить ся гнівати ся на тих, котрих ми по-
винні любити. — 3. Час найліпше лічить біль і смуток. —
4. Цезар постановив розложити легіони на кілька країв,
щоби легше міг зарадити недостаткови збіжжя. — 5. Доньки
Сервія Туллія віддались за двох Тарквініїв, за Люція і Ар-
рунса. — 6. Неприятелі не щадили ані жінок ані немовлят. —
7. Еней прибув до Італії з многими Троянцями, котрих
ощадив меч Греків. — 8. Тразибуль думав, що було би¹⁾
справедливою річю, щоби горожани ошадити своїх земля-
ків. — 9. Дуже багато горожан, що їх судьба в війні ошад-
дила, тирани по часті з вітчизни прогнали, по часті поуби-
вали. — 10. Епамінонд не послухав ухвали люду і спону-
кав своїх товаришів, щоби те саме вчинили. — 11. Агезилей
намовив Лякедемонців, щоби видали війну перському ко-
ролеви. — 12. Гай Сульпіцій зі всіх сучасних Римлян при-
кладав ся найбільше до грецької літератури. — 13. Цезар
каже, що Галліїці в своїх постановах були завсїгди непо-
стійні і стреміли до перевороту. — 14. Верцингеториг казав
як найскорше привести до себе велике число піхотинців,
а сам старав ся передовсім про кінноту. — 15. Цицерон бла-
гав Цезара за Лігарієм. — 16. Не лише Цезара, але також
всіх его приятелів буду дуже радо благодіяти за тобою.

32.

1. Атенці виправили послів до Дельфів, котрі мали по-
радити ся Аполлона, кого поселенці в Херсонезії мають
вибрати собі вождом. — 2. Коли Атенці ждали видачі Те-
містокля, упімнув его король Адмет, щоби сам думав¹⁾ про
себе. — 3. Начальники Треверів прибули до Цезара, а ви-
даючи, що для держави не можуть вже нічого вчинити,¹⁾
зачали его просити, щоби щадив їх власного майна. —
4. Не лише консулі, але також горожани повинні передви-
джувати будущу судьбу держави. — 5. Цезар дізнавшись,
що Свеби стигають війська на одно місце, заосмотрив ся

в живність і вибрав місце пригідне під табор. — 6. Коли Фокіон не хотів прийняти великої суми грошей, жертвованої ему королем Филипом, упоминали его королівські послы, щоби старав ся бодай о свої діти, коли вже сам хоче бути убогим. — 7. Марк Петроній, заскочений множеством неприятелів, так сказав до своїх жовнірів: Тому що себе і вас не можу спасти, проте буду старати ся бодай о ваше житє. — 8. Самовластець ненавидить всіх тих, котрих боїть ся. — 9. Атенець Клістен зложив посаг своїх доньок у храмі самійської Юнони, тому що бояв ся о своє майно. — 10. Цезар постановив перейти через Рен в сій гадці, щоби Германці бояли ся о своє майно, колиб виділи, що римські війська можуть перейти через ріку.

33.

1. Чесноти духа бувають протиставлені прикметам тіла. — 2. Менеклід, знаменитий бесідник, звик був упоминати Тебанців, щоби мир ставили висше чим війну. — 3. Хоч Тимолзон з причини пізнього віку утратив зір, все-таки брав участь у всіх приватних і публичних справах. — 4. Богато людей ¹⁾ цінить низше Ганнібала ніж Александра Великого; однак Ганнібала не належить ані висше, ані низше цінити. — 5. Коли Дарей повернув з Європи до Азії, зібрав флоту з п'ятьсот кораблів і віддав начальство над нею Датидови і Артафернови. — 6. Доки на чолі держави стояв Епамінонд, були Теби столицею цілої Греції. — 7. Є доказом великого духа, не піддавати ся терпіням і бодро їх зносити. — 8. Обережністю Темістокля була Греція освободжена, а Азія улягла Європі. — 9. Недостає мені чоловіка, з котрим би я міг розмовляти о всім, що мені спричинює клопіт. — 10. Порівняйте свої обичаї з обичаями предків, щоби ви пізнали, о скільки ²⁾ они вас пере-висшають. — 11. У Римлян було звичаєм додавати до перших виразів листу: Коли ти здоров, то добре. — 12. Семіраміда прилучила також Етіопію до своєї держави і видала війну Індії. — 13. В тобі, в мені, в нас усіх є безсмертна душа. — 14. Галлійські народи і серцем і майном прикладали ся до війни. — 15. Я чув, що найславнійші мужі нашого народу кидали ся в середину ³⁾ неприятелів на смерть очевидну.

34.

1. За радою ¹⁾ Темістокля обведено пірейську пристань мурами. — 2. Дуже нерозумний в той, що судить чоловіка по ²⁾ одежі, котру на него накинено. — 3. Югурта обвів мури міста Кірти валом і ровом, побудував вежі і скріпив залозами. — 4. Конон дарував своїм землякам пятьдесят талантів, що їх одержав від Фарнабаза. — 5. Римські городжани називали Манлія оборонником капітольським і обдарили ³⁾ збіжем. — 6. Помпей обдарував Теофана з Мітилені, свого дієписця, ⁴⁾ на зборах жовнірів горожанством. — 7. Великими ласками наділений від Ксеркса, повернув Темістокль до Малої Азії. — 8. Цезар убив велике число неприятелів і зняв зі всіх зброю. — 9. Римляни присилювали іспанський нарід, щоби прийняв назад ярмо, що его скинув. — 10. Александер опоясав голову багровою стяжкою і прийняв перські обичаї. — 11. Деяніра, після переказу, ⁵⁾ одягла Геракля в туніку, пересяклу кровю centaвра. — 12. Манлій звів борбу з Галлем, а із здобутої на нїм зброї взяв собі ⁶⁾ ланцух і прізвище. — 13. З початком весни прибрали ся поля в засїви, луги в цвїті і зїле, дерева в листє.

35.

1. Скупець збирає багатства не для себе, але для других. — 2. Старенький рїльник на питанє, ¹⁾ для кого сїє, відповідає: Для безсмертних богів. — 3. Не для себе самих хочемо жити, але для наших дітний, для свояків, для приятелів, а передовсім для вітчизни.

4. Вже в часах троянських мала вимова велике значєнє. — 5. Македонці мали безнастаннї борби з Траками та Іллірійцями. — 6. Ведемо ²⁾ з тобою борбу в оборонї наших вівтарів і огнищ. — 7. Ті уважають ся за богатих, котрі мають так великі посїлости, що нічого більше не бажають. — 8. Тебанський нарід мав ³⁾ більше сил тіла ніж духа. — 9. Аттік відзначав ся ⁴⁾ образом, щедростію і найбільшою ввічливістю.

10. Самніти втекли до Maleventum, котре пізнійше називало ся Beneventum. — 11. Між найпершими з молодїжи був Гай Марцій, котрому пізнійше надано прізвище Коріолана. — 12. Синї Рєї Сильвії мали імена оден Ромуль,

а другий Рем. — 13. Того року був еділем курульним Публій Корнелій Сципіон, котрий пізнійше мав прізвисько Африканський.

14. Так побідники як побіджені повинні учити ся мови своїх противників. — 15. У Пітагора ученики мусіли пять літ мовчати. — 16. Молодець повинен збирати, старець уживати. — 17. На три річи повинен уважати бесідник: що говорить, в яким місци і в який спосіб.

36.

1. Ганнібаль перебував в замку, що єго дав єму король в дарі. — 2. Лякедемонський король Павсаній прибув Атенцям на поміч. — 3. Датид бажав звести борбу, заким би Лякедемонці прийшли на поміч Атенцям. — 4. Тирийці зложили Александрови в дарі золотий вінець великої ваги. — 5. Цезар полишив пять когорт для оборони табору. — 6. Павсаній післав королеви в дарі кількох свояків перського короля, котрих спіймав у Візантії. — 7. Пельопід спонукав Тебанців, щоби Тессалійцям поспішили на поміч. — 8. В борбі під Маратоном жадна держава не прийшла Атенцям з помочю крім Плятейців.

9. Коли Конон учув, що єго вітчизна є обляжена, докладав стараня, щоби міг прислужити ся до оборони земляків.¹⁾ — 10. Алькібіядови вийшла на погубу занадто висока думка о своїх спосібностях і своїй хоробрости. — 11. Завелика певність себе спроваджує деколи велике нещастє. — 12. Годі перекопати скупців, що для них гріш є радше карою ніж пожитком. — 13. Темістокль виправив Атенців у веденю морської війни. Як спасенним²⁾ було се для цілої Греції, пізнано в часі перської³⁾ війни. — 14. Лякедемонцям вмінювали в вину, що заняли тебанський замок в часі розєму. — 15. Умираючи поручив Міципса своїм синам, щоби старали ся в супокою і в війні бути пожиточними римському народови.

37. Повторенє.

(30—36.)

1. Законодавці не можуть передвидіти всіх случаїв. — 2. Коли тебе слабший обидить, щадь єго, коли можучий-

пий, щади себе самого. — 3. Сполучить своє добро з добром загальним. — 4. На деякі зьвірята вкладаємо тягарі, на деякі ярма. — 5. Римський нарід не мав такої¹⁾ скількості писателів, як Греки. — 6. В сім життю є²⁾ багато гризот. — 7. Ганнібаль був найбільшим неприятелем³⁾ римського імени. — 8. У Індійців ношено образ Геракла перед військом в поході. — 9. Цезар лишив Лябієна, щоби стеріг табору і старався⁴⁾ о живність. — 10. Управа нив є для цілого роду людського спасенна. — 11. Чи ж то другому вміниш вину, що ти сам зробив в тім самім часі? — 12. Рен розділює ся на кілька частин там, де зближає ся до океану. — 13. Семіраміда перевиснала хоробростію не лише жінки, але також мужчин. — 14. Геліоґабаль був посьміховиском для приятелів, а предметом ненависти для неприятелів. — 15. Консулі одержали назву звідси, що найбільше повинні старати ся о державу. — 16. Аріовіст мав дві доньки, з котрих одну убито, другу взято до неволі. — 17. Як лікарство лічить хвороби тіла, так філософія хвороби душі. — 18. Коли хтось питає ся⁵⁾ Аристиппа, чого молодці мають учити ся, відповів: Того, що мужам має бути позиточне.

38. Дальше.

1. Чоловікови є питоменні передовсім досліди правди. — 2. Піттакови дали Мітиленейці в дарі багато тисячів моргів поля. — 3. Бесідник повинен уважати, що яло ся не лише в гадках, але також в словах. — 4. Занадто велика сьмілість кінчить ся¹⁾ часто великим нещастєм. — 5. Геллій слухав в Атенах філософа Переґрина, котрий пізнійше мав прізвисьце Протея. — 6. Зі всіх союзів жаден не є поважнійший, жаден дорожший як той, що єго кождий²⁾ з нас має з державою. — 7. Фурієви Каміллеви вміювали в вину, що білими кіньми відбув триумф і що добичу розділив несправедливо. — 8. Ніоба віддала ся за Амфіона, основателя Теб. — 9. Верцинґеториг задля марної причини пообіцавав многим уха і відіслав їх домів, щоби для других були осторогою. — 10. Квінкцій Цинцинат одержав в дарі золоту корону від консуля Мінунція і від єго війська, що їх увільнив від облоги. — 11. Розтратність виходить на погубу не лише поодиноким людям, але також цілим державам. —

12. Старці часто друге покоління мають на увазі,³⁾ бо щеплять деколи дерева, які що йно потомкам приносять пожиток. — 13. Цезар не бояв ся о. кораблі, що їх лишив на побережю Британії, бо положенє місця служило їм за оборону. — 14. Ціцерон каже молодцям прикладати ся до висших наук, а особливо до вимови. — 15. Тулль Гостилій радив ся народу що до свого володіння. — 16. Мудрим бути значить⁴⁾ не лише то видіти, що є перед ногами, але також передвиджувати то, що є будуче. — 17. Ганнібаль подякував Кампанцям зате,⁵⁾ що⁶⁾ его приязнь оцінили виспечим союз з Римлянами. — 18. Прошу вас, судий, щоби ви взяли в оборону невинність і укарали злочин.

39. Ніоба.

Ніоба, донька Танталя, жінка Амфіона, короля Теб, мала сімох синів і стілько доньок. З тої причини здавало ся їй самій і всім другим, що она є найщасливішою матерю. Однак коли унесена гордостію, ставила себе виспе від Лятони, матери Аполльона і Діяни, і коли Тебанцям наказала¹⁾ складати їй жертви, богиня, памятаючи²⁾ на кривду собі заподіяну, візвала діти, щоби пімстили сю кривду. Тоді Аполльон своїми стрілами повбивав синів Ніоби, а Діана єї доньки. Коли Ніоба, позбавлена дітей,³⁾ не могла з⁴⁾ великого болю нічого промовити, мала перемінити ся в скалу, що подібна до плачучої жінки, з двох жерел наче би з очий випливає⁵⁾ чималі потоки.

Genetivus.

40.

1) Коли Лізандер прибув до Африки, хотів перекупити жреців Юпітера. — 2. Був в Тенарі храм Нептуна, о котрім всі Греки думали, що не годить ся его зневажати. — 3. Мільтіяд відзначав ся не лише славою предків, але передовсім власною хоробростію. — 4. Атенці бояли ся, щоби Алькібіяд не вкоротив свободи люду. — 5. Скільки разів Алькібіяд виступав публично, звертав на себе всіх очі. — 6. Ганнібаль скликав всіх жовнірів і поручив їм, щоби вдарили нараз на корабель короля Евмена.

7. В короткім часі ціла Сирія стала ся власностию Македонців. — 8. В спільній грецькій флоті належало двіста кораблів до Атенців. — 9. Щонебудь находити ся в цілім світі, належить до Бога і до людей.

41

1. Доказом благородного духа є помагати навіть не-
приятелям. — 2. Нерозуму се доказує, дбати про чужі річі,
а свої занедбувати. — 3. Цезар думав, що то було би до-
казом найбільшої нерозваги, вижидати, аж би збільшили ся
війська неприятелів. — 4. Справедливого чоловіка і правого
мужа знаменем є, бути послухним законам. — 5. Забобони
справедливо уважає ся об'явом слабого і виниженного духа. —
6. Загально звісною є річю, що свійством хоробрих і ве-
ликодушних мужів є — терпеливо зносити біль. — 7. Моєю
річю, о судії, є — говорити правду, вашою — мене слу-
хати. — 8. Обовязком володаря є, опирати ся легкодушності
люду. — 9. В прикрім положеню держави є твоєю по-
винностию уважати на те, що є спасення для держави. —
10. Старати ся о користи і пожиток земляків повинен той,
хто стоїть на їх чолі. — 11. Пітагор думав, що задачею
найвищої мудрости є, всім річам надавати імена. —
12. Є нашим обовязком, подати поміч убогим і опущеним. —
13. Не годить ся мужеві хоробрému і великодушному гні-
вати ся на неприятелів. — 14. Гамількар сказав, що то не
відповідне єго хоробрости, видавати неприятелям оруж-
е, одержане від вітчизни проти ворогів.

42

1. Похибка вожда до того¹⁾ довела²⁾ жовнірів, що всі
лякали ся о житє.³⁾ — 2. Діоніз видів, що Діон пере-
висшає єго²⁾ талантом, впливом і любовію у народа. —
3. Справедлива була ненависть всіх чесних горожан до Ка-
тиліїни. — 4. Велика туга за Ромулом навістила римський
нарід. — 5. Хтож не знає, що надія безкарности є найбіль-
шою спонукою до злого.⁴⁾ — 6. Для мудрих сама сві-
домість добрих діл є найзначнішою нагородою че-
сноти. — 7. Атенці горіли колись великою ненавистію до
сусідних Меґарейців. — 8. Епікур думає, що нерозумною

в гадка про будуче нещастє. — 9. Зі страху⁵⁾ перед небезпеками ніколи не допускаймо ся того, щоби ми видавали ся нездарними або боязливими. — 10. Часто люди з причини жадоби⁵⁾ побіди або слави одержують багато ран, а хороби не хотять зносити. — 11. Епамінонд сказав: Скарбів цілого сьвіта не хочу прийняти за любов вітчизни. — 12. Деякі думали, що вже сама навичка веде Мільтіяда²⁾ до жадоби панованя. — 13. Іфікрат вже самою поверховністю своєю збуджав в кождім подив. — 14. Кімон був великим знатоком краєвих законів і воєнної штуки. — 15. Память вашу, дорогі приятелі, збережемо вірно і непохитно. — 16. Наколи нам в милі образи неприсутних приятелів, тому що відсьвіжують память о них і тугу за ними лагодять марною потіхою: о скількож приємнійші в нам їх листи, котрі нам приносять дійсні знаки неприсутних?

43.

1. Лізандер старав ся о те, щоби всі держави міг мати в своїй власті: однак удавав, що чинить се задля¹⁾ Лякедемонців. — 2. Був в Тебах закон ухвалений задля¹⁾ оборони держави, котрий карав смертю кожного, коли хто довше задержав начальство, ніж було вільно. — 3. Нервійці зробили плоти, котрі би на подобу муру творили укріпленє. — 4. Чоловік в сотворений Богом не для приємности ані для забав і жартів, але до праці. — 5. Коли Греки облягали Трою, збудували деревляного коня, великого²⁾ як гора. — 6. Софістами звали ся ті, що філософією займали ся для зиску. — 7. Богато людей пішло з міста за Цезаром з приязни. — 8. Фарнабаз вислав Конона до короля в цілі³⁾ обвинєня Тиссаферна. — 9. Що до строгости і віроломности Лізандра досить буде⁴⁾ одну річ навести для¹⁾ прикладу. — 10. Як же то багато робимо задля приятелів, чого би ми для себе ніколи не робили! — 11. Роби для приятелів те саме, що ти звик робити для себе. — 12. Я бажав того більше для вас, чим для себе.

44.

1. В Сицилії і в Сардинії була велика скількість збіжа. — 2. Кімон положив трупом дуже значне число не-

приятелів. — 3. Цезар звів борбу в такій вузині, що єго численна¹⁾ фльота не могла розвинути ся. — 4. Александра нічо не відстрашувало, ані множество неприятелів ані велика сила стріл. — 5. Артаксеркс, хотючи перекупити Епамінонда, післав до него Діомедонта з великим множеством золота. — 6. Атик обдарив збіжем всіх Атенців так, що кождому з осібна дали по сім мір пшениці. — 7. Ксеркс покований під Саламіною, мав так значні останки війська, що ще тоді міг знищити Греків. — 8. Зі всіх добродійств є ті найбільші, що їх одержуємо від родичів, доки ми є дітьми. — 9. Картагінці давали римському народови щорічно богато²⁾ чистого срібла. — 10. За часів Ганнібала був Антіох зі всіх королів наймогучійший. — 11. Зі всіх грецьких бесідників найзнатнійшими були ті, що жили³⁾ в Атенах, а з тих найпершим був Демостен. — 12. Оповідають, що Ксенократ був найповажнійшим з філософів і що як раз задля того був великим і славним. — 13. З вітрів найзимнійші є ті, що віють від півночі. — 14. Кого із смертних не дотикає біль і хвороба? — 15. Непевна є річ, як довге буде жите кожного з нас. — 16. Римська держава була до того степеня сильна, що у війні могла дорівнати котрійнебудь із сусідних держав. — 17. Старість має більше поваги, менше трудів. — 18. Кілько часу кому дано до життя, з того повинен бути вдоволений. — 19. Менше лякає ся смерти той, хто в житю менше зазнавав приємностей. — 20. Неприятелі запалили свої доми, щоби нічо з їх майна не дістало ся в руки неприятелів. — 21. Корнелій Непос оповідає, що Беотійці мали більше сил тіла ніж духа. — 22. Епамінонд з найбільшою⁴⁾ заппадливостію прикладав ся до орудованя зброєю. — 23. В тій вірі,⁵⁾ що нема жадного підступу, звів король борбу в місци дуже недотіднім. — 24. Жадна⁶⁾ річ людська не діє ся без волі богів. — 25. Адмет дав Темістоклеви стілько оборони, скілько було потреба. — 26. Кімон був досить вимовний і мав велике знанє воєнної штуки. — 27. О боги безсмертні! серед якогуж то народу ми є? в яким місті живемо? — 28. Зі всіх річий, з котрих щонебудь зискує ся, нема нічого ліпшого, нічого кориснійшого і нічого милійшого над управу рілі.

45.

1. Гай Цезар був мужем незвичайного характеру і розуму. — 2. Филип, брат Лізимаха, був молодцем рідких способностей. — 3. Дарей зібрав флоту з 500 кораблів і віддав над нею начальство Датидови і Артафернови. — 4. Филип відбув в молодості найперші науки в Тебах, в місті стародавньої строгости, в домі Епамінонда, мужа великого і знаменитого вождя. — 5. Кімон був мужем так великої ввічливости і щедрости, що нікому нічого не відказував. — 6. По битві під Маратоном дали Атенці Мільтіядови флоту з 70 кораблів, щоби війною переслідував ті острови, що помагали Персам. — 7. День є двацять-чотирогодинним протягом часу. — 8. В палаті Нерона стояв стовп на 120 стіп високий.¹⁾ — 9. Довгота храму ефеської Діяни виносила²⁾ 425 стіп, ширина 220 стіп. — 10. Яко старець вісімдесятьлітний удав ся Агезилей до Єгипту. — 11. Вожд звелів приготувати страву на десять днів. — 12. Корабель Персея мав бути надзвичайно великий.³⁾ — 13. Число наймлених жовнірів виносило около двацяти тисячів. — 14. Коротша дорога через пустині, які ізза браку води ніхто не замешкував, вимагала²⁾ около десяти днів.

46.

1. Галлія була колись повна римських купців. — 2. Жовнірі Суллі, памятаючи на давні розбої, бажали війни домашної. — 3. Фільот, учасник всіх трудів Александра Великого, стояв в борбі завсїгди на чолі другого крила. — 4. В великих і наглих небезпеках бувають люди часто не лише безрадні, але ледво притомні. — 5. Конон був вождом не лише в штуці воєнній вправним, але також дуже заподливим. — 6. Отець Аттика був незвичайно замилований в науках. — 7. Гай Марій був мужем шоретким і несвідомим наук, але в війні дуже справним. — 8. До розсуду справ глядає ся чоловіка мудрого і в богато річах досвідченого. — 9. Гней Помпей Великий був дуже жадний власти, у воєнній штуці був дуже досвідчений і майже вільний від всяких хиб. — 10. Чоловік чесний і мудрий, що є послухний законам, а обовязків горожанина не є несвідомий, дбає більше про загальне добро, чим про

власне. — 11. Чи ж є який слуга до чоловіка більше прив'язаний як пес? — 12. Александер Великий був більше видержаний на воєнні труди ніж на супокій і бездільність. — 13. Тіло Катиліни було витревале на голод, на безсонність і на студінь. — 14. Наш товариш є чоловіком не лише повним почуття обов'язку, але також до нас обох дуже прив'язаним.

47.

1. Цезар пригадав Аріовістови добродійства, які одержав від него¹⁾ і від римського сенату. — 2. Злидні пригадують нам людську неміч, про яку в щастю занадто забуває ся.²⁾ — 3. Лікар Філіпп пригадував хорому Александрови будьто матір і сестри, будьто близьку перемогу. — 4. Часто мені приходять на гадку сумні часи римської держави. — 5. Скільки разів на крок поступиш, нехай тобі стільки разів прийдуть на гадку твої обов'язки зглядом вітчизни. — 6. Скоро настала тишина, сказав Александер: Жовнірі! я волів би,³⁾ щоби ви забули про мої добродійства, ніж щоби ви пам'ятали про мою небезпеку. — 7. Нерозумні видять хиби других, о своїх забувають. — 8. Евмен радив матері Александра Олімпіяді, щоби про всякі кривди забула. — 9. Аттік зберігав одержані добродійства майже в безсмертній пам'яті, а о тих, що їх сам подавав, пам'ятав доти, доки вдячний був той, що їх одержав. — 10. Ті, що управляють державою, повинні пожиток горожан до того степеня мати на увазі, щоби все до него звертали, а о своїх користях щоби забували. — 11. На добродійства повинен пам'ятати той, кому були зроблені, а не повинен⁴⁾ про них⁴⁾ згадувати той,⁴⁾ хто їх зробив. — 12. Аристид не пам'ятав на кривди, які йому заподіяли Атенці. — 13. Ганнібаль упізнав жовнірів, щоби пам'ятали на давню свою хоробрість і щоби не забували про жінки і діти. — 14. Коли посли короля Прузії прибули до Риму і коли в розмові згадано про Ганнібаля, сказав один з них, що нещасний вожд Пунійців перебуває в королівстві Прузія.

48.

1. Александер дуже високо поважав Гефестіона. — 2. Розважно робити значить більше, чим розумно мислити. — 3. Старинні Римляни менше цінили славу наук, чим славу воєнну.¹⁾ — 4. Володар Тессалії так високо цінив Тимотея, що волів наразити своє жите, ніж опустити свого гостя. — 5. Мужі відважні і мудрі за ніщо мають болі. — 6. Справедливо сказано, що військо значить стілько, що вожд. — 7. Скількож треба цінити ту державу, з котрої проганяють людей добрих і мудрих? — 8. Мудрець цінить розкоші тіла дуже низько, нерозумний дуже високо. — 9. Купці не продають товарів за ту саму ціну, за яку їх купили. — 10. Коли майно цінимо так високо, як же високо належить цінити чесноту, котрої видерти не можна? — 11. Дуже поганою є річю висше цінити те, що видає ся позиточним, ніж те, що є благородне. — 12. Римляни не позваляли народам заальпейським щепити оливні дерева і винні лози, щоби тим більшу вартість мали їх власні²⁾ сади оливні і винниці. — 13. Від молодости набрав я того переконання, що в стараню³⁾ о славу і честь належить маловажити всі небезпеки смерті і вигнання. — 14. Спродая збіже не дорожше,⁴⁾ як всі иньші, може навіть дешевше,⁵⁾ коли є більший запас. — 15. Корнелій Непос оповідає, що Теби і перед уродженем Епамінонда і по його смерті улягли чужому панованю; але поки він стояв на чолі держави, були столицею Греції, — що відтак і з сего можна пізнати, що деколи оден чоловік більше значить, ніж ціла держава. — 16. Коли Марка Порція Катона по викритю заговору Катиліни спитали о його гадку що до заговірників, сказав так: Сенатори! Вас, що свої палати, свої двори, свої статуї і мальовила висше ціните, ніж державу, закликаю на безсмертних богів, двигніть ся раз і займіть ся державою.

49.

1. Гней Пізон обвиняв Германіка о розтратність і зарозумілість. — 2. Павсаній, вожд Лякедемонців, що його за-півзвали¹⁾ о зраду, був від карі смерті увільнений, а покараний гривною. — 3. Доміціян засудив на смерть богато

людей,²⁾ що були обвинені о обиду мавстату. — 4. Ореста обвинено о убийство матери, а опісля увільнено его з волі³⁾ пророчні⁴⁾ дельфійського бога. — 5. Хтож може військо римське, що воювало під Каннами,⁵⁾ обвинити о утечу або о трусливість, коли тільки тисячів людей погибло? — 6. Гай Меммій намовив нарід, щоби Югурту спровадити до Риму на те,²⁾ аби через зізнання короля тим лекше виявились провини Скавра і всіх других, що їх обвинювано о продайність. — 7. Скоро Алькібіяд учув, що его засуджено на смерть, вимандрував до Лякедемону. — 8. Тукидид згадує, що кости Темістокля похоронили приятелі в Аттиці потайно, тому що був засуджений за зраду. — 9. Атенці донесли Хабрієви, що его засудять на смерть, коли в означенім дни не поверне⁶⁾ домів. — 10. Атенці обвинили Сократа о безбожність і на смерть засудили чоловіка зовсім певинного.⁷⁾ — 11. Коли Филипп, король македонський, учув, що атенські бесідники его оклеветують,⁸⁾ сказав: Я є дуже вдячний того рода людям, бо доложу старання, щоби їх переконати о неправді.

50.

1. Того хвали і наслідуй, котрому не є прикро умирати за вітчину. — 2. Сократ не соромив ся визнати, що багато річий не знає. — 3. Є такі, що ані не соромлять ся своїх проступків, ані їх не жалують.¹⁾ — 4. Ніколи не пожалую, що для вітчини підіймаю ся так великих трудів. — 5. Кімона покарано десятилітнім прогнанем; однак скорше того чину пожалували Атенці, ніж він сам. — 6. Александер убив Кліта підчас бенкету; однак коли місце гніву заняла розвага, зачав жалувати того чину. — 7. Атенці жалували, що Грекам мешкаючим в Азії не дали помочи проти Персів. — 8. Саллюстієви Криспови, славному письменникови римському, опротивіли були обичаї народу. — 9. Помпееви сприяло ся і жаль було, що заключив союз з Цезаром і Крассом. — 10. Аттік ніколи не навкучив собі розпочатої праці. — 11. Милосерди ся над другими, коли хочеш, щоби другі милосердили ся над тобою. — 12. Мавмо милосерде над тими, котрі щиро жалують своїх похибок.

51. Повторенє.

(40—50.)

1. Справедливого короля є обовязком, добрих хоронити, а злих переслїдувати. — 2. Сицилійці запізували Верреса о здирства. — 3. Лякедемонці цїнили найвисше хорообрість. — 4. Цїла майже Іспанія була колись власністю Римлян. — 5. Не за таку саму цїну спродав я свій дїм, за яку я єго купив. — 6. Децій Брут вирушив проти Массилійців, повний доброї надії. — 7. Нерозвага є свїйством молодечого віку, прозорливість є знаменем віку старечого. — 8. Тимотея і Іфікрата відкликано домів і обвинено о зраду. — 9. Аристонік видав війну тим державам, що зі страху ¹⁾ перед Римлянами не хотїли єму піддати ся. — 10. По побореню Аристоніка цїла Азія зі всіми своїми скарбами стала ся власністю Римлян. — 11. Перед борбою під Левктрою ніхто з Беотійців не відважив ся в отвертїм полі глянути Лякедемонцям в очи. — 12. Коли хтось сказав до Сократа: „Атенці засудили тебе на смерть“ — відповів: „А їх — природа.“ — 13. Добрий отець уважає за свій обовязок, призвичаювати сина з власної волї добре робити. — 14. Сенека був мужем незвичайних спосібностей і рідкої учености. — 15. Скілько хто цїнить своїх приятелїв, стілько єго самого цїнять приятелї.²⁾ — 16. Грїш є власністю богача, а чеснота повинна бути власністю всіх людий. — 17. Хто у Єгиптян убив невольника, той ³⁾ рівно бував караний смертю, як коли би убив вільного чоловіка.

52. Дальше.

1. Хто уважає терпінє за найбільше нещастє, то якеж значїне¹⁾ буде мати у него хорообрість, котра є легковаженєм терпінь і трудів? — 2. Герциніон, король Єгипту, післав Лякедемонцям сто тривесельників і 60.000 мір збіжа. — 3. В часї війни з Галлійцями було всьо в руках ²⁾ неприятелїв крім Капітолю. — 4. Август розділив поміж ветеранів ³⁾ свого війська навіть ті поля, що не були єго власністю. — 5. Вожд передвиджував, що коли лучить ся щось некорисного, він оден буде о те обвинений. — 6. Оплатить ся нам памятати о сумлінности і трудолюбивости

наших предків. — 7. Єгипетські королі побудували піраміди на подобу гір. — 8. Красс був жадний золота Партів, але сю жадобу відпокутував погромом одинайцяти легіонів і своєю власною смертю. — 9. Коли Менестея, сина Іфікрата питали, чи вітця чи матір висше цїнить, відповів: матір. — 10. Ганнібаль, муж зі всіх найпроворнійший, видів, що буде в великій небезпеці з причини жадоби Крестинців. — 11. Цезар сказав, що належало би запізвати єго о найвисшу нечесть, коли би жите жовнірів не цїнив висше над власне добро. — 12. Александер Лінкест, що мав участь у всіх небезпеках македонського короля Александра Великого, завсїгди боронив в бою одного з двох крил. — 13. Смертні повинні стреміти до безсмертних річий не з жадоби ⁴⁾ слави, але з замилованя до чесноти. — 14. Помпеяни не розпам'ятували спільних пригод воєнних, але всі голосили славу того дня, в котрім зведено борбу. — 15. Біль і зворушенє серця усмирати і мовчати, є обявом коли не знаменитої мудрости, то бодай непослїдного духа. — 16. Сократ, найперший з грецьких філософів, був так дуже скромний, що часто говорив, будьто би ⁵⁾ несвідомий був всіх річий і що нічого не знає. — 17. Старинні Греки були такими любителями свободи, що мужів добре заслужених около держави карали довголітнім прогнанєм або засуджували на смерть, коли їм здавало ся, що змагають до проводу над своїми земляками.

53. Благородність Фокіона.

Фокіона, обвиненого о зраду, вкинули Атенці до вязниці і засудили ¹⁾ на смерть. Коли єго вели на смерть, стрітив єго Евфілет, дуже добрий єго знакомий. ²⁾ Коли сей плачучи промовив: „О як же ти, Фокіоне, незаслужено ³⁾ терпиш!“ — сказав єму Фокіон: „Але не несподівано, ³⁾ бо такий кінець мало дуже богато славних мужів атенських“. А коли єго приятелі питали, чи не хоче що переказати своєму синові, сказав: „Приказую єму забути на кривди атенського народу супроти мене“. Ненависть люду до него була так велика, що ніхто з вільних людий не сьмів єго погребати; проте погребали єго невільники. ¹⁾

54. Діоген.

Філософ Діоген, муж великого ума, проходжував ся раз в ясний день по ринку з запаленою ліхтарнею в руці,¹⁾ як коли би чогось шукав. Коли его оден з его приятелів спитав ся, що робить, відповів: „Чоловіка шукаю.“ — Він таки раз жартовливо висьмівав бездільність Меґарейців, видячи,²⁾ що дітий своїх не навчають в гарних штуках, а про худобу дуже щильно старають ся. Сказав тоді, що волить бути бараном Меґарейця, ніж его сином. — Масток так мало цінив, що уважав его тягарем. Через те доказав стілько,³⁾ що ему нічого не можна було видерти. Коли ему утік одинокий его невільник, не хотів его назад спроваджувати. „Погана — сказав — була би⁴⁾ річ, щоб⁵⁾ Манес міг жити без Діогена, а Діоген не міг без Манеса.“

Ablativus.

55.

1. Тимотей увільнив місто Кизик від облоги. — 2. Через смерть увільняє ся душа з узів тіла. — 3. Епамінонд відпровадив військо, увільнене від облоги, без страти до вітчизни. — 4. Борбу морську під Саляміною зведено¹⁾ скорше, ніж Аристиди увільнено від кар. — 5. Арбапес позбавив Сардапаля, короля ассирійського, королівства і життя. — 6. Епамінонд вчинив, що Лякедемонці стратили поміч союзників. — 7. Тразибуль не здер одягу з жадного із погибших неприятелів. — 8. Мільтіад замкнув місто Парос воєнними²⁾ машинами і позбавив всякого довозу живности. — 9. Тіло чоловіка не потребує страв вибагливих і штучно приладжених, але простих. — 10. Сама природа пригадує нам що день, як мало їй потреба. — 11. Боги, як казки подають, не були вільні від борби ані від терпіння. — 12. Цезар, провідавши околиці, випровадив з табору ціле військо. — 13. Діоніз, прогнавши Картаґінців із Сицилії, переправив військо до Італії. — 14. Дольопів, що замешкували остров Скирос, прогнав Кімон з міста і з острова. — 15. Атенець Сольон уступив добровільно з вітчизни. — 16. Хоробрість Сціпіона приневолила³⁾ Ган-

нібала уступити ⁴⁾ з Італії і повернути до Африки. — 17. Антигон, змилюючись над судьбою міста, здержав жовнірів від рабунку. — 18. Виправлено послів до Іспанії, котрі мали ⁵⁾ заявити Ганнібалеви, щоби повздержався від облоги Сагунтійців, союзників римського народу. — 19. Філіппа, що змагався ⁶⁾ облягати Етєвз, присилували римські кораблі відступити від почину. ⁴⁾ — 20. Дім Агезіяля, короля Лякедемонців, був так уладжений, що в ніч не ріжнися від дому убогого чоловіка. — 21. Задачею фільософа є, відрізнати правду від лжи, річ імовірні від неімовірних.

56.

1. Датам, уроджений з віття Камізара і матери Скитисси, належав до числа тих жовнірів, що на дворі ¹⁾ Артаксеркса відбували замкову сторожу. — 2. Неокль взяв за жінку акарнанську горожанку, з котрої уродився Темістокль. — 3. Діон із Сиракуз походив із знатного дому. — 4. Алькібіяд уродився в державі дуже славній із знатного роду. — 5. Атик вдовольнявся станом лицарським, з котрого походив. — 6. Агезіялій, що походив ²⁾ з найзнатнішого роду, зістав лякедемонським королем в р. 397. перед Хр.

57.

1. Супокій є ліпший ніж безчисленні триюмфи. — 2. У старинних Греків не було події славнішої над борбу маратонську. — 3. Нема нічого похвальнішого, нічого, що було би гіднішим мужа ¹⁾ великого і славного, над лагідність і ввічливість. — 4. Ніхто з Персів не був хоробріший від Артаксеркса, що мав прізвисько Довгорукий. — 5. Тулль Гостилій не лише був неподібний до попередного короля, але навіть був більше палкий чим Ромуль. — 6. Люди старі ²⁾ учать молодіж, а понад те ³⁾ занятє не може бути нічого гарнішого. — 7. Жадної краси не уважаємо гарнішою, жадної посілости не цінимо вище понад чесноту. — 8. Цезар переконався, що ріка Сабіс не більше віддалена від його табору як на десять тисячів кроків. — 9. Цезар несподівано скоро при-

був на поміч жовнірам, що були в прикрім положенню. — 10. Не менше як 50 міст перейшло на сторону Филипа.

58.

1. Хоч Датам був слабший що до сил, то у всіх борбах виходив завсїгди побїдно. — 2. Гамількар, з прїзвищем Баркас, зачав гетьманувати над військом в Сицилії. — 3. Аґезилій Лякедемонєць був лише з імени королем, а не з власти. — 4. Тимолєон яко старець похилений віком утратив зір без жадної хороби. — 5. Марк Туллій Цїцерон був старший чим єго брат Квінт. — 6. Після згідної гадки всіх мудрців найбільшим лихом є нерозум. — 7. Коли у Лякедемонців помер король, то они ¹⁾ передовсїм на те мали згляд, котрий з єго синів був віком найстарший; колиж би не полишив мужеського потомка, то вибрано того, що був найблизшим єго свояком. — 8. Гельвети пустили з димом всі свої міста, в числі около дванацяти. — 9. Ся безпечність на позір є вправді приманлива, але на ділі ²⁾ на богато місцях треба єї виречи ся. — 10. Рим був колись так що до могутости як що до значїня найпершим на цілім сьвітї. — 11. І старинним ³⁾ родом і славою своїх предків і власною хоробростию відзначав ся найбільше зі всіх Мільтїяд. — 12. Ізократ був великим бесїдником і знаменитим учителем; а відзначав ся такою славою, якої — бодай на мій погляд — пізнійше ніхто не осягнув. — 13. Греція перевиспала Рим під зглядом науки і під зглядом всякого рода відомостей. — 14. Лякедемонці знали, що Конона не можуть перевиспити ані що до єго воєнних намірів ані числом війська. — 15. Воєнні діла найславвійших королїв не можуть іти в порівнанє з ділами Цезара ані з огляду на великі змагання ані з огляду на число борб, ані що до скорости виконання.

59.

1. Непос оповїдав, що у старинних Греків не богато було вождїв гідних памяти. — 2. Богато людей є негідних сьвітла, а прецінь що день сонце сходить. — 3. В найбільшій небезпеці не дав ся чути жаден голос, негідний поваги римського народу. — 4. Нема нічого так гідкого,

нічого так негідного для чоловіка, як проступок. — 5. Трудне є питанє, чи приятелів нових, гідних приязни, належить висше цінити від давних? — 6. Хто не соромить ся своєї похибки, той — на мою гадку — є гідний не лише догани, але також кари. — 7. Хто не шанує одержаного добродійства, здає ся бути невдячним і негідним всякої божої і людської помочи. — 8. Поет Архій удостоїв ся був від усіх образованих Римлян знакомства і гостинности. — 9. Атенець Хабрій був зачислюваний до найбільших вождів і доконав багато діл гідних памяти. — 10. Коли Аристиди прогнано з вітчизни, мав запитати ся одного горожанина, длячого уважають его¹⁾ гідним так великої кари.

60.

1. Неприятелі спустошили цілу околицю огнем і мечем. — 2. Одні звірята хватають поживу зубами, инші пазурами. — 3. Поганою є річю єднати собі житчливість земляків облесністю. — 4. Тим, що питали¹⁾ о раду, відповіла Пітія, щоби боронили ся деревляними мурами. — 5. Ксеркс поборений під Саламіною, мав так великі останки війська, що ще тоді міг ними знищити неприятелів. — 6. Богато горожан придбало через Помпея Атика або достоїнства або багатства. — 7. При помочи Алькібіада відтягнули Лякедемонці Йонію від союзу з Атенцями. — 8. З Пізандром, що під Самос стояв на чолі війська, розмовив ся Алькібіад за посередництва товмачів. — 9. Лівій Салінатор сказав до Максима: „Памятай, що ти через мене відзискав Тарент; бо коли би я був его не втратив, ти не був би его відзискав“.

61.

1. Александер прибув в околицю вправді убогу в людий, але богату в збіжжє і товар. — 2. Марцелль, здобувши Сиракузи, перевіз до Риму всі окраси, памятники і образи, що їх місто мало подостатком. — 3. Гамількар збогатив цілу Африку кіньми, оружєм, людьми і грішми. — 4. Корнелій Непос оповідає наперед о походженю Епамінонда, а відтак згадує,¹⁾ в яких науках він обучав ся. — 5. Іфікрат заправив своє військо до найбільшої карности. —

6. Корнелій Непос оповідає, що Люцій Юлій Калід був не лише дуже добрим поетом, але також мужем правим і в висших науках образованим. — 7. Коли Епамінонд до-ріс, вправляв ся найбільше в біганю і в дужаню. — 8. Не-приятельські кораблі, заосмотрені в зброю всякого рода, виплили з пристані і станули проти²⁾ нашої фльоти. — 9. Ганнібаль набавив ся в дорозі тяжкої хвороби очий. — 10. Цезар оповідає, що Германці не при звичаєні від дитин-ства ані до обовязків, ані до карности, нічого ніколи не роблять проти своєї волі. — 11. Коли Цезар прибув до краю Бельгійців, заявили Реми, що є готові впустити Римлян до своїх міст і сповнити їх розкази. — 12. Коли Евмен не міг видержати напору неприятелів, шукав спасеня в уте-чі. — 13. Цезар зберіг в памяти всі кривди, які заподіяли Гельвети римському народови. — 14. Боячи ся засідок, за-держав Цезар військо в таборі. — 15. Хоч Гельвети ви-зивали до борби римські легіони, Цезар здержав своїх жов-нірів від бою.

62.

1. Держави, що бажають уживати тревалого спокою, повинні бути вправлені в війні. — 2. Тразибуль послугу-вав ся не менше розвагою як хоробростию. — 3. Павсаній уживав королівської виставности і медийських одягів. — 4. Темістокль прирік Ксерксови, що Перси знищать Гре-цію, коли би король схотів після єго рад поступати.¹⁾ — 5. Ганнібаль умів побіджати, але не умів користати з по-біди. — 6. Часто надуживаємо сил тіла. — 7. Розбивши неприятельські війська заволодів Мільтіяд цілим краєм. — 8. Коли Ніканор заняв пірейську пристань, збігли ся зору-жені Атенці, щоби єї відзискати. — 9. Лякедемонці ви-правили до Атен трох послів, що займали найвисші уряди. — 10. Хто хоче осягнути правдиву славу, нехай сповняє обовязки справедливости. — 11. Скінчивши пун-ську війну, видали Римляни війну Македонії рівночасно на суші і на морю. — 12. Ми є прихильні передовсім тим, що наражають ся на ті самі небезпеки, які ми самі перебули. — 13. По смерті Августа загорнув панованє Тиберій.

63.

1. Темістокль скоро видумував те, що було потрібне. — 2. До спільного добра горожан треба добрих законів. — 3. Богато людям треба не лише проводу, але також поміч. — 4. Власти треба, бо без неї жадна держава не може існувати. — 5. При спокійнім морю перший ліпший з моряків може кермувати кораблем: але скоро настане люта буря, тоді треба доброго керманича. — 6. Коли Перси по занятю Еретрії впровадили свої війська на маратонські поля, виправили Атенці посла до Лякедемону з донесенєм, що треба скорої помочи. — 7. Коли на розказ короля Артаксеркса прибув до Теб Діомедон з Кизику з великою сумою золота, щоби перекупити Епамінонда, сказав Епамінонд: Не треба гроший, бо коли король хоче того, що є пожиточне для Тебанців, я готовий зробити се безкорисно.

64.

1. Проступні змагання і лихі науки повалюють навіть наймогутчіші держави.¹⁾ — 2. В день не бачимо зьвізд, тому що притемнюють ¹⁾ їх лучі сонця. — 3. Добрий кінь дає ся кермувати ¹⁾ самою тінню прута, а нездарного навіть острогою не можна підігнати. — 4. Неповздержність Павсанія вчинила,¹⁾ що майже всі грецькі держави прилучили ся до союзу з Атенцями.²⁾ — 5. Деметрій, взятий в борбі до неволі, помер у вязниці в наслідок хвороби. — 6. Мільтіяд сподівав ся, що неприятелі або від меча погинуть, або в наслідок недостатчі живности.

7. Лякедемонці бояли ся, щоби Алькібіяд з любови до вітчизни не зрадив їх коли. — 8. Буду з тобою так говорити, щоби здавало ся, що я не ненавистию перенятий, але милосердєм. — 9. Атенці цінили дуже високо свого послідного короля Кодра, тому що погіб з любови до вітчизни. — 10. Люди повинні бути добродійні, не в надії на якусь користь, але з замилованя в благородности. — 11. Атенці горіли незвичайною жадобою боротьби. — 12. Скоро Пельопід спостеріг неприятеля, запалений гнівом вдарив на него. — 13. Атик не з байдужности, але нарочно ухилив ся від публичних занять. — 14. За радою Темістокля обвели Атенці місто мурами. — 15. Самовладник

Діоніз виправив Діона, котрого бояв ся, до Коринту; однак коли Діон сів вже на корабель, Діоніз казав занести всі його движимости на корабель, щоби показати, що зробив се не з ненависти до того мужа, але задля власної безпечности. — 16. Бавимо ся жартами уміркованими, гнівavamo ся на неумірковані. — 17. Нічим не звик я тішити ся стілько, як свідомостию сповнених своїх обовязків. — 18. Гельвети чванили ся зухвало своїми побідами. — 19. Массилійці, здаючись на швидкість своїх кораблів і на досвід керманців, ругали ся з Римлян.³⁾ — 20. Цинна видав війну власній вітчині, числячи на безмірне число нових горожан. — 21. Алькібіяд не був вдоволений зі свого щастя. — 22. Лякедемонці бояли ся, щоби Алькібіяд, думний зі свого щастя і зі своєї могутности, не забажав самовлади.

65.

1. Був з Гальмікаром Гасдрубаль, молодець знатного роду та незвичайно спосібний. — 2. Діоніз казав при своїм столі ставати хлопцям незвичайної краси. — 3. Цезар і Катон були мужами надзвичайної сили духа, але відмінної вдачі. — 4. Анній був чоловіком дуже великої второпности, а при тім великої науки. — 5. Югурта, муж хороброго і рухливого духа, доказав многими змаганнями того, що був дуже милий Римлянам, а для Нумантийців найбільшим пострахом. — 6. Є переказ, що Ганнібаль у сні укрів молодця божої подоби, котрий йому сказав, що Юпітер післав його яко провідника до Італії.¹⁾

7. Катон оказував у всяких справах надзвичайну второпність. — 8. Алькібіяд був так дуже здогадливий, що не можна було його опукати. — 9. Іфікрат відзначав ся і духом великим і статію так величною, що в кождім збуджав подив для себе. — 10. Діоніз молодший був від дитинства неприязного успособлення супроти всіх добрих людей.²⁾ — 11. Цезар мав бути високого зросту, мав³⁾ білу краску лица, чорні очі, черстве здоров'є. — 12. Мільтіад мав⁴⁾ у мешканців Херсонезу королівське значінє. — 13. Кімон був так дуже щедрий, що в своїх садах ніколи не ставляв сторожа задля пильнованя овочів. —

14. Август мав у чужинців так велике поважанє, що на його честь закладано міста, котрі звали ся Кесареями.

66.

1. Цицерон був о кілька років молодший ніж Гортенсій. — 2. Вежі були о десять стіп виспі від мурів. — 3. Тим коротший видав ся всякий час, чим є щасливійший. — 4. Тота борба була далеко тяжша і завзятійша, чим всі иньші. — 5. Діоген звик був о тім розправляти, о скільки короля Персів перевисшає своїм житєм і щастєм. — 6. Чим тяжша і прикрійша була облога, тим частійших гонців висилано до Цезара з листами. — 7. На Темістоклю і Аристиді пізнано, о скільки краснорічивість перевисшає безкорисність характеру. — 8. В борбі під Маратоном відзначили ся Атенці о стільки більше хоробростию, що розбили десять разів більше число неприятелів. — 9. Ганнібаль о стільки перевисшав розумом всіх иньших вождів, о скільки римський нарід перевисшав хоробростию всі народи. — 10. Щоби мочи тим лекше відперти ворогів, коли би старали ся відновити війну, збудували Атенці флоту і приготували військо.

67.

1. Здобуть Петелії стояло Пунійців багато крови і ран. — 2. Хто за тисяч сестерців винаймає мешканє, той не може удержувати багато невольників. — 3. Сицилійські рільники цїнили дуже високо свої поля, тому що Римляни звикли були дорого купувати збіжжє. — 4. Кошта процесу Мільтіяда оцінено на 50 талантів, бо такий зроблено видаток на флоту. — 5. Кротонїяти угодили Зевкса, дуже славного маляря, за велику ціну, щоби їм вималював образ королевої. — 6. Так великий був пострах перед¹) іменем галлійським, що багато королів добровільно окупувало спокій величезною сумою грошевою. — 7. Купуй не те, що є потрібне, але те, що є конечне; бо що не є потрібне, то навіть за ціну асса є за дороге. — 8. Маляр Асклепідор еспродав дванайцять образів по 300 мін. — 9. Спокою не купиш ані за перли ані за багру ані за золото.

68.

1. Александер перебіг Азію з безмірною скоростію. —
2. Агезилій з великою запопадливістю готовив ся до війни. —
3. Дуже глибокі ріки пливають з дуже малим шумом. —
4. Мітридат з надзвичайним щастем поконав Скітів, що їх передтим ніхто не поборов. —
5. Союза з Римлянами берегли Массилійці з дуже великою совісністю. —
6. Лише такі добродійства є милі, що їх уділяє ся з лицем приязним і погідним. —
7. Скоро Гамількар прибув до Іспанії, доконав щасливо великих діл. —
8. Агезилій не лише дома, але також у чужинців удержував з найбільшою побожністю віттарі і образи богів. —
9. З боєм і з неохотою опустив Ганнібаль Італію, в котрій стільки літ воював так щасливо. —
10. Щасливо жити не є нічим иньшим, як жити праведно то є чесно. —
11. Вожд Лякедемонців Павсаній хотів на всякий спосіб вславити ся, але те змаганє принесло ему погубу. —
12. Без чесноти певно в жаден спосіб не можемо бути щасливими. —
13. Не годжу ся з тими, що живуть робом звівірат і все звертають до розкошій тіла. —
14. Галлійці навчили ся поволи укріпляти свій табір на спосіб Римлян. —
15. Спадщиною зовемо ті гроші, що через чиюсь смерть правно комусь припадають. —
16. Звісна то річ, що Веррес забрав Сицилійцям силою багато дорогоцінних посуд і пам'ятників. —
17. Пізистрат підступом загорнув власть тирана в Атенах.

69.

1. Кімон, висланий на Кипр з двіста кораблями, підбив більшу часть острова. —
2. Ксеркс видав війну цілій Греції з так великим військом, якого ніхто не мав ані передтим ані потім. —
3. Мільтіад випливши з добірним військом до Херсонезу, прибув до острова Лемну. —
4. Мільтіад поселив на рілі слобожан, що їх привіз зі собою до Херсонезу і збогатив частими нападами. —
5. Дуже небезпечною було річню з так малим військом¹⁾ воювати на негодінім місци. —
6. Дванадцять тебанських прогнанців, що їх провідником був Пельопід, вийшли досєвіта з Атен з псами ловецькими і прибули до Теб. —
7. Агамемнон з цілою Грецією ледво в десяти літах здобув одно місто:

Епамінонд з одним містом і одного дня²⁾ висвободив цілу Грецію. — 8. Ксеркс виправив Артабаза з листом до Павсанія. — 9. За Кімоном завсїгди ходили слуги з грішми.

70.

1. Старинні Германці звикли були перебувати зиму в підземних печерах. — 2. Доки Ганнібаль був в Італії, ніхто ему не опер ся в бовім ряді, а по борбі під Каннами ніхто проти него не станув табором в полі. — 3. Атевці випровадили свої війська з міста і на догіднім місци розложили табор. — 4. Найхоробріші Спартанці під проводом Леоніда не видержали нападу Персів під Термопіями і всі на тім місци погибли. — 5. Слободи Тирийців були розкинені по цілїм майше сьвітї. — 6. Навсанія в наслідок пророчнї дельфійської похоронено на тім самім місци, де закінчив житє. — 7. Ціцерон яко проконсуль доказав своєю запопадливостию, що в Кілікії усмирено голод, який був в цілій Азії. — 8. Наш воевода пустив ся тою самою дорогою, котрою пішли неприятелї. — 9. Евмен вів жовнірів через бездорожа, щоби не могли довідати ся правди про неприятелїв. — 10. Ганнібаль доказав того, що в Альпах словь навючений міг перейти тамтуди, куди вперед безоружний чоловік ледво міг повзати. Тою дорогою перепровадив він військо і прибув до Італії. — 11. Перед часами Аристиди держали Лякедемонці гегемонію на суші і на морю. — 12. В самій брамі з правої і з лівої сторони вела ся борба поміж Римлянами а Етрурійцями. — 13. Дарей вносив очі і руки до жовнірів, що стояли ¹⁾ по правій і по лівій сторонї. — 14. Праворуч і лїворуч простирають ся два моря. Треба вам, жовнірі, побідити або умерти ту, де ви вперве зайшли дорогу неприятелеви.

71.

1. Август помер в 76. році життя. — 2. Мільтіяд в короткім часї розбив війська неприятелїв. — 3. Тимолєон звів найбільші борби в день своїх уродин. — 4. Пітагор був в Італії в тих часах, коли Брут висвободив вітчину зпід власти королїв. — 5. Помпей приготавляв ся до війни в кінци зими, розпочав єї з початком весни, а скінчив се-

ред літа. — 6. В пельопонеській війні винуваті Атенці за радою Алькібіада війну Сиракузанам. — 7. Камілл в пригідну хвилю прибув з помочю обложеном Римлянам. — 8. Більша є слава в пригідну пору спасти військо, ніж убити багато тисячів неприятелів. — 9. Евмен приказав певним людям, щоби смерком¹⁾ розклали огні, але щоби їх погасили около другої пічної сторожі. — 10. Ганнібаль в борбі убив Гнея Сервілія Геміна, що попереднього року був консулом. — 11. Лізандер скінчив війну Атенців з Пельопонезцями в 27. році. — 12. Атенці відчували довго недостачу Кімона* не лише в війні, але також в спокою. — 13. Картагину заложено на 82 роки вчаснійше ніж Рим. — 14. Мільтіад сподівав ся, що Дарей по зірваню моста в кількох днях погибне. — 15. Діон закінчив житє, маючи около шідесять літ, в чотири роки після того, як вернув з Пельопонезу до Сицилії.

72. Ablativus по приіменниках.

1. Орли гнізяться на високих деревах і скалах. — 2. В кавдинських яругах побили Самніти¹⁾ римські легіони і перепроводили попід ярмо.¹⁾ — 3. Що справедливе, то в чесне і то при всіх можна сказати. — 4. З тими приставай, котрі хочуть тебе ліншим зробити. — 5. Александер вмираючи стягнув з пальця перстень і віддав Пердиккові. — 6. Атени відзначали ся колись перед иньшими містами і славою військовою і славою наук. — 7. Публій Децій посвятив себе і житє своє для²⁾ спасеня римського народу і для побіди. — 8. Лихі то горожани, котрі так дуже о закони не дбають, що здає ся, будь то би они були без жадного пана. — 9. Слідуючого дня розложив Цезар табор у³⁾ стіп гори. — 10. Вода в ріці Требії піднесла ся нічною порою аж по груди. — 11. Дуже багато птахів скривав у свої голову під крила. — 12. В тім чоловіці похваляю передовсім те, що нічого не робить легкодушно. — 13. В першій книзі тускулянських розправ пише Ціцерон о безсмертності душі. — 14. Александер Великий почав підчас бенкету сам підносити велич своїх діл аж під⁴⁾ небеса. — 15. Без сумніву можемо сказати, що краснорічність є штукою зі всіх найтруднішою. — 16. Не багато

знайде ся ⁵⁾ горожан хоробрих і великодушних, котрі би не вагали ся себе і своє житє наразити на небезпеку в обороні цілости держави і загальної свободи. — 17. Коли неприятель в розмові чванив ся ⁶⁾ і сказав: Ізза ⁷⁾ мно- жества стріл не побачите сонця, відповів оден з Ляке- демонців: То будемо воювати в тіни.

73.

1. Ганнібаль, прогнаний з Картаґіни, прибув до Ефесу до короля Антіоха. — 2. Аристид помер в чотири роки по прогнанню Темістокля з Атен. — 3. Щоби уйти засідок Пігмаліона, втекла Дідона з Тиру до Африки і заложила там Картаґіну. — 4. Павсаній не хотів повертати до Спарти, проте пішов до Кольон, місцевости, що лежить у троян- ській землі. — 5. Коли Александер в Вавилоні помер, пе- ренесено найвисшу власть на Пердикка. — 6. Реґуль, що вго полонили ¹⁾ Картаґінці в першій пунській війні, а від- так вислали ²⁾ до Риму в справі ³⁾ заміни полонників, не остав в Римі, але повернув до Картаґіни. — 7. Коли Ана- ксагор в Лямпеаку умирав, сказав до приятелів, ⁴⁾ що ши- тали ся, ⁵⁾ чи каже ⁶⁾ перенести себе по смерти до вітчизни, отєї слова: „Зовсім ні, бо зі всіх усюдів дорога ⁷⁾ на там- той світ ⁸⁾ в рівно далека.“ — 8. Коли Павсаній з вітчизни утік і в Теґей вихвалював Лякедемонців, хтось запитав его: „Длячогож ти не остав в Спарті, але волів утечи?“ Тоді відповів Павсаній: „Длятого, що лікарі звикли перебувати не при здорових, але при хорих.“ — 9. Аполлєон і Діана уро- дили ся на острові Дельос. — 10. Лякедемонці вислали Павсанія з фльотою до Кипру. — 11. Мільтіяд повернув з Херсонезу на Лемн і сказав, що дім свій має в Херсо- незі. — 12. Конон жив в Кипрі, Фікрат в Тракії, Тимотей на Лесбі. — 13. Коли Темістокль видів, що в Аргосі не є досить безпечний, вимащдував до Коркири. — 14. Коли Гамількар, родом з Картаґіни, облягав Сиракузи, мав чути якийсь голос, що завтра в Сиракузах буде обідати. — 15. Коли Евдем з Кипру відбував подорож до Македонії, прибув до Фер, що були тоді дуже значним містом в Тес- салії. В пять літ після того погіб, воюючи ⁹⁾ під Сираку- зами. — 16. В Ефесі, славнім йонським місті, був величавий

храм Діяни. — 17. Коли Демарат не міг знести самовладника Кіпселя, вимандрував з Коринту до Тарквініїв, дуже багатого етрурійського міста. — 18. По битві під Фарсалем, в котрій Помпея поборов Цезар,¹⁰⁾ утік Помпей до Лярисси, міста тессалійського. З Лярисси пішов над море, а перебувши¹¹⁾ одну ніч в хаті рибака, поплив кораблем до Мігилени, міста на острові¹²⁾ Лесбі. Небавом після того утік до Єгипту, де його убуто на березі моря.

19. Епамінонд відпровадив без шкоди до дому військо увільнене від облоги. — 20. Коли Греки по збуреню Трої хотіли повернути домів, мали¹³⁾ взути з гробу Ахілля голос, що їх уминав, щоби мужа так хороброго¹⁴⁾ не полишили без чести. — 21. Доки воювано з земляками, Епамінонд оставав спокійно дома. — 22. Коли Агезилія хотів вже їхати до Персії, принесено ему вість з дому, що Атенці виповіли війну Лякедемонцям. — 23. Люцій Манлій усунув свого сина Тита, що його пізнійше названо Торкватом, від товариства людей,¹⁵⁾ і велів ему прожити на селі. Але скоро син учув, що вітця запізвано перед суд, сейчас повернув з села до Риму і увільнив вітця з небезпеки. — 24. На короткий час¹⁶⁾ перед борбою під Левктрою в Тебах в храмі Геракля відчинились нагло двері і зброю, що на стінні була прибіта, знайдено на землі; а в Дельфах упали золоті зьвізди Кастора і Поллюкса і вже їх не знайдено. — 25. Волю без небезпеки бути у власнім домі, як з небезпекою в чужім. — 26. Алькібіяд виховав ся в домі Перікля, а образував его Сократ.¹⁷⁾ — 27. В найдавнійших часах римської держави зберігали ся добрі обичаї в супокою і в війні.

74. Повторенє.

(55—73.)

1. Сицилія була з початку вітчиною Кікльонів. — 2. Тіла молодців скріпляють ся працею. — 3. Душа буде жити, коли вийде з тіла. — 4. Під кінець пельопоневської війни був Конон вождом Атенців. — 5. Вдача Катона ріжнилася дуже від вдачі Цезара. — 6. Цетеґ був з природи палкий і дикий. — 7. Софокля запізували¹⁾ сини перед суд. — 8. Воли, що їх Геракль забрав Геріонові, були чу-

дової краси. — 9. Чести, слави, житливости горожан не всі рівно потребують. — 10. Чим більше є умірковане королів, тим гідніше є похвали. — 11. В борбі під Левктрою був Пельопід вождем добірного війська. — 12. Мудрий є той, що глиняних посуд так само уживає, як срібних. — 13. Король Антіох чи то задля браку грошей чи з жадоби падав на храм Юпітера. — 14. Темістокль освободив своєю побідою цілу Грецію від панованя Персів. — 15. Тразибуль з незвичайною відвагою увільнив вітчину від 30 самовладників. — 16. Римський край був з початку малий. — 17. Ганнібаль в три роки після того, як уйшов з вітчизни, причалив з п'ятьма кораблями до Африки. — 18. Ті, що хочуть уживати тривалого спокою, мусять бути вправлені у війні.²⁾

75. Дальше.

1. Сенат рішив, щоби в цілій Італії перевести побір. — 2. Для всіх тіл потреба певного місця, бо тіла без місця не можна собі зобразити. — 3. Темістокль старався переконати¹⁾ парід, що держава полягає не на будівлях, але на горожанах. — 4. Веррес, претор Сицилії, як Ціцерон оповідає, не повздержав рук від срібних посуд Сицилійців. — 5. Квінт Муцій Сцеволя, молодець великого духа, пішов до табору неприятелів в тім намірі, щоби убити вожда неприятелів. — 6. Сервій Туллій, уроджений з невольниць, обняв панованє по смерті Тарквінія. — 7. Тоді, коли Мільтіяда обвинено о зраду, був він хорий в наслідок ран, що їх одержав при облозі острова Парос. — 8. Хризипп оповідає, що мудрець вправді нічого не пожадає, а всетаки потребує багато річей. — 9. Ксеркс тою самою дорогою, котрою прибув до Греції, повернув до Азії і думав, що Темістокль его не побідив, але спас.²⁾ — 10. Неприятелі задумували напасти на Римлян в часі³⁾ походу і думали, що одержать⁴⁾ побіду без жадної рани. — 11. Мільтіяд сподівався, що король Дарей в кількох днях згине або від оружа неприятелів або задля браку живности. — 12. Поміж всіми річами, з котрих можна мати користь, нема нічого лишнього, нічого приємнішого, нічого, що було би гіднішим мужа вільного, над рільництво. — 13. Король Персів Дарей переказав завіщанєм старшому

синови своєму королівство, а молодшому Кірови полишив ті краї, над котрими поставив єго управителем. — 14. Поміж римськими лицарями військовий трибун Авлій Корнелій Косс, молодень надзвичайної краси тіла, дорівнював під зглядом відваги і сил королеви Етрурійців Толюмнієви. — 15. Родичі, котрі не хотять, щоби їх діти учили ся, заслугоють на догану. — 16. Коли Атенці не могли в жаден спосіб видержати нападуд Персів і коли постановили⁵⁾ покинути місто,⁶⁾ сісти на кораблі і на фльоті боронити свободи Греції, тоді укаменували якогось Кирсиля, що радив остати в місті і прийняти Ксеркса. — 17. Оповідать, що філософ Плятоп мав⁷⁾ дуже-малий маєток, а прецінь купив три діла Пітагорейця Фільоляя за 10.000 денарів.

ПОВТОРЕНЄ ВСІХ ВІДМІНКІВ.

76. Як велика була ненависть Ганнібалья до Римлян.

Коли Ганнібаль, син Гамількара, був ще девятилітнім хлопцем, бажав вже горячо¹⁾ удати ся²⁾ з вітцем до Іспанії. Коли отже отець перед походом складав жертви богам, просив єго Ганнібаль, щоби єму вільно було поїхати з ним до табору. Тоді отець усунувши всіх свідків, прирік єму вчинити се, чого жадає,³⁾ наколи приобіцяє,⁴⁾ що ніколи не буде приятелем Римлян. Коли Ганнібаль охотно се прирік, привів єго Гамількар до жертівника і зобов'язав присягою, що зробить те, що приобіцяв. Присяги, даної вітцеві, додержав Ганнібаль через ціле житє з найбільшою совістю. Доки стояв на чолі картагінських військ, показав ся найзавзятійшим ворогом Римлян; не покинув тої ненависти навіть тоді, коли прогнаний з вітчизни мусів⁵⁾ шукати помочи у⁶⁾ иньших народів. Бо і сирийського короля Антіоха запалив такою жадобою вести війну,⁷⁾ що той не вагав ся видати війну Римлянам. Намовив також Прузія, короля Битинії до того,⁸⁾ що так само був успособлений до Римлян. Задля того і у Римлян⁸⁾ була так велика ненависть до Ганнібалья, що були переконані, що не скорше будуть безбечні, аж єго чито силою чи підступом дістануть у свою власть.

77. Смерть Ганнібала.

Зі всіх усюдів прогнаний, схоронив ся Ганнібаль до бітинського короля Прузія, з котрим жив у дружних відносинах.¹⁾ Однак і ту не міг жити спокійно, бо знав, що і Римляни, памятаючи²⁾ на страти понесені з його причини, не дозволять йому там жити безпечно, і що король Прузій, чоловік дуже хиткий,³⁾ не зробить нічого для його оборони. Для того боячи ся, щоби його неприятелі зі всіх сторін не оточили,⁴⁾ так уладив той дім, що його король дав йому в дарі, що зі всіх сторін мав виходи. Однак і в той спосіб не уйшов засідки неприятелів. Бо коли Римляни довідали ся, що він перебуває в державі Прузія, виправили до короля послів, котрі мали жадати його видачі і загрозити,⁵⁾ що буде мати війну з Римлянами, наколи того не зробить.⁶⁾ Прузій, котрий видів, що не дорівнює⁷⁾ хоробрости і могутности Римлян, забувши про гостинність, вказав послам дім Ганнібала і поручив їм, щоби самі його спіймали.

78. Кінець.

Отже послі оточили цілий дім великим множеством зброжених людей, щоби Ганнібаль не міг в утечі шукати спасення. Коли Ганнібала повідомлено, що дуже багато зброжених людей зближає ся до брами, приказав своєму слугі, котрому одному довіряв, щоби всі входи обійшов і сейчас йому доніс, чи дім зі всіх сторін є оточений зброженими людьми. Коли хлопець повернув з відомостию, що всі входи є обсажені, зрозумів Ганнібаль, що вже мусить умерти — і сказав до хлопця, що подав йому меч: „Не меча вже потреба! Увільнім Римлян від довго триваючого страху, коли не хотять ждати смерті старця.“ По тих словах зажив отрую, яку вже передтим мав приготовану; бо волів сам завдати собі смерть, ніж зносити неволю у¹⁾ тих, котрих від дитинства ненавидів. Так умер той муж хоробрий в 63. році життя, перебувши²⁾ стільки і так великих трудів.

79. Король Антіох і убогий селянин.

Коли Антіох на ловах в жадобі переслідування звірини занадто віддалив ся від приятелів і слуг і збив ся

з дороги, увійшов яко¹⁾ незнакомий до хати одного убогого селянина. В часі²⁾ вечері розпочав з ним розмову про короля, щоби довідати ся,³⁾ яка є його гадка про него.⁴⁾ Отже господар сказав, що король є вправді добрим чоловіком і гідним похвали, що однак має⁵⁾ лихих приятелів і через те багато річий занедбує, особливо коли занадто віддає ся ловам. Тоді Антіох замовк; але коли слідуєчого дня по сході сонця⁶⁾ прийшли до тої хати його приятелі і слуги, сказав король до них: „Справді, від часу, як я є вашим королем і користаю з вашої помочи, вчора перший раз учув я ширу гадку про себе“.

80. Прометей.

В найдавніших часах, коли люди жили як¹⁾ звірята і не знали ужитку многих річий, мав їх багато штук научити Прометей, син Япета, котрий ізза своєї незвичайної мудрости був дуже милий безсмертним богам. Однак коли вступив до самого неба і, запаливши смолоскип до²⁾ сонця, показав людям огонь і всілякий його ужиток, Юпітер розгніваний за те зіслав на людий безчисленні роди хороб, а Прометея прибив до гори Кавказу і умістив побіч него суна, що мав³⁾ від часу до часу надідати його утробу. Сю так тяжку кару за свою зухвалість зносив Прометей через трийцять років. Вкінці увільнив его Гераклъ, що убив суна своїми стрілами, а пута полонника розв'язав.

81. Правдиві приятелі.

Пітагорейці Дамон і Фінтій заключили поміж собою так ширу приязнь, що готові були оден за другого умерти. Коли Дамон, що его¹⁾ самовладник Сиракуз Діоніз на смерть засудив, просив для себе о кілька днів, щоби, поїхавши до дому, міг впорядкувати свої домові справи, Фінтій не вагав ся віддати себе самовладникови в за поруку его повороту,²⁾ так що мусів би сам умерти, коли би той на час³⁾ не повернув. Отже всі, а передовсім Діоніз, виглядали цікаво кінця так нової річи. Коли зближав ся день, призначений до сповнення засуду, а Дамон не вертав, всі обвиняли нерозважного ручителя о нерозум; але він впевнював, що зовсім не боїть ся о постійність приятеля. В озна-

ченім дни, коли вже Фінтія ведено на смерть, повернув Дамон. Діоніз, здивований такою вірністю приятелів, увільнив винного від кари смерті і просив, щоби єго ⁴⁾ до своєї приязни прийняли яко третого.

82. Мудрець попристає на малім.

До якого степеня ¹⁾ мудрці попристають на малім, як мало лякають ся убожества, на те ²⁾ між иньшими можуть послужити за примір Скит Анахарз і філософ Діоген. Ось який є більше менше зміст листу, що єго Анахарз мав написати до Ганнона з Картагіни. „Анахарз поздоровляє Ганнона. Мені, як иньшим Скитам, служить за одяг шкіра з диких звівірат, за обув ствердла на підшивах шкіра, за ліжко земля, за присмак голод, за корм молоко, сир, мясо. Отже ті дари, що їх мені задумаєш прислати, подаруй або своїм землякам або безсмертним богам.“ А як велика була повдержливість філософа Діогена, є річню загально звісною. Коли раз узрів хлопця, що черпав рукою воду з криниці, відкинув кубок, що єго звичайно ³⁾ завсїгди носив зі собою, і сказав ⁴⁾: „Нащо мені ⁵⁾ кубка, коли руки можуть мені те саме зробити“? Він звик був також говорити, що перського короля перевисшав житєм і щастєм, бо єму не бракне нічого, а тамтому ніколи нічого не вистарчає.

83. Надзвичайна хоробрість двох Римлян.

Римські дїєписці згадують про двох мужів, що надзвичайною хоробростию придбали собі знамениту славу. Коли король Етрурії Порсена хотїв через палевий міст вдерти ся до Риму, Горацій Кокль ¹⁾ сам оден станув перед мостом і здержав боввий ряд неприятелів; а коли за плечима міст зірвано, з оружем ²⁾ скочив до Тибру і переплив здоровий до своїх. Римляни, памятаючи на так велику заслугу около вітчини, не лише памятник здвигнули для него на ринку, але також дали єму стілько поля з публичного ³⁾ маєтку, скілько одного дня довкола оборах. Таку саму честь віддано Таєви Муцієви, котрому пізнійше надано прізвище Сцеволі. Він пішов до табору Порсени, щоби убити короля, а місто увільнити від облоги. Однак коли замість короля убив королівського секретаря і коли єго схватили та

волікли⁴⁾ до короля, він бажаючи⁵⁾ показати ся⁶⁾ неустрашеним,⁷⁾ вложив праву руку в огонь розкладений на огнищу для жертви. Король зворушений тим випустив его вільного. А коли небавом після того Порсена заключив мир з Римлянами, сенатори дали Муцієви в дарі поза Тибром великий луг, що пізнійше звав ся лугом Муція. Задля почеси поставлено єму також пам'ятник на ринку.

84. Дамокль.

Коли Дамокль, оден з облесників Діоніза Молодшого, вичисляв раз в розмові достатки самовладника, велич панованя, багатство всяких річий, величавість королівської палати і впевнював, що ніхто ніколи не був щасливіший, сказав Діоніз: „Отже чи хочеш, Дамоклю, сам зазнати такого життя і досвідчити моєї судьби?“ — Коли той відповів, що сего бажає, казав самовладник посадити его на золотій софі, застеленій дуже гарним коверцем; при столі прибранім богато¹⁾ золотом і сріблом, а заставленім найвибагливішими стравами, велів стати невірникам незвичайної краси, котрі мали пильно зважати на его розкази; були там²⁾ дорогі олійки і вінці, палили ся пахучі кадила. Дамоклеви здавало ся, що є щасливий. Але нечаяно узрів блискучий меч, завішений на волосіню зі стелі, що грозив³⁾ его вязам. Проте ані не хотів глядіти на тих гарних невірників ані на золоті посуди ані споживати заставлені страви, лише благав самовладника, щоби єму вільно було відійти, бо⁴⁾ вже не хоче так бути щасливим. Так отже пізнав, як здає ся, Дамокль, що не є щасливий той, кому завжди грозить якийсь страх.

85. Аріон.

Аріон, славний поет і сьпівак із Метимни, лєсбійського міста, виїхав до иньших країв, щоби пописувати ся своєю штукою. Всюди,¹⁾ денебудь прибув, був усім милий, а наймиліший був самовладникови Коринту Періандрови, котрий прийняв его до свого дому і уважав за приятеля. Забавивши²⁾ в Коринті досить довго, удав ся до Сицилії й Італії, де в Таренті і в иньших містах Великої Греції звеселяв серця всіх людей.³⁾ По кількох місяцях, зібравши багато гроший,

постановив вернути до вітчизни. Тимчасом ті гроші привели його в небезпеку утрати життя. Бо коли корабель виплив на повне море, гребці, люди з Коринту, жадні тих грошей, постановили його убити. Коли Аріон се зміркував, віддав їм все, що мав, сподіваючись, що в той спосіб спасе собі життя. Однак они зажадали, щоби він сейчас в їх очах кинув ся в море. Тоді Аріон просив, щоби ему перед смертю вільно було засьпівати пісню. Коли се випросив, взяв гусли і, стоячи на високій кермі, сильним голосом засьпівав пісню; відтак держачи гусли в руці, скочив у море.

86. Кінець.

Гребці певні, що Аріона затопили филі,¹⁾ поплили даліше. Однак стало ся инакше, ніж думали. Бо дельфін, зваблений милим звуком людського голосу, приплив до корабля, взяв віщуна на хребет і здорового відніс до Тенару. Звідси удав ся Аріон до Коринту і все, як стало ся, оповів Періандрови. Сему видалось те неімовірним; отже укритв Аріона у своїм домі, а кораблі вислав із жовнірами, щоби по цілім морю шукали тих гребців і спровадили їх до Коринту. Скоро їх спроваджено, запитав їх Періандер підступно, чи в тих місцях, звідки прибувають, не чули що про Аріона. Ті відповіли, що він здоров пробуває²⁾ в Італії і що своєю штукою зібрав собі великий маєток. Коли они се говорили, вийшов Аріон у тім самім одягу, в яким з корабля кинув ся в море, держачи гусли в руці. Моряки, перелякані його видом, признали ся до злочину і за кару були прибиті на хрест.

ЗАМІТКИ.

1. ¹⁾ verbum finitum (як не толкувати). — ²⁾ verbum finitum (пр. dicere). — ³⁾ страдально. — ⁴⁾ толк. Тук. оповідає. — ⁵⁾ esse.
2. ¹⁾ verb. finit. (як не толк.). — ²⁾ verb. finit. — ³⁾ питаючим. — ⁴⁾ accus.
3. ¹⁾ толк.: надію мира. — ²⁾ толк.: за приходом. — ³⁾ страдально. — ⁴⁾ regnare. — ⁵⁾ hortari. — ⁶⁾ adiuvere. — ⁷⁾ resistere.
4. ¹⁾ не толкувати. — ²⁾ uti (з abl.). — ³⁾ дієсловом. — ⁴⁾ страдально. — ⁵⁾ pugnare. — ⁶⁾ дієсловом.
5. ¹⁾ causa з gen. — ²⁾ ullus з. — ³⁾ страдально.
6. ¹⁾ приготівлювано ся. — ²⁾ plur. — ³⁾ толк.: учителем.
7. ¹⁾ страдально.
8. ¹⁾ plpf. — ²⁾ legatus.
9. ¹⁾ страдально. — ²⁾ plpf.
10. ¹⁾ а з abl. — ²⁾ gen.
11. ¹⁾ страдально. — ²⁾ не толк. — ³⁾ impulsu. — ⁴⁾ rebus alius, cuius studere.
12. ¹⁾ страдально.
13. ¹⁾ dat. — ²⁾ толк.: твій. — ³⁾ не толк.
14. ¹⁾ ex. — ²⁾ bifrons. — ³⁾ coni. — ⁴⁾ in з abl. — ⁵⁾ intra з acc. — ⁶⁾ не толк.
15. ¹⁾ ut намірове. — ²⁾ abl. — ³⁾ comparat. — ⁴⁾ incolumis.
16. ¹⁾ abl. — ²⁾ страд. — ³⁾ quod з coni. — ⁴⁾ coni. — який час? — ⁵⁾ oportet. — ⁶⁾ толк.: неначе би в домовій жалобі.
17. ¹⁾ а (ab.) — ²⁾ страд. — ³⁾ abl. — ⁴⁾ dat. — ⁵⁾ толк.: війни.
18. ¹⁾ acc. — ²⁾ res. — ³⁾ страд.
19. ¹⁾ per. — ²⁾ res. — ³⁾ quod. — ⁴⁾ coni.
20. ¹⁾ quod. — ²⁾ coni. — ³⁾ nihil nisi.
21. ¹⁾ страд. — ²⁾ legatus. — ³⁾ partic. — ⁴⁾ толк.: знесення.
22. ¹⁾ не толк. — ²⁾ коротко: victoria civilis. — ³⁾ partic. — ⁴⁾ abl.
23. ¹⁾ gen. — ²⁾ petere. — ³⁾ не толк. — ⁴⁾ ex.
24. ¹⁾ страд. — ²⁾ маючи 25 літ. — ³⁾ є висні = superare. — ⁴⁾ coni. praes.
25. ¹⁾ plpf. — ²⁾ per.
26. ¹⁾ гнівати ся. — ²⁾ secum. — ³⁾ natura. — ⁴⁾ coni. — ⁵⁾ толк.:

котрі Г. королеви підозрілим мали вчинити. — (coni. *мали* не толк.). — ⁶) страд. — ⁷) gen.

27. ¹) страд. — ²) першого. — ³) коротко: *designatus*. — ⁴) повертаючи. — ⁵) був.
28. ¹) уміщений.
29. ¹) *sublatum in humeros*. — ²) *inter*. — ³) *servandus*. — ⁴) *coni*.
30. ¹) толк.: питаючим. — ²) *modo*. — ³) *abl*. — ⁴) толк.: був приязний. — ⁵) *pron. reflex*.
31. ¹) толк.: є.
32. ¹) *consulere*.
33. ¹) не толк. — ²) *quantum*. — ³) *adi. medius 3*.
34. ¹) *abl*. — ²) *ex*. — ³) страд. — ⁴) толк.: писателя своїх чинів. — ⁵) *verb. fin*. — ⁶) *induere*
35. ¹) толк.: питаючому. — ²) *esse*. — ³) *inesse*.
36. ¹) *dat*. — ²) *salus*. — ³) *abl*.
37. ¹) *is, qui*. — ²) *inesse*. — ³) *inimicus (adi)*. — ⁴) *providere*. — ⁵) толк.: питаючому.
38. ¹) *стає ся*. — ²) *unusquisque*. — ³) *prospicere*. — ⁴) *c*. — ⁵) не толк. — ⁶) *quod*.
39. ¹) *слідє не з coni*. — ²) *memor*. — ³) *abl*. — ⁴) *prae*. — ⁵) *coni*.
42. ¹) *eo*. — ²) страд. — ³) *salus, utis*. — ⁴) *peccare*. — ⁵) *abl*.
43. ¹) *causā*. — ²) *instar*. — ³) *gratiā*. — ⁴) *praes*.
44. ¹) толк.: множество его кораблів. — ²) толк.: велику варту. — ³) були. — ⁴) *plurimum*. — ⁵) *verb*. — ⁶) *nihil*.
45. ¹) не толк. — ²) *esse*. — ³) *magnitudo*.
47. ¹) *pron. reflex*. — ²) *nimia est oblivio*. — ³) *indic. (волю)*. — ⁴) не толк.
48. ¹) війни. — ²) *suus*. — ³) *persequi*. — ⁴) висше. — ⁵) низше.
49. ¹) толк.: заізвианий. — ²) не толк. — ³) не толк. — ⁴) *abl*. — ⁵) коротко: *Cannensis*. — ⁶) *plpf. coni*. — ⁷) *superlat. (зосім не толк.)*. — ⁸) страд.
50. ¹) *coniunct*.
51. ¹) *abl*. — ²) страд. — ³) толк.: У Євгінїї той, що убив...
52. ¹) *locus*. — ²) не толк. — ³) *dat*. — ⁴) *abl*. — ⁵) *acc. c. inf*.
53. ¹) страд. — ²) дословно або реч. віднос.: котрий був... — ³) незаслужені річи — несподівані.
54. ¹) *gestans*. — ²) коли видів. — ³) не толк. — ⁴) *indic*. — ⁵) *acc. c. inf*.
55. ¹) страд. — ²) *obsidionalis*. — ³) страд. — ⁴) толк.: щоби. — ⁵) не толк. — ⁶) *particip*.
56. ¹) *apud*. — ²) *particip*.
57. ¹) *abl*. — ²) толк.: старість. — ³) *pron. relat*.
58. ¹) не толк. — ²) *re ipsa*. — ³) толк.: старинністю роду.
60. ¹) толк.: питаючим.
61. ¹) не толк. — ²) *adiect. adversus 3*.
62. ¹) *utor, usus sum, uti*.

64. 1) страд. — 2) gen. — 3) асс.
65. 1) страд. — 2) не толк. — 3) толк.: мав бути білої краски... — 4) esse.
67. 1) толк.: імени галлійського.
69. 1) толк.: маючи так мале військо. — 2) Ту є мова о борбі під Левктрою.
70. 1) partic.
71. 1) prima poste.
72. 1) страд. — 2) pro. — 3) sub. — 4) tenus. — 5) praes. — 6) толк.: чванячи ся. — 7) praes.
73. 1) страд. — 2) страд. — 3) de. — 4) dat. — 5) толк.: питаючих ся. — 6) velle. — 7) tantundem viae. — 8) ad inferos. — 9) коли воював. — 10) страд. — 11) реч. часове. — 12) gen. — 13) толк.: мало ся. — 14) superl. — 15) від людей. — 16) paulo. — 17) страд.
74. 1) страд. — 2) abl.
75. 1) imperf. (старав ся не толк.). — 2) страд. — 3) in з abl. — 4) potiri. — 5) statuo, ut. — 6) abl. abs. — 7) esse.
76. 1) толк.: горів безмірною жадобою. — 2) gerund. — 3) coni. imperf. — 4) coni. plpf. — 5) не толк. — 6) не толк. — 7) веденя війни. — 8) толк.: Р. горіли так великою ненавистію...
77. 1) толк.: мав дружні відносини (hospitium). — 2) memor, oris. — 3) subst. (levitas). — 4) страд. — 5) не толк. — 6) coni. plpf. — 7) praes.
78. 1) не толк. — 2) по перебуттю.
79. 1) не толк. — 2) inter. — 3) scire. — 4) pron. refl. — 5) utor. — 6) abl. abs.
80. 1) звичаєм, способом. — 2) ad. — 3) не толк.
81. 1) страд. — 2) pro eius reditu. — 3) ad diem. — 4) se.
82. 1) quam. — 2) не толк. — 3) звик був. — 4) коли казав. — 5) роз.: треба.
83. 1) положити на початку реченя. — 2) зоружений. — 3) коротко: ager publicus. — 4) страд. — 5) ut. — 6) animus. — 7) толк.: вільний від страху.
84. 1) multus. — 2) adesse. — 3) грозячий. — 4) quod з coni.
85. 1) не толк. — 2) речене часове. — 3) не толк.
86. 1) страд. — 2) esse.

СЛОВАРЕЦЬ.

Замітка. Дієслова, при котрих не подано основних форм, відмінюються правильно після першої конюгації.

А.

а, autem; atque; а при тім, etiam, 65 (4); vero.
аби, ut; аби не, ne; гл. щоби.
або, aut, vel; або—або, vel—vel; aut—aut.

Август, Augustus, i.
авгур, augur, ūris.
авентинський, Aventinus, а, um.
Авксимум, Auximum, i.
Авль, Aulus, i.
Автель, Auteles, is.
автор, scriptor, oris.
Агамемнон, Agamemnon, ōnis.
Агезилій, Agesilaus, i.
Агіс, Agis, idis.
Агригент, Agrigentum, i.
Агригентинці, Agrigentini, orum.

Агрикола, Agricola, ae.
Адгербаль, Adherbal, ālis.
Адмет, Admetus, i.
адмірал, praefectus classi (classis).
адоптувати, adoptare.
Адуатук, Aduatūcus, i.
аж, quoad; аж до, usque ad; аж під, tenus.
Азія, Asia, ae; Мала А., Asia.
азійський, Asiaticus, а, um.
акарнанський, Acarnanus, а, um.
Акарнанці, Acarnanēs, um.
актор, actor scaenicus.

Акціум, борба під А., pugna Actiaca.
Альба, Alba, ae.
Альбанці, Albani, orum.
але, sed, vero; at.
Александр, Alexander, dri.
Алезія, Alesia, ae.
Алькібіад, Alcibiādes, is.
Альпи, Alpes, ium.
Амбіоріг, Ambiorix, igitis.
Амерія, Ameria, ae.
Амінт, Amyntas, ae.
Амфіон, Amphion, ōnis.
Амфіполіс, Amphipolis, is.
Анаксагор, Anaxagoras, ae.
Анаксимен, Anaximēnes, is.
Анахарз, Anacharsis, idis.
ані—ані, neque (nec) — neque (nec); ані навіть, ne—quidem.
Анієн (Аніо), Anien, enis.
Аніція, Anicia, ae.
Анк, Ancus, i.
Антеї, Antaeus, i.
Антигон, Antigonus, i.
Антистен, Antisthenes, is.
Антіох, Antiochus, i.
Антоній, Antonius, i.
Анхіз, Anchises, ae.
Апеллес, Apelles, is.
Апіолі, Apiolae, arum.
Аполлон, Apollo, inis.
аполлоновий, gen. Apollinis.
Аппій, Appius, i.
аппійський, Appius, а, um.
Апулія, Apulia, ae.

Aquae Sextiae, Aquae Sextiae.
 Араби, Arabes, um.
 Арабія, Arabia, ae.
 Арап, Arar, aris.
 Арбацес, Arbaces, is.
 Аргос (Арґи), Argi, orum.
 Арегуза, Arethusa, ae.
 Аристид, Aristides, is.
 Аристипп, Aristippus, i.
 Аристонік, Aristonicus, i.
 Аристотель, Aristoteles, is.
 Аристофан, Aristophanes, is.
 Ариобарзан, Ariobarzanes, is.
 Аріовіст, Ariovistus, i.
 Аріон, Arion, onis.
 Аркадія, Arcadia, ae.
 Арменія, Armenia, ae.
 Артабаз, Artabazus, i.
 Артаксеркс, Artaxerxes, is.
 Артаферн, Artaphernes, is.
 Арун, Aruns, tis.
 Архідам, Archidamus, i.
 Архії, Archias, ae.
 ac, as, assis.
 Асканій, Ascanius, i.
 Асклепідор, Asclepiodorus, i.
 ассирійський, gen. Assyriae,
 Assyriorum.
 Атенець, Atheniensis, is.
 Атени, Athenae, arum; з Ат.
 Atheniensis.
 атенський, Atheniensis. e; gen.
 Atheniensium.
 Атілій, Atilius, i.
 аттицький, Atticus, a, um.
 Атребати, Atrebatēs, um.
 Атталь, Attalus, i.
 Аттік, Atticus, i.
 Аттіка, Attica, ae.
 Афравій, Afranius, i.
 Африка, Africa, ae.
 Африканець, Afer, Afri.
 Африканський, Africanus, i.
 африканський, gen. Afrorum.
 Ахілл, Achilles, is.
 Аяс, Aias, acis.

Б.

бавити, esse; versari; commo-
 rari; (гл. перебувати); ба-
 вити ся, delectari.
 багно, palus, ūdis.
 багра, purpura, ae.
 багрянит, purpureus, a, um.
 бажаний, gratus, a, um.
 бажати, optare; cupio, ivi, itum,
 ěre; volo, ui, velle; studeo,
 ui, ěre; expĕto, appĕto, ivi,
 itum, ěre; sitio, ivi, itum, ire;
 optare, exoptare, 46, (2); de-
 siderare; бажаючи, часто ре-
 ченем наміровим.
 бажати собі, optare; cupio, ivi,
 itum, ěre.
 байдужний, ignavus, a, um.
 байдужність, inertia, ae; igna-
 via, ae.
 байдужно, ignave.
 байка, fabula, ae.
 Бактр, Bactrus, i.
 баран, aries, ětis.
 Баркас, Barcas, ae.
 бачити, video, di, sum, ěre; in-
 tellego, xi, ctum, ěre.
 бачний, diligens, tis.
 без, sine з abl.
 безбожний, impius, a, um.
 безбожність, impietas, atis.
 бездільність, otium, i.
 бездорожжє, devium iter.
 безкарність, impunitas, atis.
 безкорисно, gratis.
 безкористовний, innocens, tis.
 безкористовність, innocentia,
 ae; abstinentia; integritas,
 atis.
 безличність, procacitas, atis.
 безмірний, ingens, tis; immen-
 sus, a, um; innumerabilis, e.
 безнастанний, continuus, a, um.
 безнастанно, perpetuo; assidue.
 безоружний, inermis, e.
 безперервний, continuus, a,
 um.

безпечний, tutus, a, um; securus, a, um, 10 (11), 76.

безпечність, securitas, atis; salus, utis, 64 (15).

безпечно, adi. incolumis, e, 77.

безрадний, inops, opis i subst. consilium, 46 (4).

безпора, sus, suis.

безсмертний, immortalis, e.

безсмертність, immortalitas, atis.

безсонний, безсонні ночі, vigiliae, arum.

безсонність, vigiliae, arum.

без сумніву (гл. сумнів), haud dubie.

безумство, insania, ae; vecordia, ae.

безчислений, innumerabilis, e.

Бельгійці, Belgae, arum.

Бельгія, Belgia, ae.

Беневент, Beneventum, i.

бенкет, coena, ae; convivium, i; epulae, arum.

Беотійці, Boeotii, orum.

Беотія, Boeotia, ae.

бервено, trabs, bis.

берегти, custodio, 68 (5); tueor, itus sum, eri; sequor, cutus sum, qui.

Береніка, Berenica, ae.

беріг (морський), litus, oris; гл. відбити.

бесіда, oratio, onis; sermo, onis.

бесідаик, orator, oris.

бесідувати, loquor, cutus sum, qui; dico, xi, etum, ere; trado, didi, ditum, ere.

Бесс, Bessus, i.

бик, taurus, i.

бистрий, acer, ris, e.

бистрий пруд, rapiditas, atis.

бити (про переля), scaturio, ivi, itum, ire.

біг, cursus, us; біг скорий, rapiditas, atis.

бігати, curro, cucurri, cursum, ere.

бідний, mendicus, a, um; inops, opis.

біт, proelium, i; pugna, ae; acies, ei.

бік, latus, eris.

білий, albus, a, um; candidus, a, um, 65 (11).

біль, dolor, oris; luctus, us.

більше, nimis; amplius; etiam.

більше менше, fere.

більшість, maior pars; plures, plurimi.

біля, iuxta з acc.; гл. плести.

Бітунія, Bithynia, ae.

Бітуринці, Bituriges, um.

Біас, Bias, antis.

благати, orare; exorare, 84; supplicare, 31 (15, 16).

благородний, honestus, a, um; generosus, a, um, 41 (1); nobilis, e; ingenuus.

благородність, honestas, atis; generositas, atis; animus ingenuus, 53; humanitas, atis; humanus animus.

близький, найближчий, proximus, 23 (10); appropinquans, antis, 47 (3).

близько, prope з acc., proxime.

блискає, fulgurat.

блищати, fulgeo, si, ere.

блуд, vitium, i; peccatum, i; error, oris.

блудити, errare; peccare.

блукання, errores, um.

блукати, errare.

бо, nam; enim; quod; cum з coni.

Бог, Deus, i.

богатий, dives, itis; opulentus, a, um; florens 73 (17); multus, a, um; amplius, a, um; uber, eris; locuples, etis.

багатим бути, abundare; redundare; affluere.

багато, adi. multus, a, um; дуже багато, plurimi, plerique; adv. multum; multo; більше,

magis, 43 (12); potius; amplius 67 (8); plus; найбільше, plurimum; maxime, 31 (12), 58 (11); frequens, tis; magnus. **богатство**, divitiae, arum; copia, ae; abundantia, 84. **богач**, dives, itis. **богиня**, dea, ae. **бодати**, quidem; certe, 32 (7); saltem, 16. **бодро**, fortiter. **бобвий**, гл. ряд. **божий**, divinus, a, um; gen. dei. **Бої** (Бойове), Boi, orum. **болесний**, dolendus, a, um; acerbus, a, um. **боліти**, doleo, ui, itum, ere, 20 (1), 26 (3); lugeo, xi, ctum, ere; maereo, ui, ere; fero, tuli, latum, ferre. **болошка**, membrana, ae. **болючий**, dolendus; acerbus, a, um 5 (2). **борба**, acies, ei; certamen, inis, 35 (6); proelium, i; pugna, ae; борбу звести, pugnare. **борбництво** (гл. дужанє), дієсловом luctari. **борбнича школа**, palaestra, ae. **борода**, barba, ae. **боронити**, defendo, di, sum, ere; tueor, itus sum, eri, 11, (5), 25 (14); бор. слави, de fama dimicare, 21 (10); бор. ся перед судом, causam dicere. **боязливий**, timidus, a, um. **боязливо**, timide. **боязнь**, timor, oris; metus, us. **бояти ся**, metuo, ui, ere; timeo, ui, ere; vereor, itus sum, eri, 3 (9), 61 (14); extimesco, pertimesco, ui, ere, 17 (14). **брак**, inopia, ae; бр. чути, відчувати, desiderare, 71 (12). **бракувати**, desum, fui, esse. **брама**, porta, ae. **бранець**, captivus, i.

бранка, captiva, ae. **брати** (участь), interesse. **Британія**, Britannia, ae. **британський**, gen. Britanno-rum. **брудний**, sordidus, a, um. **Брут**, Brutus, i. **Бубульк**, Bubulcus, i. **будинок**, aedificium, i. **будити**, excitare. **будівля**, aedificium, i. **будівничий**, faber, bri. **будьто — будьто**, cum — tum; et — et; modo — modo. **будьто би**, quasi; ut. **будувати**, aedificare, exaedificare. **будучий**, futurus, a, um. **будучність**, futura, orum; res futurae; fata, orum. **бузюк**, ciconia, ae. **булава**, sceptrum, i. **бунт**, defectio, onis. **буря**, tempestas, atis, 3 (10), 63 (5); procella, ae. **бути**, esse, inesse, 33 (13); intercedo, cessi, ssum, ere 11 (10).

В.

в (у), in з acc. i з abl. **Вавилон**, Babylon, onis. **вавилонський**, Babylonius, a, um. **вага**, pondus, eris. **вагати ся**, dubitare. **вада**, vitium, i. **важити**, duco, xi, ctum, ere; putare; в. ся, audeo, ausus, sum, ere. **важний**, gravis, e; magnus, a, um. **вал**, vallum, i, 34 (3); agger, eris, 24 (3). **варвар**, barbarus, i. **варта**, щож варта?, quanti est? **вартість**, pretium, i.

вартним бути, magni esse (fieri, haberi).

ваш, vester, a, um.

вбити, ferio, ire; interficio, feci, fectum, ěre; occido, idi, isum, ěre; necare; caedo, caecidi, caesum, ěre.

вважати, putare; admitto, si, ssum, ěre.

ввічливий, humanus, a, um; benevölus, a, um; lenis, e.

ввічливість, comitas, atis, 35 (9); clementia, ae, 57 (3); facilitas, atis, 45 (5).

вдарити, invēhor, (ctus sum, hi) in aliquid; impetum facio, 64, (12); aliquem aggredior, ssus sum, grēdi.

вдарити на себе, confligo, xi, ctum, ěre.

вдатний, вдатна увара, apte або acute dictum.

вдача, animus, i; mens, tis; affectio, onis; indoles, is, ingenium, i.

вдерти ся, irrumpo, rupi, ruptum, ěre.

вдоволений, contentus, a, um.

вдоволити, sequor, cutus sum, sequi.

вдоволяти ся, contentus sum.

вдохновенє, afflatus, us.

вдруге, itērum.

вдягати, induo, ui, utum, ěre.

вдячний, gratus, a, um; дуже вдячним бути, magnam gratiam habeo; гл. показати ся.

вдячність, gratia, ae; gratus animus.

вежа, turris, is.

Везонціо, Vesontio, onis.

везти, portare.

Веї, Veī, iorum.

великий, magnus, excelsus, a, um; дуже великий, permag-nus, 13 (4); summus, a, um; за вел. nimius, a, um; як

великий, quantus, a, um; так великий, tantus, a, um.

великодушний, magnanimus, a, um.

велич, magnitudo, inis, 73 (14); nobilitas, atis; maiestas, atis, 84.

величавий, magnificus, praeclarus, a, um.

величавість, magnificentia, ae; pulchritudo, inis.

величаво, magnifice.

величати, effero, extuli, elatum, ferre; extollo, ěre.

величезний, ingens, tis, 3 (12); immensus, a, um; immanis, e; maximus, a, um.

величина, magnitudo, inis.

величний, magnificus, a, um; praeclarus, a, um; amplus, a, um; nobilis, e; imperatorius, a, um, 65 (9); в велич. споді, magnifice.

величність, magnificentia, ae; pulchritudo, inis.

велично, magnifice.

веліти, iubeo, ssi, ssum, ěre; volo, ui, elle, 23 (12); cogo, coegi, actum, ěre.

Веллей, Velleius, i.

вельми, admodum; maxime; magnopere; valde.

Венера, Venus, ěris.

Венети, Venēti, orum.

Венузія, Venusia, ae.

вернути, redeo, ii, itum, ěre; revertor, sus sum, ti; me recipio, epi, ptum, ěre, 3 (4); (назад) recedo, ssi, ssum, ěre, 28.

Верр(ес), Verres, is.

вертати, redeo, ii, itum, ěre; в. назад, recedo, ssi, ssum, ěre, 28.

верх взяти, superiorem esse.

верховний, princeps, ipis; в. вожд, imperator, oris; гл. власть.

Верцингеториг, Vercingetorix, igris.

вершок, vertex, icis; cacumen, inis; adi. summus, a, um, 75.

весь, omnis, e; всі иньші, ceteri, ae, a, 13 (13), 29; всі разом, universi, ae, a.

весна, ver, veris.

Веспазіян, Vespasianus, i.

вести (веду), ducō, xi, ctum, ēre, 70 (9); deducō; traho, xi, ctum, ēre, 42 (12); гл. сніп.

вести війну, bellum, також rem gero, ssi, stum, ēre; pugnare.

ветеран, veteranus, i.

Ветурій, Veturius, i.

Ветурія, Veturia, ae.

вечера, cena, ae.

вечір (вечер), vesper, ri (ris).

вже, iam.

вздихати до, aliquid desiderare.

взивати, cohortari, 17 (6); на поміч, invocare, 3 (10).

взір, на взір, ad exemplar.

взлетіти, evolare.

вдосити, circumfero, tuli, latum, ferre, 70 (13).

взяти, sumo, psi, ptum, ēre; в оборону, succorro, rri, rsum, ēre, 38 (18); з собою, secum ducō, xi, ctum, ēre; на рамена (на плечі), in humeros, (humeris) tollere, 29; вз. за жінку, uxorem ducō, xi, ctum, ēre; на хребет, dorso excipio, cepi, ceptum, ēre, 86; до неволі, capio, cepi, captum, ēre, 37 (16), 64 (5); в. ся до діла, aggredior, gressus sum, di rem; собі, sumo, adsumo, psi, ptum, ēre, 34 (12); собі за, mihi adscisco, ivi, itum, ēre.

вибавити, liberare; гл. висвободити.

вибагливий, conquisitus, a, um;

quaesitus, a, um; exquisitus, a, um.

вибирати, вибрати, eligo, egi, ctum, ēre; deligo, 5, 58 (7); creare; диктатора, dico, xi, ctum, ēre.

вибір, гл. вибирати.

вибраний, батьки вибрані, patres conscripti.

вибудувати, aedificare; fabricare, (фльоту).

вибухати, erumpo, pi, ptum, ēre.

вибухнути, exorior, ortus, sum, iri.

вивезти, deportare.

виганяти, pello, pepuli, pulsum, ēre; exagitare; череди, abigo, egi, actum, ēre.

виглядати, exspectare.

виглянути, prospicio, exi, ctum, ēre.

вигнанє, exsilium, i; на вигнаню бути, exsul sum.

вигнанник, exsul, ulis.

вигнати, pello, pepuli, pulsum, ēre; expello, puli, pulsum; in exsilium eicio, ieci, iectum, ēre; depello; propello; ago, egi, actum, ēre.

вигода, commodum, i; вигоди життя, victus cultusque.

виголосити (бесіду), habeo, ui, itum, ēre.

вид, adspectus, us, 86; conspectus, us; prospectus.

видавати, видати війну, bellum infero, tuli, latum, ferre; (овочі), effero, extuli, elatum, ferre; в. суд, iudicare; в. ся, videor, sus sum, eri.

видати, do, dedi, datum, are; когось, dedo, dedidi, ditum, ēre, 3 (9).

видаток, sumptus, us.

видача, гл. жадати.

видержалий, patiens, tis.

видержати, sustineo, ui, tentum, ere; fero, tuli, latum.

видерти, eripio, ripui, reptum, ere.

видідижити, exheredare.

видіти, video, di, sum, ere; intellego, xi, ctum, ere, 32 (10).

видовище, spectaculum, i.

видуманий, fictus, a, um.

видумати, excogitare.

видумувати, reperio, peri, rtum, ire.

вижданє, exspectatio, onis.

виждати, exspectare.

визвати, визивати, provocare; lacesso, ivi, itum, ere, 61 (15).

визволенець, libertus, i.

визволити, manu mitto, si, ssum, ere.

визнати, fateor, fassus sum, fateri; confiteor.

визначити, destinare; constituo, ui, utum, ere, 4 (11), 5; визн. ся, eluceo, xi, ere, 11 (15).

вийти, exeo, ii, itum, ire; demigrare; egredior, gressus sum, gredi; prodeo, ii, itum, ire; excedo, ssi, ssum, ere; в. на, esse, 36 (10).

виїмковий, singularis, e.

виїхати, abeo, ii, itum, ire; exeo; cedo, ssi, ssum, ere.

вказати, demonstrare; наглядно в., coarguo, ui, utum, ere.

викладаний, distinctus, a, um.

викликати війну, bellum excitare.

виконати, conficio, feci, fectum, ere; construo, xi, ctum, ere.

виконувати, exsequor, cutus sum, qui; sumo, psi, ptum, ere, (supplicium).

викрити, detego, xi, ctum, ere.

виливати, effundo, udi, usum, ere; profundo.

вилічити, sanare.

виложити, expono, sui, situm, eor.

вималювати, pingo, depingo, pinxi, pictum, ere.

вимандрувати, migrare, demigrare.

вимір, виміряти, exerceo, ui, itum, ere.

вимова, eloquentia, ae.

вимовний, eloquens, tis; disertus, a, um; я в досить в., est mihi satis eloquentiae.

вина, crimen, inis; culpa, ae.

винаймати собі, condūco, xi, ctum, ere.

винайти, invenio, ni, ntum, ire.

винаходниця, inventrix, icis.

винести, secum aufero, abstuli, ablatum, ferre.

виніжити, effeminare.

винна лоза, vitis, is.

винний, reus, a, um; смерти, capitis reus; винним бути, in culpa sum; debeo, ui, itum, ere.

винниця, vinea, ae; vinetum, i.

вино, vinum, i.

виновник, auctor, oris.

виносити, effero, extuli, elatum, ferre; extollo, ere; в. над, praepōno, sui, situm, ere; esse.

виобразувати, excōlo, ui, ultum, ere; erudio, ivi, itum, ire.

виперти, repello, puli, pulsum, ere.

виписати, inscribo, psi, ptum, ere.

виплисти, provehor, ctus sum, vehi 85; (navibus) proficiscor, 61 (8), 69 (3).

виповідати, виповісти, dico, xi, ctum, ere; edo, didi, ditum, ere, 16; війну, indico, xi, ctum, ere, 71 (6); 73 (22).

виправити, mitto, si, ssum, ere.

виправляти ся, proficiscor, sci, fectus sum; progrēdior, gressus sum, di; contendo, di, tentum, ere; в допору, iter ingredior.

випробований, probatus, spectatus, a, um.

випровадити, edūco, xi, ctum, ěre.

випросити, adipiscor, eptus sum, sci; impetrare, 85; assequor, cutus sum, sequi; capio, cepi, captum, ěre.

випустити, випускати, dimitto, si, ssum, ěre; emitto; з рук, omitto.

виражати, dico, xi, ctum, ěre.

вираз, verbum, i.

вираз лица, vultus, us.

виречи ся, repudiare.

вирівнати, aequare, aequipārare.

вирізати, inscribo, psi, ptum, ěre.

виродити ся, enascor, natus sum, sci.

вирочня, oraculum, i.

вирушати, вирушити, proficiscor, fectus sum, sci; progrēdior, gressus sum, di; contendo, di, tentum, ěre; в дорогу, iter ingrēdior.

висвободити, liberare.

вислати, mitto, si, ssum, ěre.

висіти, pendeo, pependi, pensum, ěre; dependeo.

висказати кому щось, alqd cum aliquo communicare.

висказувати, dico, xi, ctum, ěre; (вищби) edo, didi, ditum, ěre.

вислати, mitto, si, ssum, ěre; наперед, praemitto, 27 (14); напротив, obviam mitto.

вислухати, audio, ivi, itum, ire.

висьмівати, elūdo, si, sum, ěre aliquem; irrideo, si, sum, ěre; гл. пугати.

високий, altus, a, um; найвищий, summus; уряд, amplus, a, um, 13 (11); висший, superior; висшим бути, supērare; excelsus, a, um, 65 (11); honestus, a, um.

високість, altitudo, inis.

високо, alte; цїнити, гл. грамат.

виставити, comparare, 3 (12);

на вид публичний, propōno, sui, situm, ěre; виставити ся на небезпеку, subire periculum.

виставлений на продаж, venalis, e.

виставність, apparatus, us.

вистарчати, вистарчити, satis esse.

виступати публично, in publicum prodeo, ii, itum, ire, 40 (5); на сцені, in scaenam prodeo; з бесїдою, ad dicendum surgo, surrexi, ctum, ěre.

виступити, existo, stiti, ěre.

виперіти, perpētior, pessus sum, peti; fero, tuli, latum.

випревалий, patiens, tis.

випревалість, constantia.

випревати, persto, stiti, are; perseverare.

витримати, sustineo, ui, entum, ěre; fero, tuli, latum.

витрискати, scaturio, ivi, itum, ire.

витагнути, extraho, xi, ctum, ěre.

витяти, concido, idi, isum, ěre.

вихвалити, laudare.

вихід, exitus, us.

виховати, виховувати, educare.

виходити, egrēdior, ssus sum, di; prodeo, ii, itum, ire; в. на улицю, in publicum prodeo; в. від когось, ab aliquo proficiscor, fectus sum, sci; в. на, esse, 38 (11); в. побідно, побідником, victor (superior) discedo, ssi, ssum, ěre, 58 (1).

вичисляти, commemorare.

вишукувати, exquiro, sivi, situm, ěre.

виявити ся, patefio, factus sum, fieri, 49 (6).

вівтап, ara, ae.

вівця; ovis, is; agnus, i.

від, a, ab з abl.

відбити від берега, navem solvo, vi, utum, ěre.

відбувати (відбути) науки, rudimenta depōno, sui, situm, ěre, 45 (4); (в. кару) perfero, tuli, latum, ferre; в. сторожу, tu-eor, tuitus sum, ěri.

відбудувати, repārare; restituo, ui, utum, ěre, 10 (1).

відбути, відбувати — подорож, iter facio, feci, factum, ěre; триумф, triumphare; відбувати ся, fio, factus sum, fieri, 25 (9); про збори, habeor, itus sum, ěri.

відвага, audacia, ae; animus, i, 75 (14); гл. додавати, (adiū-vare) 23 (10).

відважити ся, audeo, sus sum, ěre.

відважний, audax, cis, 26 (1); fortis, e.

відводити, avertō, ti, sum, ěre.

відганяти, pello, pepuli, pulsum, ěre; fugare.

відавати, credo, didi, ditum, ěre; від. честь, colo, ui, ultum, ěre; indulgeo, si, itum, ěre, 79.

відавати ся, studeo, ui, ěre.

віддаленим бути, absum (abfui, abesse); disto, are ab aliquo, 24 (4), 57 (8).

віддалити ся, abeo, ii, itum, ire; discedo, ssi, ssum, ěre, 79.

віддати, reddo, didi, ditum, ěre; (в дарі), do, dedi, datum, are; (н. пр. уряд), 81, 85; tribuo, ui, utum, ěre; начальство комусь, aliquem praeficio, eci, ectum, ěre, 33 (5); честь, habeo, ui, itum, ěre, 83; в. ся за, nubo, psi, ptum, ěre; доньку віддати за жінку, alicui filiam (in matrimonium

abо in matrimonio) collocare, in matrimonium dare.

відділ, pars, tis, 21 (8); manus, us; turba, ae; agmen, inis.

відділити, seiungo, xi, ctum, ěre.

відзискати, recipio, epi, ptum, ěre; в. для корось, restituo, ui, utum, ěre, alicui, 9 (13); recuperare, 62 (8).

відзначати, відзначити ся, excello, ěre; praesto, stiti, are; emineo, ui, ěre; floreo, ui, ěre, 58 (11, 12); esse, 65 (9); valeo, ui, ěre, 66 (8).

відійти, abeo, ii, itum, ire; discedo, ssi, ssum, ěre.

відіхати, discedo, ssi, ssum, ěre.

відказати, negare; denegare.

відкинути, abicio, ieci, iectum, ěre; repudiare; aspernari.

відкладати, differo, distuli, dilatum.

відкликати, revocare; restituo, ui, utum, ěre; removeo, vi, tum, ěre.

відлетіти, avolare.

відмагати ся, fugio, gi, gitum, ěre.

відмінний, varius, a, um; diversus, a, um.

відмовити, відмовляти, negare; denegare.

віднести, відносити, refero, tuli, latum, 47 (10), 68 (13); deferō, 86; в. побіду, reportare ab aliquo; potior, itus sum, iri, 75; в. користь, fructum capio, percipio.

відновити, redintegrare, renō-vare; repārare, 3 (6).

відносини, приязні, amicitia, ae; в близьких (дружних, приятельських) відносинах жити, familiariter utor, usus sum, uti; hospitium habere.

відняти, levare.

відобрати (право), *adimo, emi, ptum, ěre.*
 відозвати ся за, *prosequor, cutus sum, qui.*
 відомість, гл. повернути.
 відомости, *litterae, arum.*
 відослати, *remitto, si, ssum, ěre.*
 відпасти, *deficio, eci, ectum, ěre.*
 відперти, *repello, puli, pulsum, ěre, 66 (10).*
 відповідає, *decet*; не відп., *de- decet.*
 відповідь, *responsum, i*; діє- словом, *respondeo.*
 відповідне, *decet*; не в., *dedecet.*
 відповідний, *aptus, a, um*; *ido- neus, a, um*; *rectus, a, um*;
 відповідна хвиля, гл. хвиля.
 відповісти, відповідати, *respon- deo, di, sum, ěre*; *inquam, 22 (15), 54, 73 (8).*
 відпокутувати, *luo, lui, lutum, ěre.*
 відправити, *dimitto, si, ssum, ěre, 16.*
 відпровадити, *deduco, reduco, xi, ctum, ěre, 55 (3).*
 відріжнати, відрізнити, *distin- guo, xi, ctum, ěre, 55 (21)*;
discerno, crevi, cretum, ěre.
 відсвіжити, *renovare*; *reficio, eci, ctum, ěre.*
 відстрашити, *absterreo, ui, itum, ěre*; *deterreo.*
 відступити, *absisto, stiti, stitum, ěre, 55 (19)*; *discedo, ssi, ssum, ěre, 13 (8).*
 відтак, *tum*; *deinde*; *dein*; *igi- tur*; *itaque*; *quare.*
 відтепер, *posthac, postea.*
 відтягнути, *averto, ti, sum, ěre, 60 (7).*
 відтяти, *intercludo, si, sum, ěre.*
 відходити, *discedo, ssi, ssum, ěre.*

відчалити від берега, *navem solvo, vi, utum, ěre, 20 (11).*
 відчинити, *aperio, ui, rtum, ěre.*
 відчитати, *lego, legi, ctum, ěre.*
 відчитувати, *recitare.*
 відчувати недостачу, *deside- rare.*
 віз, *carrus, us*; *vehiculum, i.*
 Візантія, *Byzantium, i.*
 візване, толк. дієсловом, *mo- neo, ui, itum, ěre.*
 візвати, *hortari.*
 війна, *bellum, i*; війну комусь видати, *bellum alicui infēro, tuli, latum*; дієсловом *pugna- re, 46 (7).*
 військо, *exercitus, us*; *copiae, arum*; військо в поході, *ag- men, inis, 37 (8).*
 військовий, *militaris, e*; *gen. militum, 75 (14).*
 війти, *intrare (portum)*; *ingrē- dior, ssus sum, di*; *venio, ni, ntum, ěre*; в приязні відно- сини, *ad amicitiam accedere, 8 (3)*; гл. заключити.
 вікно, *fenestra, ae.*
 Вікторія, *Victoria, ae.*
 віл, *bos, bovis*; *armentum, i, 74 (8).*
 вільний, *liber, a, um*; вільний від, *vacuus, a, um*; *expers, tis, 46 (9), 55 (11)*; вільним бути, *careo, ui, ěre*; *vaco, are*; *va- cuus sum aliqua re.*
 вільність, *libertas, atis.*
 вільно, *licet.*
 він, *ille, a, ud*; *idem, 82.*
 вінець, *corona, ae.*
 віра, *fides, ei.*
 Віридомар, *Viridomarus, i.*
 вірити, *credo, didi, ditum, ěre*; *arbitrari.*
 Вірият, *Viriathus, i.*
 вірний, *fidelis, e.*
 вірність, *fides, ei.*
 вірно, *fideliter.*
 віроломство, *perfidia, ae.*

вірш, *versus*, *us*.
 віск, *cera*, *ae*.
 вість (відомість), *fama*, *ae*;
 нунтій, *i*; дієсловом, *audire*;
 в. занести, *certiorem facio*,
feci, *factum*.
 вістун, *nuntius*, *i*.
 вістунка, *nuntia*, *ae*.
 Вітелій, *Vitellius*, *i*.
 вітер, *ventus*, *i*; північний,
aquilo, *onis*.
 вітцівський, *paternus*, *a*, *um*.
 вітчина, *patria*, *ae*.
 віхати, *intrare*.
 вічний, *aeternus*, *a*, *um*; *sem-*
piternus, *a*, *um*; *perpetuus*,
a, *um*.
 вічність, *tempus sempiternum*.
 віщба, *oraculum*, *i*.
 віщованє, гл. віщба.
 віщувати, *praedico*, *xi*, *ctum*,
ere; *portendo*, *di*, *tum*, *ere*.
 віщун, *vates*, *is*.
 віяти, *flare*, *spirare*.
 вказати, *monstrare*; *ostendo*, *di*,
tum, *ere*.
 вкидати, *deicio*, *ieci*, *iectum*,
ere.
 вкинути, *conicio*, *ieci*, *ctum*,
ere; до вязниці, *in carcerem*
(in vincula) *conicio*.
 вкінці, *tandem*; *denique*; *po-*
stremo, 26 (14).
 вкладати, *impono*, *sui*, *situm*,
ere.
 вкоротити, *oppugno*, *pressi*,
pressum, *ere*.
 вкрасти ся, *irruo*, *ui*, *ere*; *pe-*
netrare.
 вкритий (панамі), *confectus*,
a, *um*.
 власне, заім. *ipse*, *a*, *um*; н.
 пр. длятого власне, *eam ip-*
sam ob causam.
 власний, *suus* (*meus*, *tuus*...) *a*,
um; *privatus*, *a*, *um*, 32 (3).
 власть, *potestas*, *atis*, 43 (1),
imperium, *i*; *magistratus*, *us*,

30 (10), 63 (4); найвисша,
summa imperii, 30 (23); *sum-*
mae res; *summa rerum*, 73
 (5); князівська, королівська,
regnum; *regni potestas*; власть
 верховна на морю, *summa*
imperii maritimi, 2 (6); вл.
 верховна, самовладника, *ty-*
rannis, *idis*; власть (сила)
 мислення, *cogitatio*, *onis*.
 властивий, *proprius*, *a*, *um*.
 властитель, *dominus*, *i*.
 вложити, *impono*, *sui*, *situm*,
ere.
 вмінити (вмінювати), *tribuo*, *ui*,
utum, *ere*; *do*, *dedi*, *datum*,
are, 36 (14), 37 (11); *habeo*,
ui, *utum*, *ere*; *verto*, *ti*, *sum*,
ere; *duco*, *xi*, *ctum*, *ere*;
 страд.; *esse*.
 внесене, *lex*, *legis*.
 внести, *infero*, *tuli*, *illatum*,
ferre.
 внук, *nepos*, *otis*.
 внутрености, *viscera*, *um*.
 внучка, *neptis*, *is*.
 вовк, *lupus*, *i*.
 вода, *aqua*, *ae*.
 воєвничий, *bellicosus*, *a*, *um*.
 воввода, *dux*, *cis*.
 воєнний, *militaris*, *e*; *bellicus*,
a, *um*; *gen. belli*; штука во-
 єнна, *militia*, *ae*; *ars milita-*
ris; діла воєнні, *res ab...*
gestae; (корабель) воєнний,
longus, *a*, *um*.
 вожд, *dux*, *cis*, 74 (4); вожд
 (верховний)начальний, *impe-*
rator, *oris*; *praefectus*, *i*; *prin-*
ceps, *ipis*.
 воздух, *aër*, *aëris*.
 войованє, *bellum*, *i*; також ді-
 єсловом *bellare*.
 воліти, *malo*, *ui*, *alle*; *potius*
cupio, *ivi*, *utum*, *ere*.
 волічи, *traho*, *xi*, *ctum*, *ere*.
 володар (володїтель), *princeps*,
ipis; *regens*, *tis*; *tyrannus*, *i*,

8 (15); rector, gubernator, oris; praefectus, i; гл. управитель.
 володі́нє, imperium, i; regnum, i; dominatio, onis.
 володіти, rego, xi, ctum, ęre.
 волос, capillus, i.
 волосє, crinis, is.
 волосі́нє, saeta equina, ae.
 Волю́мнїя, Volumnia, ae.
 воля, voluntas, atis; numen, inis, 44 (24); з власної волі, sua (mea, tua) sponte.
 ворог, hostis, is; inimicus, i, найбільший, inimicissimus, 23 (7).
 ворогованє, inimicitiae, arum.
 ворожба, oraculum, i; ostentum, i.
 ворона, cornix, icis.
 ворохобня, defectio, onis.
 воювати, bellum gero, ssi, stum, ęre; bellare, 49 (5); pugnare; dimicare; certare; confligo, xi, ctum, ęre; proeliari, 73.
 вла́сти на кого, incido, idi, ęre; incurgo, curri, cursum, ęre in aliquem.
 впе́внювати, впе́вняти, confirmare, affirmare, 81; dico, xi, ctum, ęre; вп. що не, negare.
 впер́ве, primum, 70 (14).
 впе́ред, antea; prius, 55 (4).
 впли́в, auctoritas, atis.
 впли́вати (про гро́ші), redeo, ii, itum, ire; conferor, collatus sum, conferri, 5.
 впра́ва, exercitatio, onis; usus, us.
 впра́вді, quidem.
 впра́вити, aliquem peritum (peritissimum) facio.
 впра́влений, exercitatus, a, um.
 впра́вляти, exerceo, ui, itum, ęre.
 впра́вний, peritus, a, um; prudens, tis, 46 (5); exercitatus, a, um, 4 (13); concinnus, a, um; впр. в коротких відпо-

вді́ях, concinnus in brevitate respondendi.
 впрова́дити в блуд, in errorem induco, xi, ctum, ęre.
 впу́стити (до мі́ста), recipio, epi, ptum, ęre, 61 (11).
 враз, simul; una; гл. разом.
 вражі́нє, зробіти на кі́м дуже велике вр., alqm vehementissime permove, 7 (1).
 вродже́ний, ingenuus, a, um.
 вса́дити, impono, sui, situm, ęre.
 всета́ки, tamen, attamen.
 всі́який, varius, a, um; omnis, e.
 вско́чити, desilio, ui, ire.
 всла́вити, nobilitare, 68 (11); на ново, nova laude collustrare.
 вста́вати, surgo, rexi, ctum, ęre.
 вста́вити ся, depręcari.
 вста́ти, surgo, rexi, rectum, ęre; orior, tus sum, iri; procreari.
 всти́д, dedęcus, oris; probrum, i, opprobrium, i; rubor, oris; pudor, oris.
 всти́дати ся, verecundari; pudet me; гл. соромити ся.
 встря́сти, concutio, ssi, ssum, ęre.
 всту́пити, ascendo, di, sum, ęre; по кі́мсь на престо́л, in regno alicui succedo, ssi, ssum, ęre, 24 (11).
 вся́кий, omnis, e.
 вте́чи, effugio, gi, itum, ęre.
 вті́м, esse.
 второ́пнієть, prudentia, ae.
 втра́тити, amitto, si, ssum, ęre; perdo, didi, ditum, ęre.
 втру́тити, conicio, ieci, ctum, ęre; до в'язни́ці, in carcerem (in vincula) conicio.
 ву́зина, angustum mare.
 ву́зке місце, ву́зка просторо́нь, (простір), angustiae, arum.
 Ву́льсон, Vulso, onis.
 вхі́д, aditus, us.

вчаснійше, ante, 71 (13).
вчєра, heri.
вчинити, facio, efficio, еci, ectum, єre; perficio, 55 (6); ago, еgi, actum, єre; praesto, stiti, are, 16; вч. добродійства, beneficia in aliquem confero, tuli, collatum; consulo, ui, ultum, єre, 32 (3).
вязи, cervix, icis.
в'язниця, vincula, orum; vincula publica; custodia, ae, 64 (5).

Г.

гадка, cogitatio, onis; sententia, ae, 38 (3); dictum, i; opinio, onis, 79; vox, eis 16; iudicium, i; на мою гадку, iudicio meo, 59 (6); г. згідна, consensus, us; гл. приходити.
Гадрумет, Hadrumetum, i.
гак, corvus, i.
Гамількар, Hamilcar, āris.
ганити, vituperare, 30 (8); reprehendo, di, sum, єre, 16; insectari.
ганьба, dedēcus, ōris; turpitude, inis; opprobrium; ignominia, ae.
ганьб'ячий, turpis, e.
Ганнібаль, Hannibal, alis.
Ганнон, Hanno, ōnis.
гармонія, harmonia, ae.
гарний, pulcher, a, um; nobilis, e, 9 (15).
Гасдрубаль, Hasdrubal, alis.
геремонія, summa imperii maritimi; principatus, us; г. держати, ducem esse, 70 (11), гл. власть.
Гезіод, Hesiodus, i.
Гельвети, Helvetii, orum.
Гелєна, Helēna, ae.
Геліогабаль, Heliogabālus, i.
Геракль, Hercules, is.
Гераклід, Heraclides, ae.
Геренній, Herennius, i.

Геродот, Herodōtus, i.
герой, vir fortis.
герольд (гл. окличник), praeco, ōnis.
Герциніон, Hercynio, onis.
гетьманувати, praeesse (praesum, praefui) з dat.
Гєфестіон, Hephaestio, ōnis.
гибнути, гинути, intereo, ii, itum, ire; interficio, ctusum, ici.
гидити ся, taedet me alicuius rei.
гидкий, taeter, tra, trum; turpis, e; гл. поганий.
гідний, dignus, a, um; г. похвали, laudandus, 74 (10); г. подиву, mirus; mirabilis.
гідність, dignitas, atis.
Гіємпсаль, Hiempsal, alis.
Гієрон, Hiero, ōnis.
Гіппій, Hippias, ae.
Гіппо, Hippo, ōnis.
Гіппомах, Hippomāchus, i.
гість, hospes, itis.
Гістер, Hister, stri.
Гістієй, Histiaeus, i.
глиняний, fictilis, e.
глибина, altitudo, inis.
глибокий, altus, a, um.
глуний, stultus, a, um; stolidus, a, um.
глупота, stultitia, ae; гл. перозум.
глядати, requiro, śivi, itum, єre.
глядіти, alqd provideo, di, sum, єre; гл. на, spectare; aspicio, exi, ctum, єre, 84.
глянути в очи, aspicio, exi, ctum, єre.
гнєсти, premo, ssi, ssum, єre.
гнів, ira, ae; iracundia, ae.
гнівати ся, irascor, atusum, sci.
гніздити ся, nidulāri.
гніздочко, nidus, i.
гній, stercus, ōris.
гнобити, cruciare, excruciare; premo, pressi, ssum, єre; opprimo.

говорити, dico, xi, ctum, ěre, 35
 (17), 41 (7); disputare, 82;
 loquor, cutus sum, qui; trado,
 didi, ditum, ěre; aio.
 година, hora, ae.
 годить ся, fas est; decet; не
 год., nefas est.
 годї, non possum, tui, posse.
 голень, crus, cruris.
 голова, caput, itis; tempōra, um.
 головою, praecipue; imprimis;
 maxime; potissimum.
 голод, fames, is; inedia, ae, 46
 (13).
 голос, vox, cis; auctoritas, atis.
 голосити (волю борів), cano, ce-
 cini, cantum, ěre.
 голосний, vulgatus, pervulga-
 tus, a, um, 21 (5); altus, ma-
 gnus, a, um, 23 (10); голос-
 ним бути, vigeo, ui, ěre.
 Гомер, Homerus, i.
 гонець, nuntius, i.
 гонити за чим, alqd consecrari,
 10 (12); гон. за ким, insēquor,
 cutus sum, qui; persequor.
 гора, mons, tis; до гори, in
 sublime, 28.
 Гораций, Horatius, i.
 горбок, collis, is; авентинський,
 Aventinus, i.
 гордий, superbus, a, um; elatus.
 гордити, гордувати, despicio,
 exi, ctum, ěre; contemno, psi,
 ptum, ěre, 18 (3, 4).
 гордість, гордощі, superbia,
 ae.
 горїти, flagrare; trahor, ctus
 sum, hi.
 горішній, superior, us.
 горнути ся, confluo, xi, ctum,
 ěre.
 город, hortus, i; hortulus, i.
 горожанин, civis, is.
 горожанка, civis, is.
 горожанство, civitas, atis.
 Гортензій, Hortensius, i.
 горячий, acer, ris, e.

горячо, calor, ōris.
 господа, hospitium, i.
 господап, hospes, itis.
 Гостилій, Hostilius, i.
 гостинність, hospitium, i, 77;
 hospitalitas, familiaritas, atis;
 59 (8); гл. союз.
 гостити, commorari, 12; esse,
 versari.
 готовий, paratus, a, um.
 готовити ся до війни (гл. при-
 готовляти ся), bellum parare,
 comparare; apparare, 68 (2).
 гра, lusus, us; в кістки, alea, ae.
 град паде, grandinat.
 границя, finis, is; terminus, i;
 божок границь, Terminus, i.
 грати (на інструм.), cano, cecini,
 cantum, ěre; (в гру), ludo, si,
 sum, ěre; (драмат), ago, egi,
 actum, ěre (fabulam).
 гребець, nauta, ae; navigans,
 tis.
 Грек, Graecus, i.
 гремить, tonat.
 грецький, Graecus, a, um; gen.
 Graeciae, Graecorum.
 Греція, Graecia, ae.
 гривна, multa, ae; pecunia, ae.
 гризота, aegritudo, inis.
 грїб, tumulus, i.
 грїм, fulmen, inis.
 грїх, peccatum, i, 26 (7); vi-
 tium, i; error, oris.
 грїш, грїші, pecunia, ae; num-
 mus, i, 69 (9).
 грїшити, errare; peccare.
 грїшний, incestus, a, um.
 грозити, minitari; instare; im-
 pendere, 84.
 грозячий, instans, tis.
 грошевий, гл. кара.
 грудь, pectus, ōris.
 гусли, cithāra, ae.

Г.

Габїї, Gabii, orum.
 Гадї, Gades, ium.

Гай, Gaius, i.
Гальба, Galba, ae.
Галль, Gallus, i.
галлійський, Gallicus, a, um;
gen. Galliae.
Галлійці, Galli, orum.
Галлія, Gallia, ae.
Геллій, Gellius, i.
Гемін, Geminus, i.
геній, ingenium, i.
Герговія, Gergovia, ae.
Геріон, Geryon, onis.
Германік, Germanicus, i.
германський, gen. Germano-
rum.
Германці, Germani, orum.
Гет, Geta, ae.
Гетулійці, Gaetuli, orum.
Гіганти, Gigantes, um.
Гітей, Gytheum, i.
Глявк, Glaucus, i.
Глявція, Glaucia, ae.
гладіатор, gladiator, oris.
Гней, Gnaeus, i.
Гомфи, Gomphi, orum.
Гракх, Gracchus, i.
грунт, ager, i.

Д.

давати, do, dedi, atum, are.
давний, vetus, ēris; antiquus, a,
um, 14, 73 (27), 80; pristinus,
a, um, 45 (13).
Дакія, Dacia, ae.
дактиль, dactylus, i; palmula,
ae; palmae pomum.
далеко, procul; longe; aliquanto,
66 (4); нед., haud procul a
(ab), multo, 4 (7).
Дамаск, Damascus, i.
Дамокль, Damocles, is.
Дамон, Damon, onis.
дар, donum, i; munus, ēris, 36
(1), 38 (2); гл. принести;
гл. одержати.
Дарей, Dareus, i.
дарувати, donare.

Датам, Datames, is.
дати, do, dedi, datum, are; tri-
buo, ui, utum, ēre; дати по-
станову, толк.: consilium ini-
re; д. за жінку, in matrimo-
nium dare; д. спокій, de-
sisto, stiti, ēre (alqa re); д.
поміч, adiuvo, vi, utum, are,
50 (7); auxilium fero, tuli,
latum.

Датид, Datis, idis.

дах, tectum, i.

дбати, curare, 46 (10); servio,
ivi, itum, ire (alicui), 4 (6);
не дб., contemno, psi, ptum,
ēre, 13 (22).

дбати про, studeo, ui, ēre.

два, duo; два дні, biduum, i.

два рази, bis.

двері, valvae, arum.

двигнути ся, surgo, rexi, ctum,
ēre, 48 (16).

движимости, ea, quae moveri
possunt.

двір, villa, ae.

де, ubi; in quo (qua), 21 (1).

добра, spelunca, ae; angustiae,
arum.

Дедадь, Daedalus, i.

Дейотар, Deiotarus, i.

деколи, nonnunquam; inter-
dum, 36 (11).

декотрий, nonnullus, a, um;
quidam, quaedam, quoddam,
4 (14).

делійський,* Deliacus, a, um.

Дельос, Delos (Delus), i.

Дельта, Delta, ae.

Дельфи, Delphi, orum.

дельфійський, Delphicus, a, um.

дельфін, delphinus, i.

Демарат, Demaratus, i.

Демокрит, Democritus, i.

Демостен, Demosthenes, is.

день, dies, ei; в день, interdiu,
64 (2).

денар, denarius, i.

денебудь, ubicunque; quocunque.

Дентат, Dentatus, i.

дерево, arbor, ōris.

деревляний, ligneus, a, um.

держава, civitas, atis; imperium, i; regnum, i; res publica, 44 (16).

державка, civitas, atis.

держати, teneo, ui, ntum, ere; habeo, ui, itum, ere, 23 (7); obtineo, ui, ntum, ere.

десять літ, decennium, i.

десятилітній, decem annorum.

десять разів більший, decemplex, icis, 66 (8).

дехто, nonnullus; quidam, quaedam, quoddam.

децемвір, decemvir, i.

Децій, Decius, i.

дещо, paulo; aliquanto.

деякий, nonnullus, a, um; quidam, quaedam, quoddam, 37 (4).

Деяніра, Deianira, ae.

дивний, mirus, a, um.

дивувати ся, mirari.

дик, aper, ri.

дикий, ferus, a, um; asper, a, um; ferox, ōcis, 74 (6).

диктатор, dictator, ōris.

дим, гл. пустити.

дитинство, від д., a pueris, 61 (10); a puero, 65 (10), 78.

дитя, puer, ri.

Дівіціяк, Divitiacus, i.

Дідона, Dido, ōnis (us).

Дікеарх, Dicaearchus, i.

Діана, Diana, ae.

дівчина, virgo, inis.

дідич, heres, edis.

дієписець, rerum, rerum gestarum scriptor, ōris.

дізнавати, fruor, ctus sum, i.

дізнати, patior, ssus sum, ti.

дізнати ся, cognosco, vi, itum, ere; audio, ivi, itum, ire; cer-

tior fio, factus sum, fieri, 33 (5).

діймаючий, gravis, e.

дійсний, verus, a, um.

дійти, pervenio, eni, ntum, ire; venio, eni, ntum, ire, 22 (10);

дійти до, impetrare; adipiscor, eptus sum, sci; дійти до зрілих літ, adoleasco, evi, escere, 1 (10).

діланє, actio, onis; res gerenda.

ділати, ago, egi, actum, ere.

діло, opus, ōris; res, 58 (15), 21 (6); liber, ri; inceptum, i, 18 (8); res gerenda; factum, i; actio, onis, 19 (6); на ділі, re ipsa (reapse), 58 (9).

дім, domus, us; aedificium, i; aedes, ium; tectum, i, = під, genus, ōris, 56 (3).

Діоген, Diogenes, is.

Діомедонт, Diomedon, ontis.

Діон, Dion, ōnis.

Діоніз, Dionysius, i.

дістати в свою власть, nanciscor, in meam potestatem accipio, epi, eptum, ere, 76; д. ся, venio, veni, ntum, ire, 44 (20); obtingo, tigi, ere; д. ся до неволі, capior, ptus sum, capi.

діти, liberi, orum; pueri, orum, 7 (8).

діткненє, contactus, us.

діяльний, strenuus, a, um.

діяти ся, fio, factus sum, fieri; geror, gestus sum, geri, 44 (24).

для, erga.

длятого, itaque; igitur; idecirco; propterea; eam ob causam; quam ob rem; quare.

длячого, cur; quam ob rem.

длячогорж, cur; quare.

до, ad, in з acc.; erga; in з acc. 42 (3).

добирати, reperio, pēri, pertum, ire.

добича, praeda, ae.

добірний, *elegans, tis; delectus, a, um.*

добре, *bene; recte.*

добрий, *bonus, a, um; egregius, a, um, 42 (6); rectus, a, um, 13 (18); honestus, a, um; secundus, a, um.*

добро, *bonum, i; salus, utis, 37 (3), 47 (10), 63 (2).*

добровільно, *sua (mea...) sponte; ultro, 67 (6).*

добродійний, *beneficus, a, um.*

добродійство, *beneficium, i.*

доброта, *humanitas, atis; probitas, atis; fides, ei; honestum, i.*

добротливий, *benevolus, a, um.*

добути побіду, *reportare ab aliquo.*

довгий, *longus, a, um; diuturnus, a, um; (про бороду) promissus, a, um; через довгий час, diu.*

довго, *longe, 9 (12); diu, 43 (2); досить д., diutius, 85.*

довголітний, *multorum annorum.*

Довгорукий, *Longimanus, i.*

довгота, *longitudo, inis.*

довготривалий, *diuturnus, a, um.*

довести, *probare; ostendo, di, tum, ere.*

довести (гл. допровадити), *adduco, xi, ctum, ere; deduco, 42 (1); efficio, eci, ectum, ere; д. до ціли, perago, egi, actum, ere.*

довідати ся, *cognosco, vi, itum, ere; audio, iui, itum, ire, 70 (9), 77; certior fio, factus sum, fieri; comperio, eri, rtum, ire, 12; sentio, si, sum, ire, 3 (10); scio, iui, itum, ire, 79.*

довіз живности, *commeatus, us.*

довіре, *fides, ei.*

довіряти, *fidem habeo, ui, itum, ere.*

довкола, *undique.*

довкруги, *undique.*

доводити, *praesum, fui, esse, 58 (2).*

доволі, мати доволі, *abundare; redundare; affluere.*

догадливий, *sagax, acis.*

догана, *reprehensio, onis; vituperatio, obiurgatio, onis, 75 (17).*

дорідний, *opportunus, a, um, 9 (1); idoneus, a, um, 70 (3).*

додавати, *adicio, ieci, iectum, ere, 33 (11); addo, didi, ditum, ere; д. відваги, adiuvo, vi, utum, are, 23 (10).*

додати, *addo, didi, ditum, ere; adicio, ieci, iectum, ere.*

додержати (слова, присяги), *praesto, iti, are; conservare, 1 (12); servare, 76; д. місця, resisto, stiti, ere.*

дожити, *vivo, xi, ctum, ere ad... 27 (8).*

доказ, не толк. 33 (7).

доказати, доказувати, *efficio, eci, ectum, ere; probare; ostendo, di, tum, ere; doceo, ui, ctum, ere.*

доки, *quamdiu; quoad, 47 (9); dum, 44 (8).*

докладати, *adhibeo, ui, itum, ere; д. старань, operam do, dedi, datum, dare, 36 (9).*

доконати (діл), *gero, ssi, stum, ere; д. життя, decedo, ssi, ssum, ere.*

доконувати (бірю), *conficio, feci, ectum, ere.*

долина, *campus, i.*

доложити старання, *operam do, dedi, datum, are.*

долоня, *manus, us (власн. рука).*

Дольопи, *Dolopes, um.*

доля, *fortuna, ae; casus, us;*

fatum, i.

домашний, *domesticus, a, um.*

домівство, *domicilium, i.*

Доміціян, Domicianus, i.
доміпати, *admisceo*, ui, *xtum*,
ere.
домовий, *domesticus*, a, um;
(війна) *civilis*, e, 7 (7).
донька, *filia*, ae.
донести, *nuntiare*; *denuntiare*,
49 (9); *renuntiare*, 1 (9); *de-*
fero, tuli, *latum*, *ferre*.
доносити, *nuntiare*; *alqm cer-*
*tio*rem *facio*, eci, *actum*, ere.
доокрестний, *proximus*, a, um.
доповненє, *supplementum*, i.
допомагати, *auxilium* (*opem*)
fero, tuli, *latum*.
допомога, *auxilium*, i.
допроводити, *adduco*, xi, *ctum*,
ere; *deduco*.
допускати ся, *committo*, si,
ssum, ere, 42 (9).
допустити ся, *facio*, feci, *fac-*
tum, ere.
дорадник, *consultor*, oris (*con-*
sultrix, icis), 6 (9); *consilio-*
rum adiutor (*adiutrix*) 11 (4).
дорівнати, дорівнювати, *aequi-*
parare, 18 (6); *aequare*; *adae-*
quare; *par sum* *alicui rei*;
similem esse; хотіти д.,
aemulor.
дорога, *via*, ae, *iter*, *itineris*, 61
(9), 70 (8); дорога життя, гл.
житє; дорогу зайти, *obviam*
venio, ni, *ntum*, ire, 7 (5).
дорогий, *carus*, a, um.
дорогий камінь, *gemma*, ae.
дорогоцінний, *pretiosus*, a, um.
дорости, *adolesco*, evi, ere, 61 (7).
досвід, *peritia*, ae; *usus*, us,
19 (9).
досвідний, гл. досвідчений.
досвідчати, *experior*, rtus sum,
iri.
досвідчений, *peritus*, a, um,
46 (8, 9); *prudens*, tis; *exer-*
citatus, a, um.
досвідчити, *experior*, rtus sum,
iri.

досвіта, *interdiu*.
досить, *satis*.
дослід, *investigatio*, onis; *inqui-*
sitio, onis.
доставати, не доставати, *deficio*,
feci, *ectum*, ere, 18 (9).
достарчати, достарчувати, *prae-*
beo, ui, *itum*, ere; *submini-*
strare, 17 (4); *do*, *dedi*, *datum*,
dare.
достатний, *copiosus*, a, um.
достаток, *copia*, ae; *multitudo*,
inis; plur. *opes*, um, 84.
достовірний, *gravis*, e; *fide*
dignus, a, um.
достойнство, *honor*, oris; *laus*,
dis; *dignitas*, atis.
доступити, *adipiscor*, eptus sum,
sci; *consequor*, cutus sum,
qui, 18 (12).
доти, *adhuc*.
дотикати, *tango*, tetigi, *tactum*,
ere; *attingo*, tigi, *actum*, ere,
44 (13).
дохід, *vectigal*, alis.
драмат, *fabula*, ae.
дрібний, *exiguus*, a, um.
дрожати, *horreo*, ui, ere.
другий, alter, a, um; *alius*, a,
ud; *secundus*, a, um, 71 (9);
другий раз, *iterum*.
дружина, *turba*, ae; *manus*, us;
coriae, arum.
Друз, *Drusus*, i.
дужанє, дієсловом *luctari*.
дуже, *admodum*; *magnopere*;
maxime; *vehementer*; (д. за-
служити ся) *praeclare*, bene;
більше, *magis*; найбільше,
maxime; *valde*, 74 (5); так
д., *adeo*; гл. довіряти.
Дуїлій, *Duilius*, i.
думати, *putare*, 1 (14), 40 (2);
existimare; *iudicare*; *arbi-*
trari, 75 (9); *censeo*, ui, *itum*,
ere, 31 (8); *reor*, *ratus sum*,
*rer*i, 17 (11); *cogitare*; *sentio*,

si, sum, ire; sperare, 86;
 consulo, ui, ultum, ěre, 32 (2).
 думка, opinio, onis.
 думний, superbus; elatus, a,
 um, 64 (22).
 Думнориг, Dumnorix, igis.
 дух, animus, i; mens, tis; inge-
 nium.
 душа, animus, i.
 дякувати, gratias ago, egi,
 actum, ěre.

Е і Ё.

Евдем, Eudemus, i.
 Евергѣт, Euergĕtes, is.
 Евмен, Eumĕnes, is.
 Евменіди, Eumĕnides, um.
 Еврибат, Eurybātes, is.
 Евристен, Eurysthĕnes, is.
 Европа, Europa, ae.
 Еврот, Eurotas, ae.
 Евфілет, Euphiletus, i.
 Єгипет, Aegyptus, i.
 єгипетський, Aegyptius, a, um.
 Єгиптянин, Aegyptius, i.
 Єгї, Aegae, arum.
 єдилъ, aedilis, is.
 єднати, colligo, egi, ectum, ěre;
 conciliare.
 Едуєць, Aedui, i; plur. Aedui,
 orum.
 Екви, Aequi, orum.
 Елєвз, Eleusis, inis.
 Елєя, adi. Eleates.
 Ельпініка, Elpince, ěs.
 Емілій, Aemilius, i.
 Еней, Aeneas, ae.
 Енна, Enna, ae.
 Еній, Ennius, i.
 Епамінонд, Epaminondas, ae.
 Епікур, Epicurus, i.
 Епір, Epirus, i.
 Епірот, Epirotes, ae; Epirota, ae.
 Еретрія, Eretria, ae.
 єство, natura, ae; animans,
 tis, 30 (16).
 Есхін, Aeschines, is.

Етіопія, Aethiopia, ae.
 Етна, Aetna, ae.
 етрурійський, gen. Etruriae:
 Етрурія, Etruria, ae.
 Етруски, Etrusci, orum.
 Ефес, Ephesus, i.
 ефеський, Ephesius, a, um.

Ж.

жадати, posco, poposci, ěre;
 postulare; peto, ivi, itum,
 ěre; ж. видачі, exposco, 3
 (16), 32 (2), 77.
 жаден, nullus, a, um, по пере-
 ченю, ullus; nemo; і жаден,
 neque quisquam; толк. nihil,
 44 (23).
 жадний, cupidus, a, um; avidus,
 a, um, 85; avarus.
 жадоба, cupiditas, atis, 11 (4);
 studium, i; avaritia, ae.
 жалъ, desiderium, i; жалъ мені
 є, paenitet me.
 жалкувати, maereo, ui, ěre; lu-
 geo, xi, ctum, ěre.
 жалоба, luctus, us; dolor, oris.
 жалувати, paenitet me.
 жалувати ся, conqueror, stus
 sum, queri.
 жарт, iocus, i.
 жартобливо, salse.
 жартувати, rideo, si, sum, ěre.
 ждати, exspectare, 78.
 желізо, ferrum, i.
 жєнщина, жінка, mulier, ěris;
 femina, ae; matrōna, ae.
 жєрєло, fons, tis.
 жєртєва, sacrificium, i; ж. скла-
 дати (зложити), sacra facio,
 ěsi, actum, ěre; sacrificare;
 жєртєви богам складані, ho-
 nores deorum.
 жєртєвувати, offero, obtuli, obla-
 tum, ferre; do, dedi, datum,
 are.
 жєртівник, ara, ae.
 живий, vivus, a, um.

живити, alo, ui, tum, ěre; nutrio, ivi, itum, ire.

живність, commeatus, us; frumentum, i, 75 (11); res frumentaria, 32 (5); гл. довіз.

живучий, гл. єство.

житє, vita, ae; aetas, atis, 71 (1); salus, utis; за життя, vivus, a, um, 8 (15), 30 (8); крок на дорозі публичного життя, gradus rei publicae capessendae; гл. доконати; гл. положити.

жити, vivo, xi, ctum, ěre; esse, versari, 1 (12), 97; жити на вигнаню, patria careo, ui, ěre; здалека від, careo aliqua re, гл. мешкати; жити в дружних відносинах, societatem ineo, ii, itum, ire.

жичливий, benevolus, a, um.

жичливість, benevolentia, ae.

жінка, uxor, oris; коніух, gis;

гл. дати.

жіночий, anilis, e.

жовнір, miles, itis.

жорстокий, crudelis, e.

жрекиня, sacerdos, otis.

жрець, sacerdos, otis.

журба, cura, ae.

журити ся, про (о) щось, aliquid curare.

З.

з (кимсь), cum з abl.; (з гори) de; ex з abl.

за, pro; post; propter; ob, 80.

заальпейський, transalpinus, a, um.

забава, ludus, i.

забавити, morari, commorari, versari.

забажати, concupisco, ivi, itum, ěre.

забити (гл. убити, вбити), interficio, feci, fectum, ěre; occido,

idi, isum, ěre; necare; caedo, caecidi, caesum, ěre.

забобони, superstitio, onis.

заборонити, veto, ui, itum, are.

забрати, asportare, 29; tollo, sustuli, sublatum, tollere; аurfєro, abstuli, ablatum, ferre, 11 (6); traho, xi, ctum, ěre, 7 (8); eripio, ui, eptum, ěre, 68 (16); rapio, 74 (8); до неволі, capio, cepi, captum, ěre.

забувати, забути, obliviscor, itus, sum, sci.

забудованє, aedificium, i.

завдати (роботу), mandare; собі смерть, mihi mortem conscisco, ivi, itum, ěre, 78.

завеликий, nimius, a, um.

завернути, retrahō, xi, ctum, ěre.

завести, fallo, fefelli, falsum, ěre.

завести (запровадити), instituo, ui, utum, ěre; deduco, xi, ctum, ěre.

завзяте, acerbitas, atis.

завзятий, vehemens, tis; acer, cris, e; atrox, ocis, 66 (4).

завзято, acriter, vehementer.

завидувати, invideo, di, sum, ěre.

зависимим бути, alicui rei subiectus sum.

зависть, invidia, ae.

завідатель, dux, cis.

завідалька, dux, cis.

завідувати, administrare, gubernare; rego, xi, ctum, ěre.

завісити, suspendo, di, sum, ěre.

завішений, suspensus, a, um.

завішанє, testamentum, i.

заволодіти, potior, itus sum. iri.

завоювати, potior, itus sum, iri.

завсїгди, semper.

завтра, cras; postridie; postero die.

загальний, communis, e; gen. omnium; publicus, 16.

загально звісний, pervulgatus, a, um; з. звісною річю, inter omnes constat.

заглянути в очі, aspicio, exi, ctum, ěre.

загніваням бути, irascor, ratus sum, irasci.

заговір, coniuratio, onis; factio, onis, 10 (8); defectio, onis.

заговірний (-ник), coniuratus, i. заголовок мати, inscribor, ptus sum, bi.

загоріти ся, exardesco, arsi, sum, ěre; flagrare.

загорнути, potior, titus sum, iri. заграничний, extĕrus, a, um.

загрознити, labōrans, tis.

загрожувати, impendo, ěre; immineo, ui, ěre.

задача, munus, ěris.

задержати, retineo, ui, ntum, ěre, 1 (9), 43 (2); teneo, 26 (6); contineo, 61; impedio, ivi, itum, ire; з. ся, consisto, stiti, ěre.

задержувати, retineo, ui, ntum, ěre; teneo.

задля, propter з асе., 25 (13); causa, 65 (12), 83; ad.

задля того, itaque; igitur, idcirco; propterea; eam ob causam; quam ob rem; quare.

задня часть корабля, задняк, puppis, is.

задоволений, contentus, a, um.

задовольти ся, contentus sum; гл. вдовольти ся.

задуманий, cogitatus, a, um.

задумувати, conari; cogitare, 75 (10); in animo mihi est; coni. periphr., 82.

зажадати, postulare; posco, poposci, ěre, 23 (6), 27 (13); flagitare; звороту, repĕto, ivi, itum, ěre, 27 (11).

заживати, fruor, ui, fructus sum.

зажити (отруї), sumo, psi, ptum, ěre.

зазив, толк. moneo, ui, itum, ěre.

зазнавати, abundare; affluo, xi, hum, ěre; floreo, ui, ěre.

зазнати, degustare, 84; з. погрому, vincor, victus sum, vinci; cladem accipio, cepi, ceptum, ěre.

займати, occupare; н. пр. робок, teneo, ui, ntum, ěre, 24 (8); з. ся, vacare, alicui rei insto, stiti, are; з. ся філософією, philosophari; з. приємністю займати ся, se oblectare; займати (уряд, управу), gero, ssi, stum, ěre; fungor, 62 (9); з. ся державою, rem publicam capesso, ivi, itum, ěre, 48 (16); з. уряд судні, ius dico, xi, ctum, ěre; з. уряд, in magistratu esse; delectare; permulceo, si, sum (ctum) ěre.

зайти дорогу кому, alicui obviam venio, ni, ntum, ire; occurro, curri, cursum, ěre, 70 (14).

заїззати, adhinnio, ivi, itum, ire.

заказати, interdico, xi, ctum, ěre; veto, ui, itum, are.

закид зробити, abicio, ieci, iectum, ěre.

заким, priusquam.

закінчити (війну), compōno, sui, situm, ěre; жити, pono, 70 (6); (supremum diem) obeo, ii, itum, ire; decedo, ssi, ssum, ěre.

закладати, condo, didi, ditum, ěre; закл. табор, castra pono.

закладник, obses, idis.

закликати, dico, xi, ctum, ěre; exclamare, 53.

заклинати, obsecrare; obtestari.

заключити, iungo, xi, ctum, ěre;
conciliare, 81; супокий, мир,
pacem facio, feci, factum, ěre,
83; союз, умову, societatem,
foedus in eo, ii, itum, ěre; facio,
4 (10), 50 (9).

закон, lex, legis (також plur.);
ius, iuris.

законодавець, legum auctor,
conditor, oris.

закрити, celare.

закувати в кайдани, catenas
inicio, ieci, iectum, ěre.

залагоджувати, suscipio, epi,
eptum, ěre.

залежати від чогось, in aliqua
re positus sum.

залив, fretum, i.

залишати, desino, ii, itum, ěre.

залог, praesidium, i.

заложити (місто), condo, didi,
ditum, ěre; constituo, ui, utum,
ěre; табор, castra facio, feci,
factum, ěre; pono, sui, situm,
ěre; гл. основати.

заляти ся сльозами, lacrimas
effundo, di, sum, ěre; l. pro-
fundo: lacrimis me dedidi, de-
didi, ditum, ěre.

Зама, Zama, ae.

заманити, pellicio, exi, ectum,
ěre.

замешкувати, incolō, ui, ultum,
ěre; teneo, ui, ntum, ěre, 4 (3).

замилюванє, studium, i; amor,
oris; з. до чогось, толк. genet.

замилюваний, studiosus, a, um.

заміна, дієсловом commutare,
73.

замінити, commutare.

запір, consilium, i; ea, quae co-
namur; мати, in animo habeo,
ui, itum; cogitare; est mihi
in animo; propositum, i; гл.
гадка.

заміряти, conari; cogitare; in
animo mihi est.

замість, pro."

замкнений, clausus, a, um.

замкнути, замикати, claudio, si,
sum, ěre; includo, 15, 73.

заможкнути, conticesco, ui, ěre.
заможний, valens, tis.

замок, arx, eis; castellum, i;
з. королівський, regia, ae.

замолоду, iuvenis, is.

занадто, nimis, 79; admodum;
занадто великий, nimius, a,
um; nimium.

запедбувати, neglĕgo, xi, ctum,
ěre; обов'язок, desero, ui,
ertum, ěre.

занести (на корабель), impōno,
sui, itum, ěre, 64 (15).

занятє, negotium, i; opus, ěris,
57 (6); занятя наукові, lite-
rarum studia, (orum); публич-
не, rei publicae procuratio,
onis, 64 (13).

заняти, occupare; capio, cepi,
captum, ěre, 63 (6); potior,
itus sum, iri; міне чогось,
in locum alicuius rei succedo,
ssi, ssum, ěre, 50 (6); ся
чимсь, alicui rei insto, stiti,
are; ся державою, rem pu-
blicam capesso, iui, itum, ěre,
48 (16); занятим бути чимсь,
in aliqua re occupatus sum.
занятий, occupatus, a, um.

заосмотрити, armare; instruo,
exstruo, xi, ctum, ěre; ornare,
61 (8); ся, provideo, di, sum,
ěre, 32 (5).

заохота, illecebra, ae.

заохочений, provocatus, a, um.

заохочувати, incitare; impello,
puli, pulsum, ěre; cohortari.

заочно, absens, tis.

запалений, accensus, a, um.

запалити, incendo, accendo, di,
sum, ěre; inflammare.

запалювати, inflammare.

запас, copia, ae.

запитати, interrōgare; ex (ab)
aliquo quaero, sivi, situm, ěre;

о раду, consūlo, ui, ultum, ěre, 12; requiro; о радку, sententiam rogare.
 запитувати о радку, sententiam rogare.
 запізувати, accusare, postulare; arcesso, ivi, itum, ěre; in iudicium vocare, 73 (23), 74 (7).
 запластити, pendo, pependi, pen-sum, ěre.
 заповнити, compleo, evi, etum, ěre.
 заподїяти, facio, eci, actum, ěre, 61 (13); (кривду), infěro, tūli, illatum, ferre; ганьбу, iniungo, xi, ctum, ěre.
 запопадливий, diligens, tis.
 запопадливість, industria, ae, 68 (2); studium, i, 44 (22); diligentia, ae.
 запорука, vas, vadis, pro aliqua re.
 заправити, adspergo, si, sum, ěre.
 заправляти, erudio, ivi, itum, ěre.
 запровадити (почитанє), instituo, ui, utum, ěre; dedāco, xi, ctum, ěre.
 запускати (корїне), ago, egi, actum, ěre.
 зарадити, medeor, ěri.
 зараз, statim.
 зараза, pestis, is.
 разом, simul.
 зарівно, aequē; pariter; зарівно як, aequē ac.
 зарозуміість, insolentia, ae, 49 (1); superbia, ae.
 заряджувати, administrare.
 засада, praeceptum, i; doctrina, ae, 64 (1).
 засияти, eluceo, xi, ěre.
 засїв, segēs, ětis.
 засїдати ся, засїсти ся, insidiari.
 засїдка, insidiae, arum.
 заскочити, opprimo, ssi, ssum, ěre.

заслуга, meritum, i; virtus, utis; laus, dis.
 заслуговати, mereo, ui, itum, ěre; dignus, a, um sum, 75 (15).
 заслужений, meritus, a, um.
 засоби, opes, um.
 засьнівати, cano, cecini, cantum, ěre.
 заставити, exstruo, xi, ctum, ěre; propono, sui, situm, ěre.
 застанова, застановленє, meditatio; onis; aestimatio, onis.
 застелити, sterno, stravi, atum, ěre.
 засуд, iudicium, i; видати, pronuntiare; сповнити, supplicium sumo, psi, ptum, ěre, 81.
 засудити, condemnare; damnare; на гривну засудити, multa (pecunia) multare; засудити на смерть, capitis damnare; засуджений на смерть, rei capitalis damnatus; на прогнанє, in exsilium mittere.
 затаїти, celare.
 затемнювати, obscurare.
 затесаний остро, praeacutus, a, um.
 затопити, mergo, si, sum, ěre; haurio, si, stum, ěre.
 затопленим бути в чім, in aliqua re haereo, si, sum, ěre.
 заточник, exsul, is.
 захитати повару, collabefacio, feci, actum, ěre.
 захланність, avaritia, ae; cupiditas, atis.
 заховати, servare; conservare; (здоровлє) tueor, uitus sum, ěri; (в пам'яті), teneo, ui, ntum, ěre, 61 (13).
 захоувати, retineo, ui, tentum, ěre; ся, me gero, gessi, stum, ěre.
 заходити, occido, idi, asum, ěre.
 захоплювати, comprehendo, di-sum, ěre.

захорувати, in morbum implicari.

зачати, coepi, coepisse.

зачерпнути, haurio, si, stum, ire.

зачисляти, numerare; до дібр, in bonis duco, xi, ctum, ěre, in bonis numerare; ся до володарів, (in) numero principum habeor, 59 (9).

зачудувати ся, admirari.

зашкодити, posco, ui, itum, ěre.

заявити, dico, xi, ctum, ěre; nuntiare, denuntiare, 55 (18).

заявляти, declarare.

заяснити, eluceo, xi, ěre.

збанок, amphōra, ae.

зберігати, зберечи, зберегти, servare; conservare; colo, ui, ultum, ěre, 73 (27); curare; (здоровле), tueor, uitus sum, eri; (в пам'яті), teneo, ui, ntum, ěre; зб. ся, salvum esse; liberari.

збирати, parare.

збити ся з дороги, errare; a via aberrare, 79.

збиткуючий, luxuriosus, a, um.

збиток, luxuria, ae.

збіглень, perfuga, ae; fugitivus, i.

збіже, frumentum, i.

збільшити, multiplicare, 7 (3).

збічи ся, concurro, ri, rsum, ěre, 62 (8).

зблизити ся до, ad aliquem accedo, ssi, ssum, ěre; adire; appropinquare.

зблудити, errare.

збогатити, locupletare.

збори, contio, onis; народу, concilium, i.

збруя, arma, orum; на кімсь здобута, alicuius spolia, orum, 34 (12).

збуджати, збудити, excitare; зб. подив, admirationem inicio, ieci, iectum, ěre; (замилування), amorem alicui inicio, ieci,

iectum, ěre; збуджає ся в мені надія чогось, in spem alicuius rei impellor, pulsus sum, pelli.

збудувати, exstruo, xi, ctum, ěre; aedificare, exaedificare; locare, 8 (7); construo, xi, ctum, ěre (navem).

збуренє, excidium, i.

збурити, diruo, ui, utum, ěre; deleo, evi, etum, ěre; evertō ti, sum, ěre.

звабити, pellicio, exi, ctum, ěre.

зважати на щось, aliquid considerare; intueor, itus sum, eri; (magni) facio, eci, actum, ěre; не зважати на, contemno, psi, ptum, ěre; гл. уважати.

звати, vocare, appellare, nominare; dico, xi, ctum, ěre, 10 (5), 30 (17); ся, est mihi nomen; praedicare; vocitare, 8 (15).

звеліти, iubeo, ssi, ssum, ěre; volo, ui, elle; cogo, coegi, actum, ěre; imperare.

звертати, зворнути, verto, ti, sum, ěre, 24 (13); convertō, 40 (5); reddo, didi, ditum, ěre; restituo, ui, utum, ěre, 29; repello, uli, pulsum, ěre, 12; зв. ся, confero me, tuli, latum, ferre.

звеселяти, delectare; permulceo, si, sum (ctum), ěre, 85.

звести борбу, proelium committō, si, ssum, ěre; facio, eci, actum, ěre; pugnam pugnare, 26 (14); confliĝo, xi, ctum, ěre, 36 (3), 44 (3), 44 (23); зв. рішучу борбу, proelio (acie) decerno, crevi, cretum, ěre; depugnare 34 (12).

звиджувати, lustrare.

звикнути, soleo, itus sum, ěre. звинність, velocitas, atis.

звинуту табор, castra moveo, vi, tum, ēre.

звичай, mos, moris.

звідки, unde.

звідси, inde.

звідтам, inde.

звїзда, stella, ae; sidus, ēris, 64 (2); lumen, inis.

звільна, paulatim.

звїрина, fera, ae.

звїря, animal, alis; bestia, ae; ди́ке, fera, ae, 82.

звїсити, demitto, si, ssum, ēre.

звїсний, notus, cognitus, a, um;

загально зв., pervulgatus, a, um, 12; звїсна є річ, є річню звїсною, звїсна то річ,

звїсно, constat; загально є звїсно, inter omnes constat.

звїстун, nuntius, i.

звїстунка, nuntia, ae.

звочити, tingo, xi, ctum, ēre.

зводити, fallo, fefelli, falsum, ēre.

звороту жадати, repēto, ivi, itum, ēre.

зворушати, mollio, ivi, itum, ire.

зворушенє, motus, us; contentio, concitatio, onis.

зворушити, concitare; commoveo, ovi, otum, ēre.

звук, sonus, us, 86; cantus, us.

зв'язаний, coniunctus.

зв'язати, coniungo, xi, ctum, ēre;

astringo, nxi, ctum, ēre.

згадати, nominare; commemorare.

згадка, mentio, onis.

згадувати, згадати, memorare, commemorare, 47 (11); про

вади, notare; mentionem facere; memoriae prodo, prodidi, ditum, ēre, 49 (8).

зганити, reprehendo, di, sum, ēre; vituperare.

згинуту, pereor, ii, itum, ire; intereo, 70 (4), 71 (14), 75 (11).

згідна гадка, consensus, us.

згляд, мати згляд (на зглядї), tueor, itus sum, eri; rationem habeo, ui, itum, ēre, 58 (7).

зглядом, de з abl.; in з acc.; erga з acc.

згода, concordia, ae.

згодити, condāco, xi, ctum, ēre.

згоджувати ся, consentio, si, sum, ire.

згуба, exitium, i; perniciēs, ei.

здавати ся, videor, sus sum, eri; здає ся менї, mihi videor, 84.

зда́лека, procul a (ab); eminus; з. бути, absum, fui, esse; гл. жити.

здати щось на, permitto, si, ssum, ēre.

здати ся на когось (щось), тол. fretus, a, um; confisus, a, um.

здвигнути щось, facio, feci, factum, ēre; храм, aedifico, avi, atum, are; condo, didi, ditum, ēre, 14; пам'ятник, стовп, pono, sui, situm, ēre; statuo, constituo, ui, utum, ēre, 83.

здержати, contineo, sustineo, ui, tentum, ēre; prohibeo, ui, itum, ēre, 55 (17); зд. ся, abstineo, ui, tentum, ēre; ab-sisto, stiti, ēre.

здержувати, moderari.

здерти, spoliare.

здивувати ся, admirari; гл. за-чудувати ся.

здирство, repetundae, arum.

здобута зброя, spolia, orum.

здобутє, expugnatio, onis.

здобути, expugnare; capio, cepi, captum, ēre, 9 (12), 29, 61 (2), 69 (7); potior, itus, sum, iri, 4 (7); assequor, cutus sum, qui.

здовж, in longitudinem; secundum.

здогадливий, тол. subst. sagacitas, 65 (8); sagax, acis.
 здоров'я, valetudo, inis; стан здоров'я, valetudo, inis, 30 (19).
 здоровий, здоров, sanus, a, um; valens, tis; incolumis, e, 83; salvus, a, um, 86.
 здоровим бути, valeo, ui, itum, ere.
 Зевксид, Zeuxis, is (idis).
 зеленіти, viresco, ere.
 зело, herba, ae.
 земля, terra ae; humus, i; orbis terrarum; regio, onis, 4 (3); ager, ri, 73 (4).
 земляк, civis, is.
 Зенон, Zeno, onis.
 зерно, semen, inis.
 зеднати собі, consequor, cutus sum, qui.
 зеднувати, colligo, egi, ectum, ere; conciliare.
 зима, hiems, mis.
 зимний, frigidus, a, um.
 зимно, frigus, oris.
 зиск, lucrum, i.
 зискувати, acquiro, sivi, itum, ere.
 зібрати, comparare; овочі, percipio, epi, ptum, ere; гроші, conquiro, sivi, itum, ere, 85, 86; ся, convenio, ni, ntum, ire.
 зізнанє, indicium, i.
 зійти ся, convenio, eni, ntum, ire.
 зілля, herba, ae.
 зіпсований, perditus, a, um.
 зір, lumina oculorum.
 зірвати (овоч), decerpo, psi, ptum, ere, 28; rescindo. inter-scindo, idi, ssum, ere, 71 (14); interrumpo, upi, ptum, ere, 22 (13), 83.
 зіслати на кого, immitto, si, ssum, ere.
 зіставати, зістати, maneo, si, sum, ere; reliquus, a, um sum; fio, factus sum, fieri, 56 (6).

зле, male.
 злетіти, evolare; гл. взнести ся. злидні, res adversae.
 злий, malus, a, um; improbus. зло, malum, i.
 злоба, malitia, ae; malevolentia, ae.
 злобний, pravus; malus, a, um. злодій, fur, ris.
 зложити, depono, sui, situm, ere, 32 (9); в дарі, dono dare, 36 (4); жертву, sacra facio, feci, factum, ere; присягу, do, dedi datum, dare, 17 (7); кару грошеву, solvo, vi, lutum, ere.
 зломати, frango, fregi, actum, ere.
 злочин, scelus, eris, 8 (10); facinus, oris, 86.
 злучений, iunctus, a, um.
 злучити, iungo, coniungo, xi, ctum, ere.
 змаранє, contentio, onis, 58 (15); studium, i, 64 (1); labor, oris, 65 (5); aemulatio, onis.
 змарати, conari; студею, ui, ere; tentare, 55 (19); змарати ся, (de aliqua re) contendo, di, tum, ere; cresco, vi, tum, ere.
 змії, draco, onis.
 змилосердити ся, misereor, itus sum, eri, 55 (17); miserari, 29.
 змісл, sensus, us.
 зміняти, mutare.
 зміркувати, animadverto, ti, sum, ere; intellego, xi, ctum, ere.
 зміст, sententia, ae.
 зморти ся, cresco, vi, tum, ere.
 змочити, tingo, xi, ctum, ere.
 зм'ягчити, mollio, ivi, itum, ire.
 знайти, invenio, ni, ntum, ire; reperio, peri, pertum, ire, 73 (24); nanciscor, ctus sum, sci, 12.
 знак, signum, i; nota, ae; nutus, us.

знакомий, hospes, itis; familiaris; дуже добрий знакомий, superl. adi. familiaris, 53.
знакомство, cognitio, onis, 59 (8).

знаменитий, perfectus, a, um, 58 (12); eximius, a, um; singularis, e; praeclarus, a, um; praecipuus, a, um; egregius, a, um, 45 (4); insignis, e.

знанє, scientia, ae, 44 (26).

знаряд, supellex, ctulis.

знати, novi, novisse; ся, peritus sum; scio, ivi, itum, ire; не знати, nescio; ignorare, 42 (5); intelligo, xi, ctum, ere; accepi (pf. від accipio).

знатний, honestus, 10 (12); generosus; celeberris, e; elegans, tis; praestans, tis, 44 (11); nobilis, e; nobilitas, atis; illustris, e, 65 (1); eximius, a, um; singularis, e; magnificus; praeclarus, a, um, praecipuus, a, um; egregius, a, um; insignis, e; summus, a, um, 56 (3, 4); altus, a, um.

знатоком бути, scientiam habere, 42 (14).

знаходити уподобанє, gaudeo, gavisus sum, ere; delectari; знах. ся, esse; exsto, are.

значити, polleo, ere; valeo, ui, itum, ere; esse, 47 (2); богато, multum valeo.

значине, auctoritas, atis; dignitas, atis, 68 (10); мати зн., (auctoritate) valere, 24 (15); esse, 65 (12).

значний, conspicuus, a, um; magnus, a, um; grandis, e; nobilis, e, 73 (15); amplius, a, um, 42 (6); praestans, tis; florens, tis; (гл. знатний).

значно, longe; aliquanto.

зневага, contumelia, ae, (гл. обиди).

зневажати, violare, 40 (2).

зненавиджений, invisus, a, um.
знести, fero, tuli, latum, ferre; confero; tollo, sustuli, sublatum, ere, 21 (12).

знечевя, ex improviso.

зніщити, deleo, evi, etum, ere; opprimo, ssi, ssum, ere, 44 (7), 62 (4); everto, ti, sum, ere; pessumdo, dedi, datum, dare.

знов, rursus; iterum.

зносити, fero, tuli, latum, ferre; subeo, ii, itum, ire; tolerare; sustineo ui, tentum, ere; persolvo, vi, utum, ere, 80; patior, passus sum, pati; congero, gessi, gestum, ere, 4 (9).

зняти, exuo, ui, utum, ere, 34 (8); aufero, abstuli, ablatum; зн. табор, castra moveo, vi, tum, ere.

зобовязати, coniungo, xi, ctum, ere; astringo, nxi, ctum, ere, 76.

зобразити, facio, eci, actum, ere; когось, fingo, nxi, ctum, ere; зобр. собі, intelligo, xi, ctum, ere, 75 (2).

зовсім, omnino; зовсім не, nullo modo; minime, plane, гл. побити.

золотий, aureus, a, um.

золото, aurum, i.

зоружений, armatus, a, um.

зоружити, armare.

зrabувати, rapio, ui, ptum, ere.

зрада, proditio, onis; perfidia, ae, 49 (віроломство).

зrалити, prodo, didi, itum, ere; indicare.

зrаджувати, enuntiare, 28.

зrазу, primo; initio; primum.

зrівнати з землею, solo aequo, avi, atum, are.

зrілий, гл. дійти.

зrіст, statura, ae, 65 (11); corpus, oris; corporis magnitudo; proceritas, atis.

зробити, *facio, feci, factum, ęre; efficio, eci, ectum, ęre; зробити добродїйство, beneficium in aliquem confero, tuli, collatum, 68 (11); praesto, stiti, ąre; tribuo, ui, utum, ęre.*

зродити, *procreare.*

зрозумїти, *sentio, si, sum, ire, 78.*

зростати, зрости, *cresco, vitum, ęre.*

зруйнувати, *diruo, ui, utum, ęre; deleo, evi, etum, ęre; evertō, ti, sum, ęre.*

зручність, *velocitas, atis.*

зсїдати з коня, *ex equo descendō, di, sum, ęre.*

зуб, *dens, tis.*

зухвалість, *audacia, ąe; superbia, ąe.*

зухвало, *insolenter.*

з'являти ся (являти ся), *appareo, ui, itum, ęre; exsisto, stiti, ęre.*

зять, *gener, ri.*

И і Й.

инакше, *aliter.*

иньший, *alius, a, ud; reliquus, a, um; ceteri, ąe, a (и. всї).*

Йонїя, *Ionía, ąe.*

йонський, *gen. Ioníae.*

І.

і, *et; que; atque, ąe; = також, etiam; і не, neque.*

Ібер, *Iberus, i.*

ід, *erga; in з acc.*

їзза, *causa; propter з acc., 80.*

ік, *erga; in з acc.*

Ікар, *Icārus, i.*

ікарійський, *Icarius, a, um.*

Ілерда, *Ilerda, ąe.*

Іліон (Іліюм), *Ilium, i.*

Іллірійці, *Illyrii, orum.*

іменно, *enim; nam; quippe.*

іменований, *designatus, a, um.*

іменувати (н. пр. опікуном), *instituo, ui, utum, ęre.*

імовірний, *gravis, e; fide dignus, a, um.*

імя, *nomen, inis; i. у людей, fama, ąe.*

Індійці, *Indi, orum.*

Індія, *India, ąe.*

Індуціомар, *Indutiomarus, i.*

Іно, *Ino, us.*

Ірис, *Iris, is (idis).*

Ісменій, *Ismenias, ąe.*

Ісократ, *Isocrates, is.*

Іспанїя, *Hispania, ąe.*

іспанський, *gen. Hispanorum.*

Істер, *Hister, stri.*

істнованє, *status, us.*

історик, *rerum (gestarum) scriptor.*

істопія, *historia, ąe; res gestae.*

істнувати, *sum, fui, esse, 63 (4); exsisto, stiti, ęre; intercēdo, cessi, ssum, ęre.*

Ітака, *Ithāca, ąe.*

італійський, *gen. Italiae.*

Італія, *Italia, ąe.*

іти, *eo, ivi, itum, ire; proficiscor, ctus sum; i. за ким, sequor, cutus sum, qui, 26 (5); i. в порівнанє, comparari 58 (15); іти до, adeo, ii, itum, ire; proficisci.*

іти походом, *iter facio, eci, actum, ęre.*

Іфікрат, *Iphicrātes, is.*

І.

їздець, *eques, itis.*

їздити верхом, *equitare.*

їсти, *comēdo, edi, esum, ęre.*

їхати, *vehor, ctus sum, hi.*

К.

кавдинський, *Caudinus, a, um.*
Кавказ, *Caucāsus, i.*

кадило, tus, uris; odores, um, 84.

Кадм, Cadmus, i.

Кадмея, Cadmea, ae.

казати, iubeo, ssi, ssum, ere; volo, ui, elle; cogo, coegi, actum, ere; dico, xi, ctum, ere; prodo, didi, ditum, ere; к. що не, negare.

казка, fabula, ae.

Калід, Calidus, i.

Каллій, Callias, ae.

Каллікрат, Callicrates, is.

Калліопа, Calliopa, ae.

Калліфрон, Calliphron, onis.

Кальхас, Calchas, antis.

Камізар, Camisares, is.

Камілл, Camillus, i.

камінь, lapis, idis; saxum, i.

Кампанія, Campana, ae.

кампанський, gen. Campano-
rum.

Кампанці, Campani, orum.

Канни, Cannae, arum; adi. Can-
nensis, e.

Капітоль, Capitolum, i.

капітольський, Capitolinus, a,
um.

Капітон, Capito, onis.

Капуа, Capua, ae.

кара, poena, ae; грошева, mul-
ta, ae; pecunia, ae; смерті,
supplicium.

карати, punio, ivi, itum, ire;
multare, 43 (2); vindicare.

Карвілій, Carvilius, i.

Кардія, Cardia, ae.

Карія, Caria, ae.

карк, cervix, icis.

карність, disciplina, ae; брак
карности військової, licentia,
73.

Картагіна, Carthago, inis; adi.
Carthaginiensis, e.

Картагінець, Carthaginiensis, is.

картагінський, gen. Carthagi-
niensium.

картати, increpo, ui, itum, are;
insectari; maledico, xi, ctum,
ere.

картаючий, castigator, oris.

каса, aerarium, i.

Кастик, Casticus, i.

Кастор, Castor, oris.

кат, carnifex, icis.

Катиліна, Catilina, ae.

Катон, Cato, onis.

Катуль, Catulus, i.

квестор, quaestor, oris.

Квінкцій, Quinctius, i.

Квінт, Quintus, i.

Квірити, Quirites, ium.

керманич, dux, cis; gubernator,
oris.

керманичка, dux, cis.

кермувати, administrare, guber-
nare, 18 (2), 63 (5); rego, xi,
ctum, ere, 64 (3).

Кесарея, Caesarea, ae.

кидати, iacio, ieci, iactum, ere;
кид. чим, quatio, ssi, ssum,
ere, 3 (10); кидати на, inicio,
ieci, iectum; proicio; кидати
ся на (в), inicio me in ali-
quid, 33 (15); deicio me; prae-
cipitare, 85, 86; до утечі,
fugae se (sese) mandare; qua-
tio (ssi), ssum, ere.

Кизик, Cyzicus, i; з К. Cyzice-
nus.

Кикльоп, Cyclops, opis.

Килікія, Cilicia, ae.

кинути (супечку), desisto, sti-
ti, ere (aliqua re).

кинути ся на щось, aliquid vio-
lare.

Кипр, Cyprus, i; з К. Cyprius,
a, um, 73 (15).

Кипсель, Cypselus, i.

Кир, Cyrus, i.

киренейський, Cyrenaicus, a,
um.

Кирсиль, Cysilus, i.

китара, cithara, ae.

кілька, pauci, ae, a; aliquot 24 (5); plures, a, 31 (4), 37 (12); complures, a, 13 (3), 26 (10); 36 (6).

кілько, quot, 4 (14); quantum, 5, 44 (18); quanti; quanto.

Кімон, Cimon, onis.

кінь, equus, i.

кінний, eques, itis.

кіннота, equitatus, us; equites, um.

Кірта, Cirta, ae.

кість, os, ossis; к. слонева, ebur, oris; (гра) alea, ae; з кості слоневої, eburneus, a, um.

клевета, calumnia, ae.

клеветати, maledico, xi, ctum, ere.

клеветник, conviciator, oris.

Клеад, Cleades, is.

Клеант, Cleanthes, is.

кликати (на когось), succlamare.

Клістен, Clisthenes, is.

Кліт, Clitus, i.

Кльодій, Clodius, i.

клопіт, cura, ae.

Клявдій, Claudius, i.

Клязомени, Clazomēnae, arum.

клизинський, gen. Clusinorum.

ключ, clavis, is.

книга, книжка, liber, bri.

Кнід, Cnidus, i.

князь, princeps, ipis.

князівська власть, regnum, i.

коверець, stragulum, i.

когорта, cohors, tis.

Кодр, Codrus, i.

кождий, quisque, quaeque, quodque, 4 (11); unusquisque.

козел, haedus, i.

Кокль, Cocles, itis.

колесо, circulus, i.

коли, cum; quando; si; коли не, nisi; колиж, sin.

коли би, si; к. не, nisi.

колись, aliquando; olim; quondam.

колінський, Collinus, a, um.

коло, circa з acc.

Кольони, Colōnae, arum.

колонія, colonia, ae.

колюмна, columna, ae.

комедія, comoedia, ae.

Коммій, Commius, i.

кінець, finis, is; exitus, us; eventus, us, 81.

конечно є, necesse est.

конечно потреба, necessarium est.

Конон, Conon, onis.

Консидій, Considius, i.

Константинопіль, Constantinopolis, is.

консуль, consul, ulis.

консулят, consulatus, us.

копальня, metalla, orum.

копіє, hasta, ae.

корабель, navis, is.

Коринт, Corinthus, i.

користь, commodum, i; fructus, us, 75 (13); користь мати, fructum capio, percipio.

користати, utor, usus sum, uti.

користний, uber, a, um; (бірег), secundus, a, um.

корінь, radix, icis.

Коріолі, Cerioli, orum.

Коріолан, Coriolanus, i.

Коркира, Coreyra, ae.

корм, cibus, i.

корма, puppis, is.

Корнелій, Cornelius, i.

король, rex, regis.

королева, regina, ae.

королівський, regius, a, um; gen. regis, 32 (6).

королівство, regnum, i.

корона (вінець), corona, ae.

короткий, brevis, e.

короткість, brevitatis, atis.

Косс, Cossus, i.

костир, rogus, i; acervus, i.

Котис, Cotys, yos.

котрий, qui, quae, quod; по не-

печеню, quisquam; ullus, a, um.

котрий же, quis?

котрийнебудь, quicunque, quaecunque, quodcunque; quilibet, quaelibet, quodlibet.

кошта процесу, коротко: lis, litis, 67 (4).

коштовний, гл. дорогий. кошувати, sto, steti, statum, are.

край, terra, ae, 85; regio, onis, 21 (4), 62 (7); civitas, atis, 31 (4), 75 (12); fines, ium, 61 (11).

краєвий, civilis, e; н. пр. ius, 42 (14).

країна, regio, onis.

краса, pulchritudo, inis; forma, ae, 65 (2), 84; species, ei, 74 (9).

краска, color, oris.

красний, splendidus, a, um, 22 (4).

краснорічивий, eloquens, tis; disertus, a, um; я є досить кр., est mihi satis eloquentiae.

краснорічивість, eloquentia, ae.

Красс, Crassus, i.

Крез, Croesus, i.

Крета, Creta, ae.

Кретинці, Cretenses, ium.

кривда, iniuria, ae; maleficium, i; offensio, onis, 39; кр. робити (чинити), violare, 23 (12).

крик, clamor, oris; strepitus, us.

крило, ala, ae; cornu, us, 46 (3).

криниця, fons, tis.

Крисп, Crispus, i.

крити, abscondo, di, ditum, ere.

Критій, Critias, ae.

критик, iudex, icis.

крім, praeter; кр. того, praeterea; по переченю, nisi.

крім того, etiam.

кров, sanguis, inis.

крок, passus, us; gradus, us; гл. поступити.

Кротоніяти, Crotoniatae, arum.

Ксантип, Xantippus, i.

Ксенократ, Xenocrates, is.

Ксеркс, Xerxes, is.

кубок, phiala, ae; poculum, i, 82.

куди, quo.

Куми, Cumae, arum.

купець, mercator, oris; negotiator, oris.

купити, купувати, emo, emi, emptum, ere; mercari.

Курій, Curius, i.

Куріон, Curio, onis.

курка, gallina, ae.

курульний, curulis, e.

кучерявий, crispus, a, um.

Л.

лавровий, laureus, a, um; gen. lauri.

лагідний, mitis, e.

лагідність, placabilitas, atis.

лагідно, comiter.

лагодити, levare, 42 (16); sublēvare; lenio, ivi, itum, ire.

ланцюх, torques, is.

ласка, gratia, ae; munus, eris, 34 (7).

ласкавий, benignus, a, um, 16; facilis, e.

ласкавість, clementia, ae.

ласкаво, benigne.

ластівка, hirundo, inis.

латинський, latinus, a, um.

лаяти, incēro, ui, itum, are; maledico, xi, ctum, ere.

лев, leo, onis.

легкий, levis, e; facilis; дуже л., perfacilis, e.

легко, facile.

легковаженє, contemptio, onis.

легковажити, neglēgo, xi, ctum, ere; contemno, psi, ptum, ere, 7 (4).

легкодушність, temeritas, atis;
levitas, atis, 41 (8).

легкодушно, temere.

ледво, vix; aegre, 18 (11); haud
(non) facile; яко злучник,
ubi primum.

лежати, iaceo, ui, itum, ere;
situs, a, um sum.

Левкотея, Leucothea, ae.

Левктра, Leuctra, orum.

леґіон, legio, onis.

Лелій, Laelius, i.

Лемн, Lemnus, i.

Лентикуля, Lenticula, ae.

Лентуль, Lentulus, i.

Леонід, Leonidas, ae.

Леонтіяд, Leontiades, is.

Лєсб, Lesbos, i.

лєсбійський, gen. Lesbi.

лист, epistula, ea; litterae, arum,
66 (6).

листе, folium, i.

лихий, malus, a, um; pravus,
a, um; improbus, 3 (10).

лихо, malum, i.

лихословити, maledico, xi, ctum,
ere; increpo, ui, itum, are.

лицар, vir fortis; eques, itis,
75 (14); miles, itis.

лицарський, fortis, e; equester,
ris, e, 56 (5).

лице, facies, ei.

лицює, decet; не лицює, dede-
cet.

лише, tantum; modo, 34 (2);
по переченю, nisi; solus, a,
um, 26 (8).

лишити, relinquo, qui, ctum,
ere; desero, ui, rtum, ere.

Лібійці, Libyes, um.

Лібія, Libya, ae.

лівий, sinister, a, um; laevus,
a, um.

Лівій, Livius, i.

ліворуч, sinistra.

Ліґарій, Ligarius, i.

Ліґурійці, Ligures, um.

Лідійці, Lydi, orum.

Лідія, Lydia, ae.

ліжко, lectus, i; cubile, is,
82.

Лізандер, Lysander, dri.

Лізіій, Lysias, ae.

Лізімах, Lysimachus, i.

Лізіс, Lysis, idis.

лікар, medicus, i.

лікарство, medicina, ae.

Лікурґ, Lycurgus, i.

Лінкест, Lyncestes, is.

ліпшити (гніздо), aedificare; fa-
cio, eci, actum, ere.

ліра, lyra, ae.

ліс, silva, ae.

література, litterae, arum.

літо, aestas, atis.

літорость (винна), vitis, is.

ліхтарня, lucerna, ae.

лічити, medeor, eri.

ловецький, venaticus, a, um.

ловецтво, лови, venatio, onis.

лодка, scapha, ae.

лож, mendacium, i; falsum, i.

ложе, lectus, i; cubile, is.

ложити працю на, operam in
aliquid confero, tuli, latum,
ferre.

ложний, falsus, a, um.

лоза (винна), vitis, is.

локоть, cubitum, i.

Льокри, Locri, orum.

луг, pratum, i; campus, i.

лук, arcus, us; гл. стріляти.

лука (луг), pratum, i; cam-
pus, i.

луч, radius, i.

лучаю ся, fio, factus sum, fie-
ri; лучає ся, fit, accidit, con-
tingit, ut; usu venit, 10 (3).

лучити ся (про нагоду), offeror,
oblatus sum, ferri; accido,
di, ere.

любитель, amans, tis.

любити, amare; diligo, xi, ctum,
ere.

любов, amor, oris; caritas, atis;
л. синівська, pietas, atis, 29;

любов правди, veritatis studium.

люд (гл. нарід), plebs, bis; populus, i; gens, tis; multitudo, inis, 53; vulgus, i, 41 (8).

людний, celēber, ris, e.

людовий, gen. plebis.

людський, людяний, humanus, a, um; gen. hominum; civilis, e.

Люкани, Lucani, orum.

Люкулль, Lucullus, i.

Люкумо, Lucūmo, onis.

Люна, Luna, ae.

Лютаций, Lutacius, i.

лютий, saevus, a, um; crudelis, e; gravis, e.

лютити ся, лютувати, saevio, ivi, itum, ire.

Люцій, Lucius, i.

Лябієн, Labienus, i.

лябіринт, labyrinthus, i.

Лявініюм, Lavinium, i.

Лявтумії, Lautumiae, arum.

Ляг, Lagus, i.

лякати ся, timeo, ui, ēre; horreo, ui, ēre, 4 (14); pertimesco, ui, ēre.

Лякедемон, Lacedaemon, ōnis; adi. Lacedaemonius, a, um.

Лякедемонєць, Lacedaemonius, i.

лякедемонський, gen. Lacedaemoniorum.

Лямпсак, Lampsacus, i.

Лямпсакійці, Lampsaceni, orum.

Лярисса, Larissa, ae.

лятинський, gen. Latinorum.

Лятинці, Latini, orum.

Лятона, Latōna, ae.

М.

маєстат, maiestas, atis.

масток, divitiae, arum; res familiaris, 75 (17); res, rerum; opes, um; pecunia, ae, 86.

майже, prope; paene; fere.

майно, bonum, i (pl.), res familiaris; також, omnia mea (tua, sua...), 29; fortunae, arum; res, rerum, 32 (3, 7, 10); opes, um 33 (14).

майстерний (про мову), oratorius, a, um.

Македонєць, Macēdo, ōnis.

Македонія, Macedonia, ae.

македонський, gen. Macedonum; Macedonicus, a, um.

Максим, Maximus, i.

Малєвент, Maleventum, i.

малий, parvus, a, um; exiguus, a, um, 69 (5); tenuis, e, 75 (17).

Маллій, Mallius, i.

мало, paucus, a, um; мало хто, pauci, orum; менше, minus; найменше, minime; за мало, parum; більше менше, fere.

маловажний, levis, e.

мальовило, tabula, ae (т. в. picta).

малювати, pingo, nxi, ctum, ēre. маляр, pictor, ōris.

Мамертинці, Mamertini; orum. мандрівка, errores, um.

Мандубії, Mandubii, orum.

Манес, Manes, is.

Манілій, Manilius, i.

Манлій, Manlius, i.

Мантинея, Mantinea, ae.

Маратон, Marathon, ōnis.

маратонський, Marathonius, a, um.

Мардоній, Mardonius, i.

Марій, Marius, i.

Марк, Marcus, i.

марний, inanis, e; falsus, a, um, 10 (12). 42 (16); levis, e; levior, 38 (9).

март, Martius, i.

Марцелль, Marcellus, i.

Марцій, Marcius, i.

Масинісса, Masinissa, ae.

маска, persona, ae.
 Массилійці, Massilienses, ium.
 масть, unguentum, i.
 мати, mater, tris; по матери, maternus, a, um.
 мати, habeo, ui, itum, ere; esse, 35 (4), 37 (16), 38 (5, 6), 44 (21), 65 (14); м. в вла- сти, 43 (1), м. власть, regnum obtineo, ui, tentum, ere; м. милосердє, miseret me; м. щастє, utor fortunā; м. за ніщо, pro nihilo duco (xi, ctum, ere), putare; м. на увазі, rationem habeo: tueri, 47 (10); м. користь, fructum capere; мати певну надію, magnam fiduciam habere, 4 (7); м. подостатком (м. до- волі), abundare; redundare; affluere; маю пять літ, quin- que annos natus sum; гл. старанє; участь; намір; зна- чінє.
 мати, dicor, dictus sum, ci; fe- rog.
 Матута, Matuta, ae.
 машина, machina, ae.
 Мегарєвць, Megarensis, is.
 Мед, Medus, i.
 медийський, Medicus, a, um.
 Меммій, Memmius, i.
 Мемфіс, Memphis, idos або is.
 Менapiи, Menapii, orum.
 Менеклід, Meneclides, is.
 Менестей, Menestheus, i.
 Мессенець, Messenius, i.
 местниця, ultrix, icis.
 Метт, Mettus, i.
 метати, quatio, ssi, ssum, ere.
 Метелль, Metellus, i.
 Метимна, Methymna, ae.
 Мецій, Maecius, i.
 меч, gladius, i; ferrum, i, 26 (16), 66 (1).
 мешканець, incolā, ae; м. мі- ста, oppidanus, i.
 мешканє, domicilium, i.

мешкати, habitare; vivo, xi, ctum, ere; incolo, ui, ultum, ere, 50 (7).
 Милє, Mylae, arum.
 милий, gratus, a, um; iucun- dus, a, um, 6 (1), 11 (3), 42 (16); suavis, e; dulcis, e, 44 (28).
 милити ся (гл. ошибати ся), errare.
 милосердє, misericordia, ae.
 милосердя гідний, miserabi- lis, e.
 милосердити ся, miseret me.
 мимо того, tamen; attamen.
 минувшисть, далека, vetustas, atis.
 минути, praetereo, ii, itum, ire.
 мир, pax, cis.
 мисленє, власть мисленя, cogi- tatio, onis.
 мислити, cogitare; sentio, si, sum, ire, 48 (2); reor, ratus sum, reri; добре мислячий, bonus, a, um.
 мистець, artifex, icis.
 миш, mus, muris.
 мід, mel, mellis.
 між, inter; м. иньшими, im- primis.
 міжтим, interea; at.
 мій, meus, a, um.
 Милет, Miletus, i; adi. Milesius, a, um.
 мілководє, loca vadōsa, orum.
 Мільон, Milo, onis.
 Мільтіяд, Miltiades, is.
 міна, mina, ae.
 Мінерва, Minerva, ae.
 Мінос, Minos, ois.
 Мінучіи, Minucius, i.
 міра, modius, i; м. удержати, modum teneo, ui, ntum; над міру, nimis.
 мірити, metior, nsus sum, iri.
 мірний, modicus, a, um.
 міст, pons, tis.
 місто, urbs, bis; oppidum, i.

містечко, parvum oppidum, i.
 місце, locus, i; м. чогось за-
 няти, in locum alicuius rei
 succedo, (ssi, ssum, ěre).
 місцевість, locus, i.
 місяць, luna, ae.
 Мітилене, Mytilene, es; з. М.
 Mytilenaeus, a, um.
 Мітиленець, Mytilenaeus, i.
 Мітридат, Mithridates, is.
 міх, мішок, culeus, i.
 Міципа, Micipsa, ae.
 Міцит, Micythus, i.
 Мнемон, Mnemon, ōnis.
 многий, multus, a, um; fre-
 quens, tis; magnus, a, um.
 множество, copia, ae; pondus,
 ěris, 44 (5); multitudo, inis;
 vis, 44 (4).
 мова, oratio, onis; sermo, onis;
 lingua, 35 (14), 50 (14).
 мовчати, taceo, ui, itum, ěre.
 могутий, potens, tis; valens, tis;
 дуже м., opibus valens.
 могутість, potentia, ae, 64 (22).
 може, fortasse.
 можна, posse.
 можливість, potestas, atis; після
 м., quantum potest, 30 (4).
 Мойрис, Moeris, idis.
 молити ся, supplicare.
 молодець, iuvenis, is; adule-
 scens, tis.
 молодечий, puerilis, e; в м.
 віку, adulescentulus, i; flo-
 rescens, tis.
 молодий, adulescens, tis; за мо-
 лоду, iuvenis; adulescens, 8
 (5); в дуже м. віці, pera-
 dulescentulus, 8 (3); молод-
 ший, minor natus.
 молодіж, iuventus, utis; adules-
 centes, um, 57 (6); iuvenes,
 um, 35 (11).
 молодість, adulescentia, ae; iu-
 ventus, utis; pueritia, ae, 45
 (4); від м., a puero; в мо-
 лодості, adulescens, 8 (2).

молоко, lac, tis.
 морґ, iugĕrum, i.
 море, mare, is.
 мореплаводство, navigatio, onis.
 Морини, Morini, orum.
 морський, navalis, e; gen. ma-
 ris.
 моряк, nauta, ae; navigans, tis.
 мочи, possum, tui, posse.
 мстити ся на, ab aliquo ultionem
 exigo, egi, actum, ěre.
 мудрець, sapiens, tis; philosō-
 phus, i, 58 (6).
 мудрий, sapiens, tis.
 мудрість, sapientia, ae; pruden-
 tia, ae, 80.
 мудро, sapienter.
 муж, vir, i; homo, inis.
 мужеський, virilis, e.
 мужчина, vir, i.
 муза, Musa, ae.
 Музеї, Musaeus, i.
 музик, musicus, i.
 музика, musica, ae (musice, es).
 мука, cruciatus, us.
 Муммій, Mummius, i.
 мур, murus, i; moenia, um.
 мусіти, debeo, ui, itum, ěre.
 Муцій, Mucius, i.
 мучити, ex cruciare, 28; cruciare;
 opprimo, essi, sum, ěre; ve-
 hāre.
 мягчити, mollio, ivi, itum, ire.
 мясо, caro, nis; м. диких зві-
 рят, caro ferina.

Н.

на, in; ad, 40 (5), 53; per, 25
 (12), 48 (16); causa, 65 (14);
 на прикладі, ex exemplo.
 набавити, afficio, eci, ectum, ěre;
 набавити страху, timorem ini-
 cio, ieci, iectum, ěre, 10 (13).
 набрати, гл. переконане.
 наважити ся, insidiari; petĕre,
 23 (10).

навести, profero, tuli, latum, ferre.

навичка, consuetudo, inis; mos, ris; usus, us.

навіть, quoque, etiam; а навіть, atque; ipse; навіть не, ne—quidem.

навішуваний, celeber, ris, e.

навкучити собі, taedet me.

навічений, ornatus, a, um, 70 (10).

нагана, reprehensio, onis; vituperatio, obiurgatio, onis, 75 (17).

наглий, subitus, a, um.

нагло, subito; repente; ex improviso.

наглядний, perspicuus, a, um.

наглядно, гл. вказати; ordine.

нагнати, cencitare.

нагода, occasio, onis; facultas, atis; materia, ae, 17 (11).

нагорода, praemium, i.

над, ad; apud, 9 (10), 11 (14); de, 9 (3); ex; quam.

надармо, frustra.

надати, indo, didi, ditum, ere, 83.

надзвичайний, incredibilis, e; mirus, a, um, 65 (3); singularis, e, 65 (7); egregius, a, um; (ad)mirabilis, e, 83; eximius, a, um, 75 (14); inusitatus, a, um, 45 (12).

надійти (про бурю), exorior, ortus, sum, oriri.

надідати, adēdo, edi, esum, ere.

наділити, armare, donare; afficere alqm (beneficio); donare, 34 (7), ornare; наділений гарною вдачею, bona indole praeditus.

надія, spes, ei.

надмірний, nimius, a, um.

надуживати, abutor, usus sum, uti.

надумати ся, deliberare.

назад, прийняти, recipio, cepi, ceptum, ere; гл. сироваджувати; назад положити, gerono, sui, situm, ere.

назва, nomen, inis; одержати назву, appellor, atus, sum, ari.

назвати, appellare, nominare; толк. cui nomen est.

називати, vocare, appellare, nominare; dico, xi, ctum, ere; praedicare; vocitare; н. ся, nomen est, 35 (10).

найвисший, summus, a, um.

наймати мешканє, habitare.

найменьше, minime.

наймлений, mercennarius, a, um.

найперше, primum; primo, 12; primus, a, um.

наказати, наказувати, iubeo, ssi, ssum, ere; imperare; praecipio, epi, ptum, ere.

накинути, circumdo, dedi, datum, are, 34 (2).

накликуване, clamor, oris.

наклонити, duco, xi, ctum, ere; persuadeo, si, sum, ere; adduco, xi, ctum, ere; commoveo, vi, otum, ere.

наколи, si; н. не, nisi; н. -ж, sin.

належати, esse, 40 (9), 56 (1).

належить, debeo, ui, itum, ere.

належно, egregie.

наложити данину на когось, aliquem stipendiarium facio, eci, actum, ere.

намагати ся, conari; studeo, ui, ere; tentare.

намір, consilium, i; ea, quae conamur; мати, in animo habeo, ui, itum; cogitare; est mihi in animo; propositum, i; гл. гадка.

наміряти, conari; cogitare; in animo mihi est.

намісник, praefectus, i.

намова, *impulsus, us*.
намовити, *persuadeo, si, sum, ęre; hortari, 5; adduco, xi, ctum, ęre*.

намовляти, *hortari*.

напад, *impetus, us; vis, 70 (4); eruptio onis; excursio, onis*.

нападати, *impetum facere in aliquem*.

напасти, *aggredior, essus sum, di, aliquem, 74 (13); adorior, ortus sum, oriri, 75 (10); impetum facere in aliquem*.

наперти на щось, *invēhor, (ctus sum, hi) in aliquid, impetum facio*.

написати, *scribo, psi, ptum, ęre*.

напиток, *nanif, potio, onis; potus, us, 30 (16)*.

напір, *impetus, us; vis, 61 (12)*.

наповнений, *refertus, a, um*.

наповнити, *expleo, evi, etum, ęre*.

наповняти, *compleo, impleo, evi, etum, ęre*.

направити, *corrigo, exi, ectum, ęre; restituo, ui, utum, ęre*.

напретив, *obviam; adversus; н. вислати, obviam mitto, si, ssum, ęre*.

нараджувати ся, *deliberare; consulo, ui, ultum, ęre*.

наражати ся на щось, *adeo, ii, itum, ire; ingredior, ssus, sum, di, 62 (12); нараж. ся (на небезпеку) me obicio, eci, ectum, ęre*.

нараз, *simul; una*.

наразити життя, *capitis periculum adire, 48 (4); н. на небезпеку, in discrimen offero, obtuli, oblatum, 72 (16); н. ся, subire periculum*.

нарід, *populus, i; civitas, atis; natio, onis, 66 (9)*.

нарікати, *lamentari; conqueror, stus sum, queri*.

нарочно, толк. *iudicium, i*.

нарушити, *attingo, tigi, actum, ęre*.

насила, *vis; arma, orum*.

насипати (вал), *duco, xi, ctum, ęre*.

наслідити по ким, *accipio (epi, ptum, ęre) ab aliquo*.

наслідник, *heres, edis*.

наслідок, наслідком бути, *sequor, cutus sum, qui; наслідком того було, ea (qua) re factum est, ut...; в наслідок, propter; causā*.

наслідувати, *imitari*.

настати, *coorior, tus sum, iri; буря, tempestas exoritur; fio, factus sum, fieri, 47 (6)*.

натовп, *turba, ae*.

наука, *doctrina, ae; disciplina, ae, 61 (4); studium, i; litterae, 72 (6); artes, ium; н. висні, artes optimaе, 38 (14), 61; найперші науки в молодости, prima pueritiae rudimenta, 45 (4)*.

наукова праця, *studia, orum*.

науковий, *gen. litterarum*.

наустити, *concitare*.

научити, *doceo, ui, ctum, ęre; edoceo, 27 (1)*.

научити ся, *disco, didici, ęre*.

находити ся, *esse; exsto, are*.

начальний, (гл. верховний).

начальник, *dux, cis; princeps, ipis, 8 (9); praefectus, i, 27 (9); praeses, idis; magistratus, us; magister, i; нач. фльоти, praefectus classi (classis)*.

начальство, *imperium, i, 43 (2); н. віддати комусь, alqm praeficio, eci, ectum, ęre, 33 (5), 45 (3); principatus, us*.

наче (неначе), *quasi; aequae atque (ac); наче = що, 26 (13)*.

наш, *noster, a, um*.

пе, non, haud; при imperat.,
noli з inf.

Неаполь, Neapōlis, is.

небавком, небавом, paulo; н.
потім, н. після того, paulo
post; мох; brevi; brevi tem-
pore.

небезпека, periculum, i; dis-
crimen, inis. 72 (16); diffi-
cultas, atis. 59 (3); бути в неб.,
periclitari; in dubio esse.

небезпечно є, (є небезпечною
рiччю) magni periculi est,
69 (5).

небеса, caelum, i.

небесний, caelestis, e.

небо, caelum, i.

небогато, pauci, ae, a.

невлача, clades, is; calamitas,
atis.

невдовзі, paulo; н. після того,
paulo post.

невдоволенням бути, paenitet
me, 27 (8).

невдячний, ingratus, a, um.

невидержалий, impatiens, tis.

невинний, innocens, tis; зовсім
нев., superlat.

невинність, innocentia, ae.

невитревалий, impatiens, tis.

невідповідний, ineptus, a, um.

невiжа, ignoratio, onis.

Невійт, Naevius, i.

невiльник, servus, i; puer, ri,
84; famulus, i.

невiльниця, serva, ae.

невiльничий, servilis, e.

невоєнний, imbellis, e.

неволя, servitus, utis; гл. взяти.

невправний, imperitus, a, um.

негiдний, indignus, a, um; im-
probus, a, um; impius, nefa-
rius, sceleratus, a, um, 25
(14). 28.

негiдник, improbus, a, um.

негiдність, improbitas, atis; ini-
quitas, atis.

негодить ся, dedecet.

недалеко, haud procul a (ab).

недбалість, negligentia, ae.

недбати, neglego, xi, ctum, ere.

недогiдний, alienus, iniquus, a,
um.

недогiдність, incommodum, i.

недозволений, impeditus, a,
um.

недосвiдний, недосвiдчений,
imperitus, a, um.

недосить, non satis; parum.

недоставати, deficio, eci, ctum,
ere. desum, fui, esse, 5, 33
(9).

недостатний, inops, opis.

недостаток, недостача, inopia,
ae; вiдчувати недостачу, de-
siderare, 71 (12); н. збiжа,
inopia frumentaria, або gen.
frumenti; гл. терпiти.

незаконно, iniuria.

незаслужений, indignus, a, um.

незвичайний, (ad)mirabilis, e,
4 (4). 64 (11); excellens, tis,
45 (1); eximius, a, um, 80;
incredibilis, e; singularis, e.
незвичайно, maxime; imprimis;
praecipue.

незвiсний, ignotus, a, um; in-
cognitus, a, um.

незгiдний, dissociabilis, e; alie-
nus, a, um.

незгода, discordia, ae.

нездарний, ignavus, a, um; im-
bellis, e.

незмiрний, nimius, a, um.

незнакомий, ignotus, a, um, 79;
incognitus, a, um.

незнати, ignorare; nescio, ivi,
itum, ire.

незначний, levis, e, 22 (6); exi-
guus, a, um.

незносимий, intolerabilis, e.

неімовiрний, incredibilis, e.

некорисний, adversus, a, um.

не лише — але також (навіть),
non solum — sed etiam; non
solum — verum etiam; non

tantum (modo) — sed (verum)
etiam; et — et, 7 (4), 83;
cum — tum.

немірність, intemperantia, ae.
неміч, valetudo, inis (infirma,
iniqua, adversa); fragilitas,
atis, 47 (2).

немовля, infans, tis.

неможливо (є), non possum, tui,
posse.

ненавидіти, odi, odisse, 17 (1),
32 (8); invideo, di, sum, ere.

ненависть, odium, i: invidia,
ae.

неначе (би), tamquam.

необразований, incultus, a, um.

неоден, plerique, pleraeque, ple-
raque.

Неокль, Neocles, is.

неокресаний, incultus, a, um;
rudis, e.

неохота, indignatio, onis.

неохотний, invitus, a, um.

неохотно, invitus, a, um.

непевний, incertus, a, um; du-
bious, a, um.

непоборений, invictus, a, um.

неповздержність, intemperan-
tia, ae.

непогребаний, inhumatus, a,
um.

неподібний, dissimilis, e.

неподобати ся, displiceo, ui,
itum, ere.

непокоїти, vexare; cruciare;
solicitare.

непокоаний, invictus, a, um.

непорозуміння, dissensio, onis;
contentio, onis.

непорочно, inviolate.

Непос, Nepos, otis.

непоследній, haud mediocris, e.

непостійний, mobilis, e, 31 (13);
толк. subst. levitas, atis.

непохитно, гл. непорочно.

неправда, mendacium, i.

неправду сказати, mentior, ti-
tus sum, iri.

неправдивий, fictus, a, um.

неправно, iniuria.

непридатний, inutilis, e.

неприсутній, absens, tis; непр-
бути, absun, fui, abesse.

неприятний, inimicus, a, um;
infestus, a, um, 65 (10).

неприятель, hostis, is; inimi-
cus, i.

неприятельський, hostilis, e;
gen. hostium, 61 (8).

Нептун, Neptunus, i.

нерадо, invitus, a, um.

нераз, saepe, 19 (2); saepius.

Нерва, Nerva, ae.

Нервіїні, Nervii, orum.

нерозвага, amentia, ae; teme-
ritas, atis.

нерозважний, incautus, a, um;
improvidus, a, um, 19 (8);

temerarius, a, um, 81.

нерозум, stultitia, ae.

нерозумний, stultus, a, um.

Нерон, Nero, onis.

несвідомий, ignarus, a, um.

несмілим бути, verecundari.

несподіваний, inopinatus, a,
um.

несподівано, ex (de) improvise;
гл. прибічч.

неспокійний, sollicitus, a, um.

несправедливий, iniustus, a,
um.

несправедливість, iniuria, ae;
iniustitia, ae.

несправедливо, inique, 38. (7);
iniuste.

нести, fero, tuli, latum, ferre.

Нестор, Nestor, oris.

несчислений, innumerabilis, e.

неужиточний, inutilis, e.

неумірність, неуміровання, in-
temperantia, ae.

неумірований, immodicus, a,
um.

неуміти, nescio, ivi, itum, ire.

неурожайний, sterilis, e.

нехотіти, nolo, ui, nolle.

нечайний, subitus, a, um.
 нечайно, ex improvise; subito;
 repente.
 нечесний, improbus, a, um;
 impius, 23 (9); nefarius; per-
 ditus, a, um; inhonestus, a,
 um.
 нечесність, perfidia, ae.
 нечесть, improbitas, iniquitas,
 atis.
 нечистий, incestus, a, um.
 нещасливий, нещасний, miser,
 a, um.
 нещастя, calamitas, atis; res
 adversae, 22 (4), 36 (11); for-
 tuna adversa; malum, i, 42
 (8); casus, us, 26 (3).
 неясний, obscurus, a, um; ater,
 a, um.
 нива, ager, campus, i; arva,
 orum.
 низький, humilis, e.
 ніж, quam.
 ніжний, cultus, a, um.
 Ніканор, Nicanor, oris.
 Нікоклъ, Nicocles, is.
 ніколи, nunquam; по переченю,
 unquam.
 Ніль, Nilus, i.
 Ніоба, Nioba, ae.
 ніхто, nemo, inis; по перече-
 ню, quisquam.
 ніч, nox, ctis; ночью, noctu.
 нічний, nocturnus, a, um; гл.
 сторожа.
 ніщо (ніщо), nihil; по перече-
 ню, quidquam, 45 (5); за ніщо
 мати, pro nihilo ducere, pu-
 tare, 48 (5).
 Нобіліор, Nobilior, oris.
 новий, novus, a, um; гл. всла-
 вити.
 нога, pes, pedis.
 Норичанка, Norica, ae.
 носити, gestare; носити перед,
 praefero, tuli, latum, ferre,
 37 (8).
 Нума, Numa, ae.

Нумантийці, Numantini, orum.
 Нумантия, Numantia, ae.
 Нумідієць, Numida, ae.
 Нумідія, Numidia, ae.

О.

о! heu! або о!
 о, praepos. de з abl.
 оба, uterque, raque, rumque.
 обачний, diligens, tis.
 обвести, circumdo, dedi, datum;
 circumvenio, eni, ntum; sae-
 pio, psi, ptum, ire, 64 (14).
 обвинений, reus, a, um.
 обвинитель, accusator, oris.
 обвиняти, обвинювати, accusa-
 re; incusare, 49 (1); arguo,
 ui, utum, ere, 81; arcesso,
 ivi, itum, ere, 49 (6); о про-
 дайність, pecuniae captae
 (або acceptae) 49 (5); insimu-
 lare; criminari; бути обви-
 нюваним, reum esse.
 обвід, amplitudo, inis; ambitus,
 us.
 обдарений, praeditus, a, um.
 обдарити, обдарувати, donare,
 ornare.
 обдирати, spoliare.
 обережність, prudentia, ae.
 обида, convicium, i; maledictum,
 i; о. маєстату, laesa maiestas
 (atis), 49 (3).
 обидити, laedo, si, sum, ere;
 offendo, di, sum, ere, 37 (2).
 обичай, mos, moris.
 обігати (коло), conficio, eci,
 ctum, ere.
 обідати, cenare.
 обійти, circumvenio, eni, ntum,
 ire; circumeo, ii, itum, ire 21
 (1), 78.
 обірник, stercus, oris.
 обіт, votum, i.
 обітувати, voveo, vi, otum, ere.
 обіхати, circumvehor, ctus sum,
 hi.

обіцяти, *promitto, si, ssum, ěre*.
обіцювати, *polliceor, itus sum, eri*.

облесний, *blandus, a, um*.

облесник, *assentator, oris*.

облесність, *blanditiae, arum*.

облога, *obsidio, onis*; *oppugnatio, onis, 66 (6)*; від обл. увільнити, *obsidione liberare*; від облоги (машина), *obsidionalis*.

обложний, *obsidionalis, e*.

облягати, обложити, *obsideo, edi, essum, ěre*; *oppugnare, 8 (13), 73 (14)*.

обляти, *circumfundo, di, sum, ěre*.

обманути, *decipio, epi, ptum, ěre*.

обманювати, *fallo, fefelli, fallsum, ěre*.

обняти, *suscipio, epi, eptum, ěre, 75 (6)*; пановане, *dominatum occupare, 24 (9)*; консулят, *consulatum in eo, ii, itum, ire, 21 (13)*.

обов'язок, *officium, i*; гл. сповнений, *officium*; *munus, ěris*.

оборати, *circumarare*.

оборона, *praesidium, i*; в обороні, *pro* з *abl.*; *causa*; толк. дієсловами: *defendere, 77*; *conservare, 43 (2)*; гл. взяти.

оборонити, *defendo, di, sum, ěre*; о. ся (себе), *causam dico, xi, ctum, ěre*.

оборонник (оборонець), *defensor, oris*; *propugnator, oris, 22 (14)*; *patronus, i*.

образ, *imago, inis, 42 (16)*; *simulacrum, i*; *tabula, ae, 61 (2), 67 (8)*.

образоване, *humanitas, atis*.

образований, *eruditus, a, um*; *doctus, a, um*.

образувати, *erudio, ivi, itum, ire, 61 (6), 73 (26)*; *educare, 75 (15)*; *instruo, xi, ctum,*

ěre; *ad veram humanitatem informare, erudire*.

обсадити, *occupare*.

обсипувати кого чим, *aliquid in aliquem confero (tuli, collatum, erre)*; *donare, 34 (7)*.

обставина, *res, rei*.

обступати, *circumsto, stiti, are*.

обув, *calceamentum, i*.

обудити (замилowane), *amorem alicui inicio, ieci, iectum, ěre*; *обуджує ся в мені надія чогось, in spem alicuius rei impellor, pulsus sum, pelli*.

обучати, гл. образувати.

обходити ся з ким, *consulo, ui, ultum, ěre*; обх. ся без чого, *careo, ui, ěre*.

Овідій, *Ovidius, i*.

овоч, *fructus, us*; *pomum, i*; *овочі цільні, fruges, um*.

оглядати, *intueor, itus sum, eri*; *contemplari*; *perlustrare*.

огнище, *focus, i*.

оголосити, *pronunciare*; *королем, declarare*.

огонь, *ignis, is*; *incendium, i, 3 (5)*.

огорнути, *teneo, ui, ntum, ěre*.

огород, *hortulus, i*; *hortus, i*.

оден, *unus, a, um*; *solus, 78*; од. з двох, *alter*; *quidam*; оден — другий, *alter — alter, 81*; *alius — alius*; не оден, *multus, a, um*.

одержати* прізвище, *appellor, atus sum, ari*; о. побіду, *reportare ab aliquo*.

одержати, одержувати, *accipio, excipio, epi, eptum, ěre, 1 (9), 42 (10)*; *adipiscor, eptus sum, sci*; од. відповідь, *responsum cognosco, vi, itum, ěre, 3 (2)*; од. в дарі, *donari, 38 (10)*; од. рану, *accipio, excipio, epi, ptum, ěre, 1 (9), 42 (10)*; *vulnerari*; од. прізвище, назву, *appellari, 37*

(15); percipio, epi, eptum, ěre, 47 (9); одерж. кару, poenas do, dedi, datum, dare.

одиниця, singuli, orum.

одинокий, unicus, unus, a, um; ipse, a, um; solus, a, um.

одівати, vestio, ivi, itum, ire; induo, ui, tum, ěre; tego, xi, ctum, ěre.

одїж, amictus, us; vestitus, us; vestis, is.

одїти, одягати, induo, ui, utum, ěre.

однак, tamen; at; sed; vero.

одяг, гл. одїж.

озеро, lacus, us.

ознака, nota, ae.

означати, indicare, significare; ostendo, di, tum, ěre.

означений, certus, a, um, 49 (9).

означити, constituo, ui, utum, ěre, 81.

оказати, monstrare; significare; ostendo, di, sum (tum), ěre; praesto, stiti, are; ок. ся, praesto, praebeo (ui, itum, ěre) me.

оказувати (випісць), praesto, stiti, are; esse; ок. ся, praebeco (ui, itum, ěre), praesto me; gero (ssi, stum, ěre) me; cernor, ni.

океан, Oceānus, i.

окіп, munitio, onis.

оклеветати, maledico, xi, ctum, ěre, 49 (11).

окликати, appellare; consalutare, (цісарем).

окличник, praeco, onis.

око, oculus, i; в чийхсь очах, in alicuius conspectu, 85.

околиця, regio, onis.

околичний, proximus; гл. до-окрестний.

около (гл. коло), ad, 58 (8); circa, circiter; fere, 45 (14);

заслужений коло, de; in, 83.

окраса, ornamentum, i; decus, oris.

окритий (ранами), confectus, a, um.

окружити, circumdo, dedi, datum; circumvenio, eni, ntum, 77; circumeo, ii, itum, ire, 17 (10).

Октавіян, Octavianus, i.

окупити, emo, emi, mptum, ěre.

окуплювати, mercari, 67 (6).

олень, cervus, i.

оливне дерево, olea, ae.

оливний сад, olivetum, i.

олїйок дорогий, unguentum, i.

Олімп, Olympus, i.

Олімпіодор, Olympiodorus, i.

Олімпіяда, Olympias, adis.

Олінт, Olynthus, i.

олово, plumbum, i.

оминанє, fuga, ae.

оминати, vitare; fugio, gi, itum, ěre; subterfugio, gi, ěre.

опадати (з дерева), decido, idi, ěre.

оперти ся, опирати ся, resisto, stiti, ěre.

опечатати, signare, obsignare.

опікувати ся, curare.

опікун, tutor, oris.

опір, без жадного опору, nullo resistente; гл. ставити.

оплакувати, lugeo, xi, ctum, ěre.

оплатити ся, operae pretium est. оповідати, narrare; trado, didi, itum, ěre; memoriae trado, 75 (4); fero, tuli, latum, ferre; dico, xi, ctum, ěre, 75 (4); aio, 1 (8).

оповісти, narrare.

оповіщати, cano, cecini, cantum, ěre.

опоясати, circumdo, dedi, datum, are.

оправданий, probabilis, e.

опрокинути, evertō, tī, sum, ēre.

опротивити, taedet me alicuius rei.

опускати, опустити, relinquo, qui, ctum, ēre; desēro, ui, rtum, ēre, 8 (2), 18 (14), 48 (4); deesse, 21 (9); що єго опустили (опущений), destitutus, a, um; inops, opis, 41 (12).

Орґеториг, Orgetorix, igris.

орел, aquila, ae.

Орест, Orestes, is.

Орсин, Orsines, is.

орудуванє збрую, arma, orum, 44 (22).

оруже, arma, orum, ferrum, i, 75 (11).

Орфей, Orpheus, i.

ось який, hic, haec, hoc; sequens, tis.

осада, colonia, ae.

осадити, collocare.

осадник, colonus, i.

осадовити, collocare.

освѣдомити, aliquem alicuius rei participem facere.

освободити, liberare; absolvo, vi, lutum, ēre.

оселя, colonia, ae.

осередок, umbilicus, i.

осїдок, domicilium, i; sedes, is.

осїсти, consido, edi, essum, ēre.

ослабити, ослабляти, debilitare; enervare; exhaustio, si, stum, ire.

основа, praeseptum, i; doctrina, ae.

основатель, conditor, oris.

основати, condo, didi, ditum, ēre; constituo, ui, utum, ēre, 11 (14).

особистий, privatus, a, um.

особисто, manu.

особливий, praecipuus, a, um.

особливість, id, quod visendum est in...

особливо, maxime; imprimis; praecipue; особливо що, praesertim cum з conī.

оставати, manēre; (дома) se tenere, 73 (21).

оставити, relinquo, qui, ctum, ēre; collocare (залогу).

осьтакий, hic, haec, hoc.

останки, reliquiae, arum.

останок, наостанку, tandem; denique.

остати, maneo, nsi, sum, ēre; remaneo; relinquo, ctus sum, qui; reliquus, a, um sum, 21 (8).

остережи, moneo, ui, itum, ēre.

остерігати, hortari; moneo, ui, itum, ēre.

осторога, documentum, i, 38 (9).

осторожний, cautus, a, um.

остров, insula, ae.

отпорога, calcar, aris.

осягнути, con-, assequor, cutus sum, qui; adipiscor, ptus sum, sci; impetrare; capio, cepi, captum, ēre, 30 (12).

отвертий, apertus, a, um; отвертим бути, pateo, ui, ere.

отверто, aperte.

отвирати, отворити, aperio, ui, rtum, ire.

отвором стояти, pateo, ni, ere.

отерти, detergeo, si, sum, ēre.

отець, pater, is; parens, tis.

отже, itaque; igitur; idcirco; propterea; quare; так отже, itaque.

ото, en.

отроєнє, злочин отроєня, veneficium, i.

отрує, venenum, i.

отсей, ille, a, ud.

охота, voluntas, atis; з власної охоти, ultro; без охоти, invitus, a, um.

охотно, libenter, bono animo.

оціняти, aestimare; вище, praefero, tuli, latum, ferre, 38 (17).
очи, oculus, i; conspectus, us;
в чийсь очах, in alicuius conspectu, 85; в очах, in conspectu.

очинивний, perspicuus, a, um.
очікувати, exspectare; гл. вижидати.

ошибати ся, errare.

ошукувати, decipio, epi, ptum, ere.

ощадити, parco, peperci, parsum, (parcitur), ere.

ощадний, parcus, a, um.

ощадність, parcimonia, ae.

ощадно, parce.

П.

Павль, Paullus, i.

Павсаній, Pausanias, ae.

падати, cado, cecidi, casum, ere.

пазур, unguis, is.

палата, palatium, i, 45 (8); aedes, ium, 84; domus, us, 48 (16); п. королівська, regia, ae.

палевий, sublicius, a, um.

палець, digitus, i.

палити ся, incendor, nsus sum, ndi, 84.

палкий, vehemens, tis; acer, is, e; gravis, e; ferox, ocis, 57 (5).

пам'ять, memoria, ae; о скільки пам. людська сягає, post hominum memoriam; gloria, ae.
пам'ятати, meminisse; reminiscor, sci, 47 (13); recordari, 60 (9); memoria teneo, ui, ntum, ere.

пам'ятаючий, memor, oris.

пам'ятка, memoria, ae; на пам. in memoriam.

пам'ятний, memor, oris; memorabilis, e, 16.

пам'ятник, statua, ae; signum, i, 61 (2); simulacrum, i.

пан, dominus, i; пані, domina, ae; пани, generosi; nobiles, ium, 26 (10).

панованє, regnum, i, 75 (6); imperium, i, 9 (8), 25 (10), 38 (15), 42 (12), 48 (15), 62 (13), 74 (14); dominatio, onis, 24 (9), 30 (14); dominatus, us, 84; гл. підбити.

панувати, regnare; dominari; rego, xi, ctum, ere; esse, 70 (7).

Парменіон, Parmenio, onis.

Парос, Paros, (Parus), i.

Парти, Parthi, orum.

пасовиско, pascua, orum.

пасок, ansa, ae.

пастир, pastor, oris.

Патрокль, Patroclus, i.

певний, certus, a, um; confisus, a, um, 86; tutus, a, um, 13 (6); fidus, a, um, 7 (3); зовсім певну мати надію, maximam fiduciam habere, 4 (7); я є певний, confido, di, sum, ere, 1 (10).

певність, fiducia, ae; з певністю, певно, certe.

Пелопід, Pelopidas, ae.

Пелопонез, Peloponnesus, i.

пелопонеський, Peloponnesiacus, a, um; Peloponnesius, a, um.

Пергамон, Pergamum, i.

Пердикк, Perdiccas, ae.

перебивати, configo, xi, xum, ere.

перебити, transfigo, xi, xum, ere.

перебігати, peragrarere.

перебігти, percurro, curri, cursum, currere; pervolare, 21 (3).

перебувати, morari, 26 (10); versari, 73 (8); vivo, xi, ctum, ere, 24 (14); (в таборі), utor, usus, sum, uti, 4 (1); dego,

egi, ěre, 73 (8); me teneo, ui, ntum, ěre, 36 (1); transigo; ago, ěgi, actum, ěre; esse, 47 (14), 77; commorari; перебуваючий на вигнаню, exsul, ūlis.
 перебути, morari; dego, egi, ěre, 73; щось, defungor, ctus sum, gi.
 перевага, principatus, us.
 переважити, superior sum.
 перевезти, perfero, tuli, latum; devĕho, xi, ctum, ěre, 61 (2).
 перевести (побіп), habeo, ui, itum, ěre.
 перевиснати, supĕrare; praesto, stiti, are, 33 (10), 37 (13); anteeo, ii, itum, ire, 21 (15); antecĕdo, ssi, ssum, ěre, 66 (9).
 переворот, novae res, 30 (13).
 Переґрин, Peregrinus, i.
 перед, ante; pro, 83; prae 72 (6); in з асс., 74 (перед суд); praeter, 13 (13).
 перед корабля, prora, ae.
 передати, do, dedi, datum, are.
 передвиджувати, prospicio, exi, ctum, ěre; provideo, di, sum, ěre.
 передвчасний, praematurus, a, um.
 передіравити, perforare.
 передовсім, передусім, imprimis; omnium primum; primum, 58 (7); maxime; praecipue.
 передтим, antea; ante, 69 (2).
 передумувати над чим, de aliqua re cogitare.
 перейти, transeo, ii, itum, ire; superare; iter facio, eci, actum, ěre; ire, 70 (10); perāgrare; на чию сторону, ad aliquem deficio, eci, ectum, ěre, 57 (10); в лиху славу, in malam famam abeo, ii, itum, ire; казати перейти, mitto, si,

ssum, ěre, (sub iugum); praestare (stiti).
 переїздити коло, praetervĕhor, ctus sum, hi.
 переказ, fama, ae; opinio, onis; після переказу, dicor, trador, feror; є пер., memoriae proditum est.
 переказати, mandare; praecipio, cepi, ptum, ěre.
 переказати (потомк.), trado, didi, itum, ěre; завіщанєм, legare.
 переконанє, animus, i; я набрав переконаня, mihi persuasi, 47 (13).
 переконати, persuadeo, si, sum, ěre; coarguo, ui, utum, ěre; convinco, ci, ctum; п. ся, invenio, eni, ntum, ire, 57 (8); переконаним бути, putare, 76; переконаний, ratus, a, um.
 перекупити, corrumpo, pi, ptum, ěre.
 перелетіти, pervolare.
 перелякати, perterreo, ui, itum, ěre; percello, uli, ulsum, ěre.
 перемінити, mutare, permutare.
 перенести, transfero, tuli, latum, ferre; adfero, 73; на когось, in aliquem defero, 73; deportare.
 переняти, permoveo, vi, otum, ěre, 64 (8); capio, epi, captum, ěre.
 перепливати побіч, praeterfluo, xi, ěre.
 переплисти, transnare.
 переправити, traicio, ieci, iectum, ěre; transmitto, si, ssum, ěre; traduco, xi, ctum, ěre; п. ся, traicio; transeo, ii, itum, ire, 21 (6).
 переправляти ся, transeo, ii, itum, ire.
 перепроводити, traduco, xi, ctum, ěre; mitto, si, ssum,

ere, 72 (2); пер. побір, habeo. ui, itum, ere, 75.
переражаючий, *terribilis*, e.
переразити, *perterreo*, ui, itum, ere; *percello*, uli, ulsum, ere.
переривати, *interpellare*.
перескакувати на що, *in aliquid insilio*, ui, ultum, ire.
перескочити, *transsilio*, ui, ultum, ire.
переслідувати, *premo*, ssi, ssum, ere; *exagitare*; *persequor*, cutus sum, qui, 45 (6), 79; *insequor*, cutus sum, qui, 9 (2).
перестати, *desino*, ii, itum, ere.
перестеречи, *moneo*, ui, itum, ere.
перестерігати, *hortari*; *moneo*, ui, itum, ere; *tueor*, itus sum, eri.
перестрашити, *perterreo*, ui, itum, ere.
переступити, *intrare*.
пересяклий, *tinctus*, a, um.
переховок, *depositum*, i.
переходити, *iter facio*, eci, actum, ere.
перечити, *negare*.
перешкаджати, *перешкодити*, *impedio*, ivi, itum, ire, 18 (10); *prohibeo*, ui, itum, ere.
перешкода, *impedimentum*, i.
Періандер, *Periander*, dri.
Перікль, *Pericles*, is.
перла, *gemma*, ae.
Перс, *Persa*, ae; часто *barbarus*, i.
Персей, *Perseus*, i.
Персія, до П., *in Persas*.
перський, *Persicus*, a, um; gen. *Persarum* (пр. rex).
перстень, *anulus*, i.
перше, *prius*.
першєнство, *principatus*, us, 18 (12); *summa imperii maritimi*; п. мати перед ким, *antestare*, *praestare alicui*.

перший, найперший, *primus*, a, um; найперший, *princeps*, ipis, 8 (12), 58 (10); *nobilissimus*, a, um, 8 (12); *найперші*, *primores*, um, 35 (11); *перший* *ліпший*, *quilibet*, *quaelibet*, quod-, 63 (5); *перший* *раз*, *primum*.
пес, *canis*, is.
Петелія, *Petelia*, ae.
Петроній, *Petronius*, i.
печера, *specus*, us; 70 (1); *spelunca*, ae.
Пігмаліон, *Pygmalio*, onis.
пилка, *pila*, ae.
пильний, *diligens*, tis.
пильність, *diligentia*, ae.
пильно, *diligenter*.
пильнувати, *custodio*, ivi, itum, ire; *servare*, 65 (13).
пир, *coena*, ae; *convivium*, i; *epulae*, arum.
Пирр, *Pyrrhus*, i.
писатель, *scriptor*, oris; *auctor*, oris.
писати, *scribo*, psi, ptum, ere; п. о... ago (*egi*, *actum*) de, 72 (13).
письменник, гл. писатель.
питанє, *quaestio*, onis.
питати (ся), *interrogare*; *percontari*, 4 (14); *quaero*, sivi, situm, ere, 22 (15), 35 (2), 73 (7); о гадку, *sententiam rogo*, avi, atum, are; о раду, *consulo*, ui, ultum, ere; *deliberare*, 2 (7), 60 (4).
пити, *bibo*, bibi, itum, ere.
питоменний, *proprius*, a, um.
північ, *septentriones*, um.
північний вітер, гл. вітер.
під, *sub*, 1 (5), 72 (11); *ad*, *apud*, 18 (13); *in* з acc. і з abl.
підбити, *subigo*, *egi*, *actum*, ere; *domo*, ui, itum, are; *devinco*, ici, ctum, ere, 69 (1); п. під володінє, панованє, *imperio*.

subicio, ieci, iectum, ěre; sub-
igo; in (sub) potestatem (di-
cionem) redigo, egi, actum,
ěre, 1 (5), 3 (12).

підбурити, concitare.

підвласний, subiectus, a, um.

піддавати ся, obsēquor, cutus,
sum, qui; succumbo, cubui,
itum, ěre, 33 (7); deditus sum.

підданий, subiectus, a, um.

піддати ся, dedo me (dedidi, di-
tum, ěre).

піддержувати, sustineo, ui,
tentum, ěre.

підземелє, inferi, orum.

підземний, gen. inferorum, n.
пр. regnum; subterraneus,
70 (1).

підігнати, concitare.

підіймати ся, subeo, ii, itum,
ire.

підлетіти, evolare, 15; subvōlare.

підлещувати ся, adulari.

підлягати, deditus sum.

підмога, subsidium, i.

піднесений, suspensus, a, um.

піднести, tollo, sustuli, subla-
tum, ěre; augeo, xi, ctum, ěre,
72 (10); erigo, exi, ectum, ěre.

підносити, effēro, extuli, elatum,
ferre; extollo, ěre, 72.

підняти, suscipio, cepi, ceptum,
ěre, (війну).

підозрілий, suspectus, a, um.

підозріне, suspicio, onis.

підопшва, solea, ae.

підпалити, succendo, incendo,
di, sum, ěre.

підпомагати, adsum, adfui, ad-
esse; adiuvare; suadeo, si,
sum, ěre; studeo, ui, ěre, 11
(16); підп. справу, rebus ali-
cuius studere.

підпора, praesidium, i; adiutor,
oris; adiutrix, icis, 8 (10).

підсонє, caelum, i.

підступ, dolus, i.

підступно, dissimulanter.

підчас, in з abl., 50 (6); inter;
підчас коли, dum з ind.
praes.

підчиняти ся, pareo, ui, itum,
ěre.

Пізандер, Pisander, dri.

Пізистрат, Pistrātus, i.

пізнавати, intellēge, xi, ctum, ěre.

пізнати, nosco, ovi, otum, ěre;
cognosco, ovi, itum, ěre; in-
tellēgo, xi, ctum, ěre; perspi-
cio, exi, ectum, ěre; video, di,
sum, ěre.

пізний, пізноро віку, aetate
provecior.

пізнійше, postea; post; deinde;
пізнійший, sequens, tis.

Пізон, Piso, onis.

пільга, levamentum, i.

пімстити ся, ulciscor, ultus sum,
sci.

піна, spuma, ae.

піраміда, pyramis, idis.

піввати, rapio, ui, ptum, ěre;
comprehendo, di, sum, ěre.

піренейський, Pyrenaeus, a, um.

післанець, nuntius, i.

післаниця, nuntia, ae.

післати, mitto, si, ssum, ěre.

після, secundum з acc.; після
того, deinde; postea; post.

пісня, carmen, inis.

піт, sudor, oris.

Пітагор, Pythagoras, ae.

Пітагореєць, Pythagoreus, або
Pythagorius, i; Pythagoricus i.

піти, proficiscor, fectus sum, sci,
(на поміч); contendo, di, tum,
ěre; п. дальше, progrēdior,
essus sum, di; п. (на ви-
гнанє), abeo, ii, itum, ire; п.
за (з)... sequor, cutus sum,
qui, 21, 43 (7); п. за гадкою
чиєю, in sententiam alicuius
transire; піти походом, profi-
ciscor, ectus sum, sci; progre-
dior, ssus sum, di; contendo,
di, tentum, ěre.

Пітія, Pythia, ae.
 Піттак, Pittacus, i.
 піценський, Picens, a, um.
 піший (піхота), pedes, itis; pedester, is, e, 8 (6).
 пішки, pedibus (abl.).
 плавба, navigatio, onis.
 плакати, fleo, vi, tum, ere, 21 (2), 39; plorare; lacrimare, 53; пл. по, maereo, ui, ere; lugeo, xi, ctum, ere, 20 (6).
 плекати, colo, ui, ultum, ere; curare; alo, ui, tum, ere; nutrio, iui, itum, ire; пл. любов, habeo, ui, itum, ere.
 плечі, humeri, orum; tergum, i, (i plur.); за плечима, a tergo, 83.
 плисти, navigare, 3 (10); labor, psus sum, bi, 68 (3); пл. біля, побіч, praetereo, ii, itum, ire, 21 (4); пл. близько, praeterfluo, xi, xum, ere.
 плід, плоди пільні, fruges, um; пл. землі, herbae terrae.
 пліт, saepes, is.
 плодовитий, fertilis, e.
 плуг, aratrum, i.
 Плутон, Pluto, onis.
 Плявт, Plautus, i.
 плян, consilium, i.
 Плятейці, Plataeenses, ium.
 Плятеї, Plataeae, arum; adi. Plataeensis, e.
 Плятон, Plato, onis.
 по, post; per; a (ab).
 побачити, video, di, sum, ere; conspicio, exi, ctum, ere.
 побереже, litus, oris; ora, ae.
 побивати ся, curare; servio, iui, itum, ire; не поб., contemno, psi, ptum, ere.
 побити, vinco, vici, ctum, ere; devinco; superare; fundo, di, sum, ere, 3 (4); зовсім поб., fundere ac fugare; cladem accipio, cepi, ceptum, ere.
 побіда, victoria, ae.

побіджати, побідити, vinco, ci, ctum, ere; devinco, 18 (13); victoriam reportare.
 побідний, victor; victrix, icis.
 побідник, victor, ris.
 побідно, adi. superior, 26 (14), 58 (1).
 побільшати, multiplicare.
 побільшити, augeo, xi, ctum, ere.
 побір, dilectus, us.
 побіч, iuxta з ас.
 поблизький, propinquus, a, um.
 побожність, pietas, atis; religio, onis.
 побожно, pie.
 побороти, vinco, devinco; (pass.) cladem accipio, cepi, eptum, ere, 73 (10).
 побудувати, exstruo, xi, ctum, ere; aedificare, exaedificare.
 повара, nobilitas, atis; auctoritas, atis.
 поважанє, honor, oris, 11 (8); caritas, atis, 65 (14); auctoritas, atis; бути в пов., haberi.
 поважати, facio, feci, factum, ere; aestimare; habeo, ui, itum, ere; putare.
 поважний, severus, a, um, 44 (12); gravis, e, 38 (6); subst. dignitas, atis.
 повалити, everto, ti, sum, ere; prosterno, stravi, atum, ere.
 повбивати, interficio, eci, ctum, ere; occido, idi, isum, ere.
 повернути, повертати, redeo, ii, itum, ire; revertor, sus sum, ti; п. з відомостію, renuntiare, 78.
 поверховність, species, ei; aspectus, us, 42 (13).
 повести, duco, xi, ctum, ere; perduco, 10 (7).
 повзати, repo, psi, ptum, ere.
 повздержати, повздержувати, prohibeo, ui, itum, ere; continere; sustineo, ui, tentum, ere;

п. ся, abstineo, ui, tentum, ěre, 55 (18); absisto, stiti, ěre; moderari.

повздержність, continentia, ae. повинен (я), debeo, ui, itum, ěre.

повинність, officium, i; munus, ěris.

повисше, supra.

повівати, flare; spirare.

повідомити, nuntiare, denuntiare; certiozem aliquem facio; aliquem doceo, ui, etum, 23 (4).

повірити, credo, didi, ditum, ěre; trado.

повіряти, confido, fisis sum, ěre; fido, fisis sum, ěre; credo, didi, itum, ěre; committo, si, ssum, ěre.

повний, refertus, a, um; plenus, a, um; (про море), altus, a, um, 85.

поводженє, successus, us; felicitas, atis; fortuna, ae (secunda).

поволи, paulatim.

поворот, reditus, us.

повставати, повстати, excitari, moveri, 5; surgo, rexi, etum, ěre; exsisto, stiti, ěre; enascor, natus sum, sci.

поганий, turpis, e.

погасити, minuo, ui, utum, ěre.

погибнути, intereo; pereo, ii, itum, ire.

погибший, in campo iacens, 55 (7).

погідний, placidus, a, um.

погляд, aspectus, us; iudicium, i, 58 (12); на мій погляд, iudicio meo, 58 (12).

погоня, гл. пустити ся.

погорджати, aspernari; contempto, psi, ptum, ěre; sperno, sprevi, etum, ěre.

пограничний, finitimus, a, um.

погребати, sepelio, ivi, ultum, ire.

погром, fuga, ae; clades, is.

погуба, perniciēs, ei; interitus, us; exitium, i.

погубний, perniciosus, a, um.

подавати, подати, do, dedi, datum, are; tribuo, ui, utum, ěre, 68 (9); aliquid cum aliquo communicare; trado, didi, ditum, ěre; fero, tuli, latum, ferre; offero, obtuli, oblatum, 78.

подарувати, donare.

подати (причину), reddo, didi, ditum, ěre, 19 (5); (учливі), fero, tuli, latum, ferre; поміч, succorro, urri, ursum, ěre, 41 (12); auxilium (opem) fero.

подати ся взад, me recipio, epi, ptum, ěre; recedo, ssi, ssum, ěre; гл. вернути.

подвижник, amplificator, oris.

подвоювати, geminare, 26 (7); duplicare.

подив, admiratio, onis; збудити п., inicio, ieci, iectum, ěre; гл. гідний.

подивляти, admirari; mirari.

подиву гідний, mirus, a, um; mirabilis, e.

подібний, similis, e.

подібність, similitudo, inis.

поділити ся, aliquid cum aliquo partior, itus sum, iri.

подоба, species, ei; aspectus, us; на подобу, instar; ad exemplar.

подобати ся, placeo, ui, itum, ěre; не под., displiceo.

подорож відбувати, iter facio.

подостатком, affatim.

подостатком мати, abundare; redundare; affluere.

подумати, cogitare.

подякувати, gratias ago (egi, actum, agere).

поет, poëta, ae.

пожаданий, gratus, a, um.
 пожалати, expēto, ivi, itum, ēre;
 indigeo, ui, ēre, 75 (8).
 пожалувати, paenitet me.
 пожар, incendium, i.
 пожелати, gratulari.
 пожива, cibus, i.
 пожиток, utilitas, atis; commodum, i, 47 (10); пож. приносити, prosum, fui, desse.
 пожиточний, utilis, e; дуже п., perutilis; пожиточним бути, usui sum, 36 (15); prosum, fui, desse, 37 (18).
 пожиточність, utilitas, atis.
 поза, extra; ultra; trans; post; supra.
 позбавлений, orbis, a, um.
 позбавленим бути, careo, ui, ēre.
 позбавляти, позбавити, privare, orbare, 39; spoliare.
 позволяти, позволити, sino, sivi, situm, ēre; permitto, si, ssum, ēre, 29; patior, passus sum, pati, 77.
 поздоровляти, salutem dico, xi, ctum, ēre.
 позивати, accūsare.
 позискати, adipiscor, eptus sum, sci, 22 (8); impetrare; assequor, cutus sum, sequi.
 позір, species, ei; ostentatio, onis.
 поїхати, proficiscor, fectus sum, sci.
 показати, monstrare; significare, 64 (15); ostendo, di, sum (tum), ēre, 80; praesto, iti, are, 83; пок. ся, praesto, praebeo (ui, itum, ere) me, gero, (gessi, gestum, ēre) me, 26 (1); cernor, ni.
 показувати (вірність), praesto, iti, are; esse, 26 (1).
 покарати, гл. укарати.
 поки, quoad; quam diu.
 покинути, proicio, ieci, iectum, ēre; abicio; desero, ui, rtum,

ēre; desisto, stiti, ēre ab re; (що єго покинув..., destitutus); relinquo, liqui, ctum, ēre; depono, sui, itum, ēre; чиясь приязнь, ab amicitia alicuius deficio; пок. народу, dimitto, si, ssum, ēre, 4 (8).
 покінчити, conficio, eci, ectum, ēre.
 покірний, supplex, icis.
 покірно, submisse.
 поклад, tabulatum, i.
 покладати, pono, sui, situm, ēre; п. надію, spem de aliquo habere.
 покликати, convocare.
 покоління, saeculum, i.
 поконати, opprimo, essi, ssum, ēre; superare; vinco, vici, victum, ēre; devinco; perdomo, ui, itum, are, 68 (4); cladem afferre; дати ся поконати, succumbo, bui, itum, ēre; aliquid sustineo, ui, tentum, ēre.
 поконувати, superare.
 покорити, opprimo, essi, essum, ēre.
 покривати, operio, ui, ertum, ire.
 покрити, vestio, ivi, itum, ire.
 покритий, tectus, a, um.
 поладжувати, suscipio, epi, eptum, ēre.
 поле, ager, gri; campus, i, 63 (6), 70 (2); п. отверте, acies, ei.
 полекша, levamentum, i.
 полишити, relinquo, qui, ctum, ēre; desero, ui, rtum, ēre; neglego, xi, ctum, ēre, 29.
 полк, legio, onis.
 Поллюк, Pollux, acis.
 польованє, venatio, onis.
 половина, dimidium, i.
 положенє, status, us; пол. краю, loci natura, 38 (13); res, rerum; прикре положенє, ро-

riculum, i, 41 (9); гл. при-
крий.

положити, collocare; трупом,
occido, idi, isum, ěre; pro-
sterno, stravi, atum, ěre, 44
(2); caedo, cecidi, caesum,
ěre; пол. назад, repōno, sui,
situm, ěre; п. житє, interire.

поломїнь, flamma, ae.

полонений, captivus, a, um.

полонити, capio, cepi, captum,
ěre.

полонник, captivus, i.

полудневий, inferior (Italia).

получити, coniungo, nxi, nctum,
ěre; inter se (з собою); пол.
вїйско, colligo, exi, ctum, ěre;
misceo, ui, xtum, ěre; полу-
чить ся, coniungere se, so-
cietatem in eo (ii, itum, ire).

полягати, positus sum, 75 (3).

полячи, cado, cecidi, casum,
ěre; occido, 73 (15); occidor,
cїsus sum, cїdi; interficior.

полюбити ся (комусь), com-
mendari.

помагати, prosum, profui, prod-
esse; adiuvo, vi, utum, are,
18 (8), 45 (6); auxiliari.

померти, гл. умерти.

померший, mortuus, a, um.

помимо того, nihilo minus, ta-
men, attamen.

поминати, negligo, xi, ctum,
ěre.

помїж, inter; in.

помїч, auxilium, i; opera, ae,
79; п. подати, opem fero;
п. подати або прийти на по-
мїч (з помочю), succurro,
curri, cursum, ěre (з dat.),
41 (12); subsidium, i, 36 (2);
тол. adiutor, 63 (3).

помїчний, auxiliarius, a, um.

помїчник, adiutor, oris.

помочи, auxiliari.

Помпей, Pompeius, i.

Помпеяни, Pompeiani, orum.

Помпїлій, Pompilius, i.

Помпонїй, Pomponius, i.

понад, supra.

понадавати, impōno, sui, situm,
ěre.

понести поражєньє, vincor, vic-
tus sum, vinci; cladem acci-
pio, cepi, ceptum, ěre; стра-
ту, accipio, 77; п. смерть,
mortem oppēto, ivi, itum,
ěre.

понїзше, infra.

поносити (труд), sumo, mpsi,
mptum, ěre.

Понтїй, Pontius, i.

пообтинати, desēco, ui, ctum,
are.

поодинокий, singuli, ae, a.

попасти в хору́бу, morbum nan-
ciscor, nactus sum, sci.

попереджаючи́й, proximus, a,
um.

попередний, superior, us.

попирати, suadeo, si, sum, ěre.

пописувати ся чим, aliquid
profero, tuli, latum, ferre.

попїд, sub.

попїл, cinis, ěris.

поплисти до... (кораблем), con-
tendo, di, tum, ěre; navigare,
73 (18); п. дальше, cursum
teneo, ui, ntum, ěre, 86.

поправити, emendare.

поприставати, contentus sum.

попровадити, duco, xi, ctum,
ěre; perduco.

попросити, peto, ivi, itum, ěre.

пора (вїдповїдна), tempus, oris.

порабляти, ago, egi, actum, ěre.

порадити ся, consulo, ui, ultum,
ěre.

поражєньє, clades, is; calamitas,
atis.

поривати, traho, xi, ctum, ěre.

порівнанє, гл. їти.

порівнати, comparare; confero,
tuli, collatum, erre.

порєся, porcus, i.

Порсенна, Porsenna, ae.
 порука (чорось), vas, vadis —
 pro aliqua re.
 Порус, Porus, i.
 поручити, mandare; praecipio,
 cepi, ptum. ēre; moneo, ui,
 itum, ere, 77; imperare, 78;
 commendare.
 порушати, moveo, vi, tum, ēre.
 Порцій, Porcius, i.
 порядно, ordine.
 порядок, ordo, inis.
 посаг, dos, dotis.
 посадити, collocare.
 посвятити, dedicare, 8 (7);
 devoteo, vi, tum, ēre, 72 (7).
 посвячений, consecratus, a,
 um; sacer, a, um, 12.
 посвячувати, consecrare.
 поселенець, colonus, i.
 поселенє, colonia, ae.
 поселити, collocare.
 посипувати, inspergo, si, sum,
 ēre.
 посіданє, possessio, onis.
 посідати, habeo, ui, itum, ere;
 esse.
 посілість, pességio, onis; opes,
 um.
 посілости, fines, ium.
 послідний, ultimus, extremus,
 a, um.
 пословниця, proverbium, i.
 послугувати ся, utor, usus sum,
 uti.
 послужити за..., esse.
 послухати, pareo, ui, itum, ēre.
 послушним бути, pareo, ui,
 itum, ēre.
 посьміховиско, derisus, us; lu-
 dibrium, i.
 посол, legatus, i.
 посольство, legatio, onis; lega-
 tus, i, 19 (7).
 поспішити, contendo, di, tum,
 ēre; на поміч, alicui (auxilio)
 succorro, curri, cursum, ēre;
 venio, ni, ntum, ire; proficis-

cor, ectus sum, sci, 27 (2);
 peto, ivi, itum, ēre.
 поспішний крок, citatus passus,
 us.
 постава, forma, ae.
 поставити, constituo, ui, utum,
 ēre, 83; sisto, stiti, statum,
 ēre; п. вязницю, facio, eci,
 actum, ēre; на чолі, prae-
 ficio, eci, ectum, ēre; кого
 чим, facio.
 поставити (віфско), compara-
 re, 5.
 поставити над, praeficio, eci,
 ectum, ēre.
 постанова, consilium, i.
 постановити, statuo, ui, utum,
 ēre; constituo, 31 (4), 32 (10).
 постарати ся, efficio, eci, ectum,
 ēre.
 постелити, sterno, stravi, atum,
 ēre.
 постійний, stabilis, e; constans,
 tis.
 постійність, constantia, ae.
 пострах, terror, oris.
 Постумій, Postumius, i.
 поступати, ago, egi, actum, ēre;
 різними дорадами, diversas
 opiniones (sententias) defen-
 dere; п. після, sequor, cutus
 sum, qui; utor, usus sum,
 uti, 62 (4); tueor, itus sum,
 eri.
 поступити на крок, gradum fa-
 cio.
 посуда, vas, vasis; amphōra,
 ae, 74 (12).
 посувуги ся, procedo, ssi, ssum
 ēre.
 потайно, clam.
 потвора, monstrum, i.
 потерпіти смерть, mortem oppe-
 to, ivi, itum, ēre; етрату,
 accipio, cepi, ceptum, ēre.
 потім, deinde; postea; гл. від-
 так; tum, dein.
 потіха, solacium, i.

потомки, *posterī, orum; posteritas, atis.*
 потомок, *sexus, us, 58 (7); posteritas, atis; posterī, orum.*
 потомство, *proles, is.*
 потреба, *opus est; indigentia, ae, 11 (3); res dubiae.*
 потребувати, *indigeo, ui, ēre; egeo, ui, ēre, 55 (9, 10), 74 (9); opus mihi est aliqua re.*
 потрібний, *necessarius, a, um; потрібним бути, opus est, 67 (7).*
 потягати, *allicio, exi, ctum, ēre.*
 поубивати, *interficio, eci, ectum, ēre; occido, idi, isum, ēre; concido idi, isum, ēre.*
 похвала, *laus, dis.*
 похвалити, *laudare; probare; похв. ся, gloriari.*
 похвальний, *laudabilis, e.*
 похваляти, *laudare.*
 похватити, *comprehendo, di, sum, ēre.*
 похибка, *vitium, i; peccatum, i; error, oris, 42 (1).*
 похилений, *confectus (senio); п. віком, aetate provector.*
 похід, *agmen, inis, 75 (10); гл. військо; iter, itinēris.*
 поховати, *sepelio, ivi, ultum, ire; гл. погребати.*
 походжене, *natio, onis; genus, ēris.*
 походити, *nascor, natus sum, sci; orior, ortus sum, riri, 56 (5); esse, 56 (3).*
 похоронити, *sepelio, ivi, ultum, ire.*
 почати, *coepi, coepisse.*
 початок, *initium, i; з початку, initio; дієсловом inire, 34 (13).*
 почесний, *decorus, a, um; honestus, a, um.*
 почесть, *reverentia, ae; honor, oris; laus, dis; ornamentum, i.*
 почин, *inceptum, i.*

починати, *suscipio, epi, ptum, ēre; tentare.*
 почитанє, *cultus, us.*
 почитати, *colo, ui, ultum, ēre; п. дуже, summa religione colere, 5.*
 почім, *quo facto.*
 почутє обовязку, *officium, i.*
 почути, *audio, ivi, itum, ire.*
 поманувати, *temperare.*
 пошукувати, *requiro, sivi, itum, ēre.*
 правда, *veritas, atis; verum, i, або vera, orum, н. пр. dicere.*
 правдивий, *verus, a, um.*
 правдивість, *veritas, atis.*
 правдиво, *vere.*
 правдомовність, *veritatis studium.*
 правдоподібний, *verisimilis, e.*
 праведний, *honestus; probus; rectus, a, um.*
 праведно, *honeste.*
 правий, *dexter, a, um, 41 (4), п. характер, innocentia, ae; integritas, atis.*
 правило, *praecceptum, i.*
 правно, відповідний відмінок, *subst. ius, iuris, 68 (15).*
 право, *lex, gis; ius, iuris; наука права, iuris studium; гл. приписаний.*
 праворуч, *dextra.*
 працюючий, *assiduus, a, um.*
 працювати, по ночах, *lucubrare.*
 праця, *labor, oris; opera, ae; negotium, i, 50 (10); наукова, studia, orum.*
 предки, *maiores, um; patres, um.*
 предмет ненависті, *invidia, ae.*
 представляти, *facio, eci, actum, ēre; когось, fingo, nxi, ctum, ēre.*
 преславний, *praeclarus, a, um.*
 престол, *solium, i; regnum, i.*
 претор, *praetor, oris.*

преторіянський, praetorianus, a, um.

претура, praetura, ae.

прецінь, tamen; пр. раз, tandem.

при, ad, 65 (2), 84; apud; in з abl. 75 (7); super, 16; contra з abl., 72 (3).

прибирати, прибрати собі, mihi adscisco, iui, itum, ēre; assumo, mpsi, mptum, ēre.

прибити, figo xi, xum, ēre, 73 (24); пр. до, religare, 80; прибити на хрест за кару, crucis supplicio aliquem afficio, feci, factum, ēre.

прибічи несподівано, supervenio, ni, ntum, ire; accorro, ri, rsum, ēre.

прибори, arma, orum.

прибрати, ornare.

прибувати, venio, ni, ntum, ire.

прибути, venio, ni, ntum, ire; pervenio; adeo, ii, itum, ire, 27 (9); iter facio, eci, actum, ēre, 75 (9); accedo, ssi, ssum, ēre, 69 (3).

привезти, devehō, xi, ctum, ēre.

привернути, reddo, didi, ditum, ere; restituo, ui, utum, ēre.

привести, adduco, xi, ctum, ēre, 76; duco, 69 (4); до небезпеки утрати життя, in vitae (capitis) periculum aliquem vocare, 85; до упадку, collabefacio, feci, factum, ēre; до ціли, conciliare.

приводити, adduco, xi, ctum, ēre; duco.

привязаний, amans, tis, 43 (11, 14); alicui devotus, a, um.

пригадка, recordatio, onis; memoria, ae.

пригадувати, пригадати, admoveo, ui, itum, ēre; commonefacio, eci, actum, ēre; собі, recordari; reminiscor, 16.

пригідний, aptus sum, 32 (5); aptus, idoneus, rectus, a, um;

пригідна хвиля, гл. хвиля.

пригнітати, premo, ssi, ssum, ēre.

пригода, casus, us.

приготовити, parare, comparare; пр. ся до війни, bellum parare, comparare, 7 (2); apparare.

придати, do, dedi, datum, are; addo, didi, ditum, ēre; adicio, ieci, iectum, ēre.

придатним бути, prosum, fui, desse.

придбати, adipiscor, eptus sum, sci; impetrare; assequor, cutus sum, sequi; capio, cepi, captum, ēre, 60 (6); собі, consequor, cutus sum, qui.

придержувати, retineo, ui, entum, ēre.

придушити, opprimo, ssi, ssum, ēre.

приємний, amoenus, a, um.

приємність, voluptas, atis; iucunditas, atis; deliciae, arum, 44 (19); suavitas, atis.

призвичаєне, consuetudo, inis; mos, ris; usus, us; гл. навичка.

призвичаїти, adsuefacio, feci, factum, ēre.

призивати, admoveo, vi, tum, ere.

признати (н. пр. триюмф), decerno, crevi, cretum, ēre; по честь, honorem decerno, habeo, ui, itum, ēre; н. ся до чого, aliquid confiteor, fessus sum, eri, 86.

призначити, destinare; constituo, ui, utum, uēre, 81.

призначувати, monstrare, 12.

приймати, прийняти, accipio, excipio, epi, eptum, ēre; (назад), recipio, epi, eptum, ēre; induo, ui, utum, ēre, 34 (10);

- (раду) probare 3 (7), 5; п. ко-
гось за сина, adoptare, 22
(12); не хотіти пр., repudiare,
32 (6); під (в) опіку, in fi-
dem recipio; adscribo, psi,
ptum, ěre, 81; admitto, si,
asum, ěre.
- прийти**, venio, advenio, ni, ntum,
ire; на гадку, in mentem ve-
nire; consilium capio, cepi,
captum, ěre; in eo, ii, itum,
ire, 21 (12); прийти до по-
сїдана, in possessionem ve-
nire; на поміч (з помочію),
succurro, urri, cursum, ěre;
esse, 36 (8).
- приказ**, iussus, us (лише в abl.
уживане); imperatum, i, 61
(11); на приказ, iussu, 63
(7); без приказу, iniussu.
- приказати, приказувати**, iubeo,
ssi, ssum, ěre, 53; imperare;
praecipio, epi, ptum, ěre.
- приклад**, exemplum, i.
- прикладати ся до**, studeo, ui,
ere, 31 (12); incumbo, ui,
itum, ěre, 33 (14), 38 (14);
consumo, mpsi, mptum, ěre, 44
(22); operam in aliquid con-
fero, tuli, latum, ferre.
- прикмета**, virtus, utis; bonum,
i, 33, (1); (сила), vis, 18 (6).
- прикре положенє**, periculum, i;
res dubiae.
- прикий**, asper, a, um; бути
в прикрім положеню, labo-
rare, 57 (9).
- прикрість**, dolor, oris; з прикро-
стю, dolens, tis.
- прикро є**, piget.
- прилади**, arma, orum.
- приладити**, facio, eci, actum,
ěre.
- прилучити**, addo, didi, ditum,
ěre; adicio, ieci, iectum, ěre;
applicare, 64 (4).
- примана**, illecebra, ae.
- приманити**, pellicio, exi, ctum,
ěre.
- приманючий, приманливий**,
blandus, a, um.
- примінити**, accomodare.
- примір**, exemplum, i.
- приневолением бути**, debeo, ui,
itum, ěre.
- приневолити**, cogo, coegi, actum,
55 (16); до утечі, fugare.
- привести, приносити**, affero, at-
tuli, allatum; (в даpi), offero;
(сopом), esse; (погубу), 68
(11); хосен (пожиток), prod-
esse, 38 (12).
- приняти**, гл. прийміти.
- приняти за сина**, adoptare.
- приобіцяти**, polliceor, itus sum,
eri; promitto, si, ssum, ěre.
- приодіти, приодівати**, vestio,
ivi, itum, ire; induo, ui, utum,
ěre; tego, xi, ctum, ěre.
- припадати**, pervenio, eni, ntum,
ire.
- приписаний правом (законом)**,
legitimus, a, um.
- припливати**, navigare.
- приплисти**, adnare.
- припняти**, aptare (alas).
- приповідка**, proverbium, i.
- припровадити**, adduco, xi, ctum,
ěre; duco; п. до ціли, conci-
liare.
- припускати**, admitto, si, ssum,
ěre; putare.
- приречи, прирікати**, polliceor,
citus sum, eri; promitto, si,
ssum, ěre, 76.
- природа**, natura, ae.
- природний**, naturalis, e.
- присвоїти собі**, occupare; potior,
itus sum, iri (aliqua re).
- присилати**, mitto, si, ssum, ěre.
- присилуваний**, coactus, a, um.
- присилувати**, cogo, coegi, actum;
до утечі, fugare.
- присїнок**, vestibulum, i.
- прислати**, mitto, si, ssum, ěre.

прислуга, officium, i.
 прислужити ся, prosum, fui,
 prodesse; esse (п. пр. до обо-
 рони), 36 (9).
 присмак, pulpamentum, i.
 приставати, versari.
 пристало (що), quid convenit;
 decet; decorus, a, um.
 пристань, portus, us.
 пристойть, decet; не пр., dede-
 cet.
 пристрасний, cupidus, avarus,
 avidus, a, um.
 пристрасть, cupiditas, atis, 22
 (2, 3); libido, inis, 7 (11).
 пристроєний, distinctus, a, um.
 пристроювати, ornare.
 приступити, accedo, ssi, ssum,
 ere.
 приступити до союзу, foedus
 facio, eci, factum, ere; socie-
 tatem in eo, ii, itum, ire.
 присутним бути, adsum, affui,
 adesse.
 присутність, в присутности, co-
 ram з abl.
 присяга, iusiurandum.
 присягнути, iurare.
 притвор, vestibulum, i.
 притемнювати, obscurare.
 притиснути, opprimo, essi,
 essum, ere.
 притім, etiam.
 притомний, compos, otis, i subst.
 mens, tis.
 притягати, allicio, exi, ctum,
 ere.
 прихильним бути, faveo, vi, au-
 tum, ere; studeo, ui, ere.
 прихильність, gratia, ae; amor,
 oris.
 прихід, adventus, us.
 приходити, pervenio, ni, ntum,
 ire; на гадку, in mentem ve-
 nio, 47 (4).
 прихожий, advēna, ae.
 причалити до берега, navem
 appello, uli, ulsum, ere.

причина, causa, ae; ratio, onis;
 з причини, propter; ob; з тої
 причини, hanc (eam) ob cau-
 sam; itaque, quare.
 приятнь, amicitia, ae.
 приятний, amicus, a, um; пр.
 відносини, amicitia, ae, 8 (3);
 humanus, a, um; benevolus,
 a, um; lenis, e, 68 (6).
 приятель, amicus, i; fautor,
 oris.
 приятельський, adv. amice; пр.
 відносини, amicitia, ae.
 прізвисько, nomen; cognomen,
 inis; одержати прізвисько,
 appellor, atus sum, ari.
 про, praepos, de з abl.
 пробивати, configo, xi, xum,
 ere.
 пробити, percutio, ssi, ssum,
 ere; transfigo, xi, xum, ere.
 пробитий, transfixus, a, um.
 пробувати, experior, ritus sum,
 iri, 17 (12).
 пробувати, перебувати, morari;
 versari; vivo, xi, ctum, ere;
 (в .таборі), utor, usus sum,
 uti; me teneo, ui, ntum, ere.
 пробудити, expergefacio, eci,
 actum, ere.
 провадити, duco, xi, ctum, ere;
 пр. на смерть, ad supplicium
 (ad mortem) duco; пр. тор-
 говлю, exerceo, ui, itum, ere;
 пр. війну, bellum gero, ssi,
 stum, ere; bellare.
 провести (житє), ago, egi, actum,
 ere.
 провидіне, providentia, ae.
 провина, delictum, i.
 провинити ся, peccare.
 провід, в abl. abs. dux, cis, 63
 (3); principatus, us, 52 (17);
 indicium.
 провідати, explorare.
 провідник, провідниця, dux, cis.
 провінція, provincia, ae.
 проворний, callidus, a, um.

проверність, calliditas, atis.
прогнанець, exsul, is.
прогнане, exsilium, i; на про-
гнанню бути, exsul sum.

прогнати, проганяти, pello, pe-
puli, pulsum, ěre; exagitare,
77; in exsilium mitto, si,
ssum, ěre; expello, puli, pul-
sum, ěre; depello, propello;
in exsilium eicio, ieci, iectum,
ěre.

проголосити, consalutare.
продаж, гл. виставлений.
продайність, pecunia capta, 49
(6).

продати, продавати, vendo, didi,
ditum, ěre.

проживати, habitare; vivo, xi,
ctum, ěre.

Прозерпіна, Proserpina, ae.
прозорливість, прозірність,
prudentia, ae.

Прок, Procas, ae.
проконсуль, proconsul, ūlis.
Прометей, Prometheus, i.
проминаючий, caducus, a, um.
промовити, proloquor, cutus,
sum, qui, 39; cum aliquo
loqui; verba facere; oratio-
nem habere.

промовляти, dico, xi, ctum, ěre.
пророчня, oraculum, i.

просьба, prex, cis (plur.).
просити, orare; rogare; peto,
ivi, itum, ěre, 23 (7), 27 (13),
32 (3), 76, 81; precari, 16;
postulare, 81.

прославити, nobilitare; п. на-
ново, nova laude collustrare.

прославляти, praedicare; sum-
mis laudibus efferro, extuli,
elatum, efferre.

простацький, простий, sordidus,
a, um.

простий, rectus, a, um; sim-
plex, icis; просто, rudi arte.

простирати ся, pateo, ui, ěre;
пр. на, ad aliquid pertineo,
ui, ěre.

простір, гл. вузький.
простодушний, simplex, icis.
простолюд, vulgus, i; multitu-
do, inis; plebs, bis.

просторий, amplius, a, um.

просторовь, гл. вузький.

проступний, scelestus, i; malus,
a, um; pravus, a, um; vir
sceleratus.

протупок, vitium, i; flagitium,
i, 50 (3), 59 (4); scelus, eris.

просячий, petens, tis; supplex,
icis.

проте, itaque; igitur; idcirco,
quare; propterea; eam ob
causam; quam ob rem.

Протей, Proteus, i.

проти, obviam; adversus; ви-
слати пр., obviam mitto, si,
ssum, ěre; contra.

противний, contrarius, a, um.

противник, adversarius, i.

противно, contra, 9 (1); vero.

противности, res adversae.

протиставити, antepōno, sui, si-
tum, ěre.

протяг часу, spatium, i; в про-
тягу, intra, з acc.

проходжувати ся, ambulare.

процес, lis, tis; iudicium, i.

прочий, reliquus, a, um; reli-
qui, orum.

прочитати, lego, gi, ctum, ěre.

пруд бистрий, rapiditas, atis.

Прузій, Prusias, ae.

прут, virga, ae.

Пситаля, Psyttalea, ae.

птах, avis, is.

Птолемей, Ptolemaeus, i.

публичний, publicus, i.

публично, гл. виступати.

Публій, Publius, i.

Пунієць, Poenus, i.

пунський, Punicus, a, um.

пурпура, purpura, ae.

пурпуровий, *purpureus*, а, um.
 пустиня, *loca deserta*, 45 (14).
 пустити, *dimitto*, si, ssum, єre;
 п. ся за кимсь в погоню, *aliquem insēquor*, cutus sum,
 qui; п. з димом, *incendo*, di,
 sum, єre, 58 (8); до міста,
recipio, epi, ptum, єre.
 пустошити, *vastare*; *populari*.
 пута, *vincula*, orum.
 пшениця, *triticum*, i.

Р.

рабунок, *direptio*, onis, 55 (17);
latrocinium, i, 25 (9).
 рада, *consilium*, i; *sententia*,
 ae; за радою, *auctore*, 5.
 радити, *suadeo*, si, sum, єre;
deliberare; радити ся, *con-*
sulo, ui, ultum, єre.
 радість, *gaudium*, i; *laetitia*, ae.
 радо, *libenter*.
 радувати ся, *exsultare*; *gaudeo*,
gavisus sum, єre.
 радше, *potius*; *magis*.
 раз, *aliquando*, *quondam*; *tan-*
dem (при *imperat.*); перший
 раз, *primum*.
 разом, *unā*; *simul*.
 рана, *vulnus*, єris.
 ранений, *vulneratus*, а, um;
saucius, а, um; *vulnere aeger*.
 рани́ти, *vulnerare*.
 распря, *inimicitiae*, arum.
 ревність, *diligentia*, ae.
 Регілл, *Regillus*, i.
 Регуль, *Regulus*, i.
 релі́гія, *religio*, onis.
 Рем, *Remus*, i.
 Реми, *Remi*, orum.
 Рен, *Rhenus*, i.
 речник, *auctor*, oris; *patronus*,
 i; речник судовий, *patronus*
causae.
 Рея, *Rhea*, ae (*Silvia*).
 риба, *piscis*, is.
 рибак, *piscator*, oris.

рибацький, *piscatorius*, а, um.
 Рим, *Roma*, ae.
 Римлянин, *Romanus*, i.
 римський, *Romanus*, а, um; gen.
Romanorum.
 ринок, *forum*, i.
 рицар (лицар), *vir fortis*; *eques*,
itis, 75 (14); *miles*, *itis*.
 рицарський (лицарський), *for-*
tis, e; *equester*, *ris*, e.
 рів, *fossa*, ae.
 рівний, *par*, *ris*; *aequalis*, e.
 рівнина, *planities*, ei.
 рівно, *aeque*; *pariter*; рівно як,
aeque ac.
 рівночасно, *simul*.
 ріг, *cornu*, us.
 рід, *genus*, єris; благородного-
 (знатного) роду, *nobili genere*-
natus; *natio*, onis.
 рідкий, *rarus*, а, um.
 рідко, *raro*.
 ріжний, *varius*; *adversus*, а,
 um.
 різнити ся, *differe*, *distuli*, *di-*
latum; *abhorreo*, ui, єre, 74
 (5).
 рік, *annus*, i.
 ріка, *flumen*, їnis; *amnis*, is,
 21 (4); *fluvius*, i.
 рільник, *agricola*, ae; *colonus*, i.
 рілляництво, *agricultura*, ae.
 ріля, *ager*, i; *agri*, orum.
 річ, *res*, rei; в самій річ, *re*-
ipsa (*reapse*).
 річно, *quotannis*.
 рішити, *decerno*, *crevi*, *cretum*.
 рішити ся, *consilium capio*, *cepi*,
captum, єre; *ineo*, ii, *itum*,
ire.
 рішуча боротьба, *certamen*, їnis;
 гл. звести.
 робити, *facio*, *eci*, *actum*, єre,
 19 (5), 43 (10), 61 (10); *reddo*,
didi, *ditum*, єre, 22 (2); *ago*,
egi, *actum*, єre, 48 (2); гл.
 зробити (добродійство).
 робітня, *pergula*, ae.

робом, *ad exemplar*.
 робота, *labor, oris*.
 робучий, *assiduus, a, um*.
 робучість, *industria, ae*.
 ровесник, *aequalis, is*.
 Родичь, *Rhodium, i; plur. Rhodii, orum*.
 родимий, *patrius, a, um; gen. patriae*.
 родина, *familia, ae*.
 родити, *gigno, genui, itum, ere; procreare; родити ся, nascor, natus sum, sci*.
 родич, *parens, tis; родичі, parentes, um*.
 Род (Родос), *Rhodus, i*.
 розбите, *naufragium, i*.
 розбити, *pello, pepuli, pulsum, ere; diffundo, di, sum, ere; розбити зовсім, fundo fugoque; disicio, ieci, iectum, ere; profligare, 66 (8); fugare, 11 (14); розбити ся, naufragium patior, ssus, sum, ti*.
 розбишак, *latro, onis*.
 розбій, *latrocinium, i*.
 розвага, *prudencia, ae; sapientia, ae; meditatio, onis; aestimatio, onis, 50 (6)*.
 розважно, *considerate*.
 розвипути, *explicare, 44 (3); табор, castra pono, sui, situm, ere*.
 розв'язати, *solvo, vi, lutum, ere*.
 розгнівати ся, *irascor, atus, sum, sci*.
 розділити, розділяти, *divido, si, sum, ere, 38 (7); розділяти ся, diffluo, xi, xum, ere, 37 (12)*.
 роздумувати, *cogitare de aliqua re, 9 (3); considerare*.
 розем, *induciae, arum*.
 розійти ся, *discedo, ssi, ssum, ere*.
 розіслати, *dimitto, si, ssum, ere*.

розказ, *iussus, us* (лише в *abl.* уживане); *imperatum, i, 61 (11); на розказ, iussu, 63 (7); без розказу, iniussu*.
 розказати, розказувати, *imperare; iubeo, ssi, ssum, ere*.
 розкинути, *pello, pepuli, pulsum, ere; diffundo, di, sum, ere, 70 (5); dispergo, si, sum, ere*.
 розкіш, *voluptas, atis; deliciae, arum, 16*.
 розкласти, *accendo, di, sum, ere; (огонь), facio, feci, factum, ere, 71 (9)*.
 розложити, *distribuo, ui, utum, ere; розл. табор, castra pono, sui, situm, ere*.
 розмова, *colloquium, i; sermo, onis, 75, 84*.
 розмовляти, *colloquor, cutus, sum, qui; communicare; sermonem habeo, ui, itum, ere*.
 розпам'ятувати, *recordari*.
 розпняти (вітрила), *do, dedi, datum, dare; на вітер, ventis*.
 розповсюднювати, *propagare*.
 розпочати, *inchoare; coepi, isse; suscipio, epi, ptum, ere, 50 (10), 71 (5); instituo, ui, utum, ere, 79; p. війну, bellum inferre*.
 розпочинати, *ineo, ii, itum, ire*.
 розправа, *quaestio, onis*.
 розправляти, *disputare*.
 розпука, *desperatio, onis*.
 розпуста, *libido, inis; licentia, ae*.
 розпустний, *luxuriosus, a, um*.
 розривати, *distrāho, xi, ctum, ere*.
 розсинати, *pello, pepuli, pulsum, ere; diffundo, di, sum, ere; dispergo, si, sum, ere*.
 розслід, *inquisitio, onis*.
 розслідити, *explorare*.
 розстайна дорога, *trivium, i*.
 розсуд, толк. *iudicare, diiudicare, 46 (8)*.

розсуджати, розсудити, iudicare, diiudicare.
 розтвори, гл. стояти.
 розтратність, luxuria, ae.
 розтягати ся, pateo, ui, ere;
 гл. простирати ся.
 розтягати ся — на — ad aliquid pertineo, ui, ere.
 розум, ratio, onis; prudentia, ae, 45 (1).
 розумінє, opinio, onis.
 розуміти, intelligo, xi, ctum, ere; putare, 4 (6).
 розумний, prudens, tis; так p. tanti consilii.
 розумно, prudenter; non imprudenter.
 розширити, propagare.
 розширяти, augeo, xi, ctum, ere.
 Ромуль, Romulus, i.
 Росцій, Roscius, i.
 ругати (ся), eludo, si, sum, ere, alqm, 64 (19); irrideo, si, sum, ere.
 рука, manus, us; в руки, in potestatem, 44 (20).
 рухливий, mobilis, e.
 ручитель, sponsor, oris.
 рушити, moveo, vi, tum, ere.
 ряд боевий, acies, ei.
 рядити, rego, xi, ctum, ere; administrare.

С.

Сабіє, Sabis, is.
 Савфей, Saufcius, i.
 Сагунт, Saguntum, i.
 Сагунтійці, Saguntini, orum.
 сад, hortus, i; сад оливний, olivetum, i.
 Салінатор, Salinator, oris.
 Саллюстій, Sallustius, i.
 Саляміна, Salamis, inis; adi. Salaminus, a, um.
 сам, ipse, a, um; сам оден, solus, a, um, 83.
 самійський, Samius, a, um.

Самніт, Samnis, itis; plur. Samnites, um.
 самовлада, principatus, us, 42.
 самовладна управа, tyrannis, idis.
 самовладник, tyrannus, i.
 самовладність, principatus, us; tyrannis, idis, 64 (22).
 самовластець, tyrannus.
 Самос, Samus, i.
 самота, solitudo, inis.
 Сандрокотт, Sandrocottus, i.
 Сарданапаль, Sardapalus, i.
 Сардинія, Sardinia, ae.
 сатрап, satrapes, ae.
 Сатурн, Saturnus, i.
 Свеби, Suebi, orum.
 Свєбка, Sueba, ae.
 свідок, testis, is; arbiter, tri, 76.
 свідомість, conscientia, ae.
 світ, suus, a, um.
 свійство, natura, ae.
 світ, mundus, i; orbis, is; orbis terrarum; terra, ae;
 світ тамтой (другий), inferi, orum; скоро світ, interdiu.
 світло, lux, cis.
 свободний, liber, a, um; св. від, vacuus; expers, tis; св. бути, careo, ui, ere; vaco, are; vacuus sum aliqua re.
 свободно, libere.
 свобода, libertas, atis.
 свояк, propinquus, a, um.
 свояцтво, propinquitas, atis; necessitudo, inis.
 святий, sanctus, a, um; sacer, a, um.
 святість, sanctitas, atis.
 свято, pie.
 святотатний, vir sacrilegus, i.
 сейчас, statim; continuo; confestim.
 Секванець, Sequanus, i; plur. Saquani, orum.
 сакванський, gen. Sequanorum.

секретар, scriba, ae.
 Секст, Sextus, i.
 Селєвк, Seleucus, i.
 село, vicus, i; rus, ruris, 73;
 agri, orum.
 селський, rusticus, a, um; a-
 grestis, e.
 селєце, vicus, i.
 селянин, agricola, ae; rusti-
 cus, i.
 Семіраміда, Semiramis, idis.
 Семпроній, Sempronius, i.
 Сена, Sena, ae.
 сенат, senatus, us.
 сенатори, patres, um.
 Сенека, Seneca, ae.
 Сервій, Servius, i.
 Сервілій, Servilius, i.
 серед, inter з acc.; in з abl.;
 medius, a, um, 71 (5).
 серце, animus, i; mens, tis; in-
 genium, i; pectus, oris.
 сестерець, sestertius, i.
 сестра, soror, oris.
 сестрінець, sororis filius.
 сестріниця, consobrina, ae.
 сигейський, Sigeus, a, um.
 сидіти, sedeo, di, essum, ere.
 Сизиф, Sisyphus, i.
 сила, vis, 44 (4); robur, oris;
 сили, copiae, arum, 58 (1);
 potestas, atis; numen, inis 20
 (9); arma, orum, 3 (3).
 Сильвій, Silvius, i.
 Сильвія, Silvia, ae.
 сильний, validus, a, um; va-
 lens, tis, 9 (13); robustus, a,
 um; firmus, a, um, 11 (8);
 artus, a, um, 13 (19); clarus,
 magnus, 85.
 Силан, Silanus, i.
 Симонід, Simonides, is.
 син, filius, i; puer, i, 35 (12);
 natus.
 Синет, Synetas, ae.
 синівська любов, pietas, atis.
 Сипіль, Sipyulus, i.
 сир, caseus, i.

Сиракузани, Syracusani, orum.
 Сиракузи, Syracusae, arum;
 adi. Syracusanus, a, um.
 Сирія, Syria, ae.
 Сифакс, Syphax, acis.
 Сицилійський, Siculus, i.
 сицилійський, gen. Siciliae; Si-
 culus, a, um.
 Сицилія, Sicilia, ae.
 сідати на коня, equum ascen-
 do, di, sum, ere.
 сільський, rusticus, a, um; a-
 grestis, e.
 сісти на корабель, navem ascen-
 do, conscendo, di, sum, ere;
 se conferre.
 січень, Ianuarius, i.
 сїяти, sero, sevi, satum, ere.
 Скавр, Scaurus, i.
 сказати, dico, xi, ctum, ere;
 prodo, didi, ditum, ere, 48
 (6); сказати що не, negare;
 aio; inquam.
 скала, saxum, i; rupes, is, 72;
 lapis, idis.
 скарб, скарбниця, aerarium, i,
 5; thesaurus, i; gaza, ae, 73;
 скарби, opes, um; divitiae,
 arum.
 скинути, exuo, ui, utum, ere;
 excutio, ssi, ssum, ere; iacio,
 ieci, iactum, ere; refello, felli,
 ere; гл. опрокинути.
 Скит, Scythia, ae; plur. Scythae,
 arum.
 скитийський, gen. Scytharum.
 Скитисса, Scythissa, ae.
 скількість, copia, ae, 37 (5);
 vis; abundantia, ae.
 скільки, quot; quantum; quanti,
 48 (7); quanto, 42 (16).
 скільки разів, quotiens, quoties-
 cunque, 40 (5), 47 (5).
 скінчити, conficio, eci, ectum,
 ere; compōno, sui, itum; de-
 fungor, nctus sum, gi, 62
 (11); скінчити діло, perficio,
 eci, ectum, ere.

скіра, pellis, is; скіра ствер-
дла, callum, i, 82.

складати, confero, tuli, colla-
tum; do, dedi, datum, dare;
tribuo, ui, utum, ēre, 4 (11),
5; стихи, versus facio, feci,
actum, ēre; (дари), offero,
obtuli, oblatum; жертви, sa-
crum (sacra) facio; sacrifi-
care, 39, 76.

скликати, скликувати, convō-
care.

склонність, affectio, onis; indol-
es, is; гл. вдача.

склонювати, ducō, xi, ctum,
ēre.

скорий, pronus, a, um; celer,
is, e.

скорість, celeritas, atis; velo-
citas, atis, 66 (1).

скоро, postquam; ubi; ubi pri-
mum; cum (primum), 79;
celeriter; скорше, prius.

скочити, desilio, ui, ultum, ire.

скоштувати, degustare.

скривати, abscondo, di, ditum,
ēre.

скрити ся, abdo me, didi, di-
tum, ēre.

скріпити, скріпляти, firmare.

скромний, modestus, a, um.

скромність, modestia, ae.

скупець, avarus, i.

скупий, avarus, a, um; parcus,
a, um; exiguus, a, um.

слабий, imbecillus, a, um; infir-
mus, a, um; слабший, infe-
rior, us, 58 (1).

слабість, infirmitas, atis.

слава, gloria, ae; fama, ae, 21
(10), 74; laudes, um, 30 (11),
83; laus, dis.

славити, laudare; славити ся,
clarus sum.

славний, clarus, a, um; nobilis
e, 57 (2); celebrer, is, e; prae-
clarus, a, um, 57 (3); amplus,

a, um, 56 (4); gloriosus, a,
um.

сліджене, investigatio, onis.

слідити, explorare.

слідувати (за), sequor, cutus,
sum, qui, 25 (13); comitari.

слідуючий, posterus, a, um;
proximus, a, um; сл. дня,

postridie; hic, haec, hoc, 22
(8); sequens, tis; posterus, a,
um, 62 (9).

сліпий, caecus, a, um.

слобода, colonia, ae.

слобожанин, colonus, i.

слово, verbum, i; vox, cis, 11
(11); fides, ei; по тих сло-
вах, his (quibus) dictis.

сльоза, lacrima, ae.

слонь, elephas, antis; elephan-
tus, i.

слоневий, з кости слоневої,
eburneus, a, um.

слуга, servus, i; minister, ri,
8 (11); famulus, i, 46 (11);

pedisequus, i, 69 (9); слу-
гою бути, servio, ivi, itum,

ire, 30 (9).

служба військова, militia, ae.

служити, appareo, ui, ēre alicui,
24 (8); esse (н. пр. за посьмі-
ховиско), 38 (13).

слухати, audio, ivi, itum, ire;
pareo, ui, itum, ēre, 30 (23);

sequor, cutus sum, qui.

случай, casus, us; eventus, us.

смерком, prima nocte, 71 (9).

смерть, mors, tis; supplicium,
i, 53, 81; exitus, us, 77;

смерть потерпіти, mortem op-
peto, ivi, itum; по смерті,
mortuus, a, um, 8 (15).

смертний, смертельний, mor-
talis, e; mortifer, a, um, 1
(9).

сьмілий, сьміливий, fortis, e;
audax, cis.

сьмілість, audacia, ae.

сьміло, fortiter.

сѣмити, audeo, sus sum, ęre.
сѣмшній, ridiculus, a, um.
смок, draco, ęnis.
смолоскип, fax, cis, 80; tae-
da, ęe.
смутити ся, maereo, ui, ęre;
doleo, ui, itum, ęre.
смуток, tristitia, ęe; ęegritudo,
inis; luctus, us, 16; dolor,
oris.
снїг паде, ningit, xit.
совісність, fides, ei; religio,
onis, 76.
совість; conscientia, ęe; con-
scientia animi.
Сократ, Socrętes, is.
солодкий, dulcis, e.
солома, stramentum, i.
Сольон, Solon, ęnis.
сон, somnus, i; quies, tis, 65
(6); у снї, per somnum, 72 (11).
сонїчний, gen. solis.
сонце, sol, lis.
соперництво, contentio, ęnis;
aemulatio, ęnis.
соперничати, contendo, di, tum,
ęre.
сором, dedęcus, ęris; probrum,
i; opprobrium, i; rubor, ęris;
pudor, ęris.
соромити ся, verecundari; pu-
det me.
сотворити, facio, feci, factum,
ęre, 43 (4); generare.
софа, lectus, i; cubile, is.
софіст, sophistes, sophista, ęe.
Софокль, Sophocles, is.
союз, vinculum, i, 13 (19); so-
ciętas, atis, 7 (6); союз при-
язни, amicitia, ęe; заключи-
ти союз, societatem ineo, ii,
itum, ire; foedus, ęris.
союзник, socius, i.
спадкоємець, heres, edis.
спадщина, hereditas, atis.
спалити, incendo, di, sum, ęre;
incendio deleo, evi, etum, ęre,
10 (1).

Спарта, Sparta, ęe.
Спартанка, Lacaena, ęe.
Спартанцї, Spartani, orum; La-
cedaemonii, orum; Lacęnes,
um.
Спасенє, Salus, utis.
спасенє, salus, utis; гл. шукати.
спасенний, salutaris, e; subst.
salus, utis, 36 (13).
спаситель, liberator, ęris.
спасти, servare, conservare.
спасти ся, liberari; salvum
esse; fugio, effugio, gi, itum,
ęre; сп. від, vitare; subter-
fugio, gi, ęre.
спати, dormio, ivi, itum, ire.
Спевзипп, Speusippus, i.
спека, calor, ęris.
списа, ferrum, i, 1 (9).
спитати, interrogare; о гадку,
sententiam rogare; сп. о ра-
ду, consulo, ui, ultum, ęre.
сїпїв, cantus, us; concentus, us.
сїпївак, citharoedus, i.
спїзнати, гл. пїзнати.
спїямати, deprehendo, compre-
hendo, di, sum, ęre; capio,
сепї, captum, ęre.
спїльний, communis, e.
спїльний, socius, i.
спїльно, una.
Спїнтер, Spinther, ęris.
спїр, certamen, inis; contentio,
onis; спїр вести, contendo,
di, tum, ęre.
спїшити, peto, ivi, itum, ęre, 27
(14); pergo, perrexī, perre-
ctum, ęre; з вїйськом, exerci-
tum ducō, xi, ctum, ęre; спї-
шити до, aliquid peto, ivi,
itum ęre, 12; alqd spectare;
з помочию, auxilio esse.
спїшний крок, citatus passus, us.
спливати, profluo, xi, xum, ęre.
сповістити, nuntiare alicui ali-
quid; renuntiare.
сповнений обовязок, officium, i.

сповнити, facio, eci, actum, ěre;
(задачу), praesto, iti, are; за-
суд, supplicium sumo, mpsi,
mptum, ěre, 81; спов. зло-
чин, committo, si, ssum, ěre;
убийство, perpetrare, 15.

сповняти, fungor, nctus sum, gi.
сподівати ся, sperare; existi-
mare.

споживати, vescor, sci; fruor,
(uitus sum), ui.

спокій, гл. супокій.

спокійний, tranquillus, a, um;
securus, a, um; quietus, a,
um.

спокійно, otiose; tranquillo, se-
curo, aequo animo, 77.

сполучений, coniunctus, a, um.
сполучити, coniungo, xi, ctum,
ěre; inter se (з собою); сп.
військо, colligo, exi, ctum, ěre;
misceo, ui, xtum, ěre; сп. ся,
coniungere se, societatem in eo
(ii, itum, ire).

спомогати, adsum, adfui, adesse;
adiuvare.

спонука, illecebra, ae.

спонукати, impello, uli, ulsum,
ěre, 11 (4); duco, xi, ctum,
ěre; persuadeo, si, sum, ěre,
31 (10), 36 (7); adduco, xi,
ctum, ěre; commoveo, vi, otum,
ěre; спонуканий тую, desi-
derio captus, commotus; con-
citare; incitare.

спонукувати, concitare; inci-
tare, excitare.

спорити, (de aliqua re) conten-
do, di, tum, ěre.

споріднен, propinquitas, atis;
necessitudo, inis.

споріднений, propinquus, a, um.

спосіб, modus, i; ratio, nis;
спосіб життя, victus, us;
в той спосіб, ita; на спосіб,
more, 68 (14); сп. мислення,
animus, i.

спосібний, aptus, a, um; bonus,
optimus, a, um; толк. subst.
indoles, 65 (1); bona indole
praeditus, a, um.

спосібність, habilitas, atis; in-
genium, i; indoles, is, 45 (2);
(гл. нагода), occasio, onis;
facultas, atis.

спостережч, animadverto, ti,
sum, ěre.

спостерігати, perspicio, exi,
ctum, ěre.

спочинок, requies, etis; otium,
i, 10 (2).

справа, causa, ae; справа дер-
жави, negotium, i; справи
н. пр. римські, res, rerum (Ro-
manaе), 33 (3), 46 (8); спра-
ви домашні (масткові), res
familiaris (sing.), 81; res, re-
rum, 11 (16).

справді, equidem; certe; revera;
vere, 10 (1).

справедливий, iustus, a, um,
5; rectus, a, um, 72 (3); ex-
celsus, a, um; aequus, a, um,
31 (8).

справедливість, iustitia, ae;
rectum, i, 13 (8); ius, iuris,
11 (2); aequitas, atis; veri-
tas, atis.

справедливо, iure, recte; me-
rito, 16; vere, 48 (6).

справити, dirigo, rexi, rectum,
ěre.

справний, peritus, a, um; pru-
dens, tis; exercitatus.

справник, auctor, oris.

спрага, sitis, is.

спрагнений, sitiens, tis.

сприкрити ся, taedet (н. пр.
ме).

спричинити клоїт, aliquem
cura afficio, eci, ectum, ěre.

сприяти, faveo, vi, autum, ěre;
studeo, ui, ěre; amicus sum;
сприяти чий справі (добру),
alicuius rebus studeo.

сприяючий (virep), secundus, a, um.

спробувати, experior, rtus sum, iri.

спроваджувати, esse, 36 (11);

назад, redūco, xi, ctum, ěre.

спровадити, ducō, xi, ctum, ěre; adduco, 86.

спродавати, vendo, didi, ditum, ěre.

Спурій, Spurius, i.

спустити, demitto, si, ssum, ěre.

спустошити, vastare.

середство, res, rei.

срібло, argentum, i.

срібний, argenteus, a, um.

ставати, consisto, stiti, ěre; ставати ся, fio, factus sum, fieri.

ставити, impono, sui, situm, ěre; ст. опир, resisto, stiti, ěre.

ставити висше, praepōno, sui, situm, ěre, 39; antepōno, sui, situm, ěre; antefero, 33 (2);

pluris habere.

ставляти, impono, sui, situm, ěre.

стаїня, stabulum, i.

стан, ordo, inis; ст. здоровля, valetudo, inis; status, us.

становити, praecbeo, ui, itum, ěre.

ставити, consisto, stiti, ěre; ст. табором, castra pono, sui, situm, ěre.

старанє, cura, ae; opera, ae; мати старанє, provideo, di, sum, ěre; prospicio, exi, ctum, ěre; servio, ivi, itum, ire alicui; ст. докладати, доложити, operam dare, 36 (9), 49 (11).

старанність, diligentia, ae; з найбільшою старанністю, summa ope.

старанно, diligenter; cum cura.

старати ся, conari; enitor, isus sum, ti, 36 (15); consulo, ui, ultum, ěre, 37 (15); petere; appetere, 17 (8); operam dare,

43 (1); studere; provideo; prospicio, exi, ctum, ěre, 32 (6); aliquid curare; servio, ivi, itum, ire alicui, 41 (10); tentare.

старенький, старець, senex, is. старечий, senex, is.

старий, vetus, ěris; antiquus, a, um; старший, maior natus; Старий, Priscus (Tarquinius);

senex, is.

старица, старинність, antiquitas, atis; vetustas, atis.

старинний, antiquus, a, um.

старість, senectus, utis; senium, i, 29; в старости, senex, 8 (1).

стародавний, antiquus, a, um.

стать, forma, ae.

стати, sto, steti, atum, are; стати ся, fio, factus sum, fieri; exsisto, exstiti, ěre; стало ся, evenit, 86.

статуя, statua, ae; signum, i; simulacrum, i.

ствердлий, гл. скіпа.

ствір, animans, tis.

Стезагор, Stesagoras, ae.

ступень, до того степеня, adeo; ita.

стерегти, custodio, ivi, itum, ire; tueor, itus sum, eri, 37 (9); стерегти ся, caveo, vi, cautum, ěre; vitare; fugio, gi, itum, ěre.

стид, dedecus, ěris; probum, i; opprobrium, i; rubor, ěris; pudor, ěris.

стидати ся, verecundari; pudet me.

стиль, verb. dicere.

стих, versus, us.

стіл, mensa, ae.

стільки (стілький), tantum; tot; tam; не стільки, non tam; стільки разів, totiens.

стількож, totidem.

стіна, paries, ětis (часто plur.).

ctic, rogu8, i; acervus, i.
 стовп, colossus. i.
 стоік, stoicus, i.
 столиця, caput, itis; urbs, bis.
 стопа, pes, pedis; у горі, radix, icis, 72 (9).
 стопити, liquefacio, eci, actum, ere.
 сторож, custos, odis.
 сторожа, custodia, ae; praesidium, i; vigilia, ae; 71 (9); custodes, um.
 сторона, pars, tis; з єго сторони, ab eo; з тої сторони, citra, cis; по тамтїй (другїй) сторонї, trans; з обох сторін (по об. стор.), utrimque; зі всіх сторін, undique; гл. перейти.
 сторонник, is, qui alicuius rebus studet.
 сторонництво, factio, onis.
 стояти, sto, steti, statum, are; ст. на чолї, praesum, fui, esse, 8 (6); стояти (довкола), circumsto, 70 (13); ст. отвором, pateo, ui, ere; ст. табором, castra habere, 24 (5); про фльоту, subductus sum; ст. в розтвори, pateo, ui, ere.
 страва, cibaria cocta, orum; cibus, i; epulae, arum, 84.
 стражниця, specula, ae.
 страта, interitus, us; iactura, ae; damnum, i, 77; без страти, incolumis, e, 55 (3); по стратї, толк. interficio; occido, idi, isum, ere.
 стратити, amitto, si, ssum, ere; відвагу, deficio, eci, ectum, ere (animo); perdo, didi, ditum, ere, 16; omitto, si, ssum, ere.
 стратити житє, extinguor, ctus sum, gui.
 стратити надїю, desperare.
 страх, terror, oris; timor, oris; metus, us.

страшний, gravis, e; funestus, a, um, 22 (9).
 стреміти, studeo, ui, ere, 31 (13); expeto, appeto, ivi, itum, ere; conari; tentare.
 стрій, patruus, i.
 Стримон, Strymon, onis.
 стричи, tondeo, totondi, tonsum, ere.
 стрїла, sagitta, ae; telum, i; iaculum (telum), i, 72 (17).
 стрїляти з лука, sagittas mitto, si, ssum, ere.
 стрїтити, alicui obvius sum, fio, factus sum; incidere in alqm; стр. ся, congregior, essus sum, di.
 строгий, severus, a, um; saevus, a, um; crudelis, e; gravis. e.
 строгість, saevitia, ae; crudelitas, atis, 43 (9); severitas, atis.
 строго, crudeliter; vehementer; severe; graviter.
 строїти, induo, ui, utum, ere.
 струджений, fessus, a, um.
 струтити, detrado, si, sum, ere.
 студений, frigidus, a, um.
 студїнь, frigus, oris.
 стужити ся, desiderio capior (captus sum, capi), commoveor, otus sum, eri.
 стягати, стягнути, cogo, egi, actum, ere, 32 (5); detrado, xi, ctum; contraho, 3 (3); на себе ненависть, odium in me converto, ti, sum, ere, 15.
 стяжка, diadema, atis.
 суд, iudicium, i; arbitrium, i; гл. черепковий.
 судьба, fortuna, ae; casus, us, 32 (4); fatum, i.
 судити, iudicare; aestimare, 34 (2).
 судия, iudex, icis.
 судовий, гл. оборонник.
 Сузи, Susa, orum.

Сулла, Sulla, ae.
 Сульпіцій, Sulpicius, i.
 сума, pecunia, ae; сума гроше-
 ва, pecunia, ae; pondus, ėris,
 63 (7).
 сумлінність, fides, ei; religio,
 onis.
 сумний, tristis, e.
 сумнів, dubitatio, onis; diffi-
 cultas, atis.
 сумнівати ся, dubitare.
 сумувати, maereo, ui, ėre; do-
 leo, ui, itum, ėre.
 суп, vultur, ėris.
 суперечка, certamen, ėnis; con-
 tentio, onis.
 суперечний, discrĕpans, tis.
 супокій, quies, ėtis, 46 (12);
 otium, i, 67 (9); пах, cis;
 в супокою і віснї, domi mi-
 litiaeque.
 супроти, adversus; contra; de
 з abl.; in з acc.; erga з acc.
 супротивляти ся, resisto, stiti,
 ėre; repugnare; obsto, stiti;
 adversari.
 сусїд, vicinus, i; finitimus, i.
 сусїдний, finitimus, a, um; pro-
 ximus, a, um.
 суспільність, civitas, atis; so-
 cietas, atis, 13 (19).
 Суфетій, Suffetius, i.
 сучасний, sui temporis.
 супа, terra, ae; solidum, i.
 Сфінкс, Sphinx, gis.
 схватити, capio, cepi, captum,
 ėre.
 схід, oriens, tis.
 сховати ся, abdo me, didi, di-
 tum, ėre.
 сходити, orior, ortus sum, iri.
 схопити, capio, cepi, captum,
 ėre.
 схоронити ся, confugio, gi, ėre;
 me confero, tuli, latum, 77;
 me conicio, ieci, ctum, ėre,
 23 (12).
 схотїти, volo, ui, velle.

Сцеволя, Scaevola, ae.
 сцена, scena, ae.
 Сціпїон, Scipio, onis.
 Сцитисса, Scythissa, ae.
 счинити, excitare; сч. ся, ехо-
 rior, ortus sum, iri.
 сюди, hic; ibi.
 сягати, о скїлько память люд-
 ська сягає, post hominum
 memoriam.

Т.

та, autem; atque; et, 17 (6); та
 притім, etiam.
 табличка, tabella, ae.
 табор, castra, orum; гл. стати.
 Тавр, Taurus, i.
 Таг, Tagus, i.
 таємний, clandestinus, a, um.
 тайний, clandestinus, obscurus,
 a, um; ignotus, a, um; менї
 є т., praeterit me.
 тайти, celare; гл. укривати.
 так, ita; sic: tam; так — як,
 et — et, sic — ut; таксамо,
 aequē; item; так дуже, tam
 bene; adeo; так великий,
 tantus.
 таки, tamen.
 такий, talis, e; tantus, a, um;
 eius modi; такий самий, idem,
 eadem, idem.
 також, quoque; etiam.
 талант, talentum, i; ingenium,
 i, 42 (2).
 Талєс, Thales, ėtis.
 там, ibi; illic.
 тамже, ibi; illic; eo.
 тамтуди, eā (т. є. vīā).
 Танагра, Tanagra, ae.
 Танаквіль, Tanāquil, ėlis.
 Тантал, Tantālus, i.
 танцювати, saltare.
 Тарент, Tarentum, i; з Таренту,
 Tarentinus, a, um.
 Тарентийці, Tarentini, orum.
 Тарквіній, Tarquinius, i.

Тарквінії, Tarquinii, orum.
 Тацит, Tacitus, i.
 твар, facies, ei.
 твердий, durus, a, um.
 твердиня, castellum, i; arch, cis;
 propugnaculum, i.
 твій, tuus, a, um.
 твір, opus, eris.
 творити, praebeo, ui, itum, ere.
 Тебанець, Thebanus, i.
 тебанський, Thebanus, a, um;
 gen. Thebanorum; gen. The-
 barum.
 Теби, Thebae, arum; з Теб,
 Thebanus.
 Тевкр, Teucer, cri.
 Тевтони, Teutoni, orum.
 Тегея, Tegēa, ae.
 Тельф, Telēphus, i.
 Темістокль, Themistōcles, i (is).
 темний, obscurus, a, um; ater,
 a, um, 7 (3).
 Тенар, Taenarum, i.
 теорбан, cithāra, ae.
 Теофан, Theophānes, is.
 Теофраст, Theophrastus, i.
 тепер, nunc; тепер ще, etiam
 nunc, nunc quoque.
 теплий, tepidus, a, um.
 Теренцій, Terentius, i.
 Теренція, Terentia, ae.
 Термопілі, Thermopylae, arum.
 терпеливий, patiens, tis.
 терпеливо, patienter.
 терпінє, dolor, oris.
 терпіти, patior, passus sum,
 pati, 53; т. великий педо-
 статок, multis rebus carere,
 indigere.
 терпкість, acerbitas, atis.
 Тессалієць, Thessālus, i.
 Тессалія, Thessalia, ae.
 тессальський, gen. Thessaliae.
 Тибер, Tibēris, is.
 Тиберій, Tiberius, i.
 тим, eo, при comparat.
 Тимолєон, Timoleon, ontis.
 Тимотеї, Timotheus, i.

тимчасом, interea; at, 85.
 Тир, Tyrus, i.
 тиран, tyrannus, i.
 Тирийці, Tyrii, orum.
 Тирон, Tiro, onis.
 Тиртеї, Tyrtaeus, i.
 Тиссаферн, Thissaphernes, is.
 Тит, Titus, i.
 тихо бути, sileo, ui, ere.
 Тицин, Ticinus, i.
 тишина, silentium, i.
 тілесний, gen. corporis.
 тільки, tantum; tot; tam; не
 тільки, non tam; тільки разів,
 totiens.
 тіло, corpus, oris.
 тінь, umbra, ae.
 тісний, angustus, a, um; fa-
 miliaris, e; intimus, a, um.
 тісно, coniuncte.
 тішити ся, laetari; delectari, 26
 (13).
 то — to, cum — tum.
 то́вар, merx, cis.
 то́вар, pecus, oris.
 товариство, familiaritas, atis;
 consuetudo, inis.
 товариш, comes, itis, 12; socius,
 i; collega, ae, 17 (2); subst.
 imperium; discipulus, i.
 товаришити, comitari; sequor,
 cutus sum, qui.
 товаришка, comes, itis.
 товмач, interpres, etis; inter-
 nuntius, i.
 товпа, turba, ae; vulgus, i; mul-
 tudo, inis; plebs, bis; ma-
 nus, us.
 той, тоді-то, tum; eo tempore.
 той, is, ea, id; hic, haec, hoc;
 (з погордою), iste, a, ud; той-
 самий, idem, eadem, idem;
 ille, a, ud.
 Толюмній, Tolumnius, i.
 томити, cruciare, excruciare;
 opprimo, essi, essum, ere; ve-
 xare.

тому що, quia; quoniam; cum
з con.; quod.
тонкий, tenuis, e.
топір, securis, is.
торговля, mercatura, ae.
торжественно, sollemniter.
Торкват, Torquatus, i.
тортури, tormenta, orum.
трагедія, tragoedia, ae.
трагік, poëta tragicus.
Тразибуль, Thrasybulus, i.
тразуменський, Trasumenus, a,
um.
Траки, Thraces, um.
тракійський, gen. Thraciae.
Тракія, Thracia, ae.
Траян, Traianus, i.
треба, opus est.
Требацій, Trebatius, i.
Требія, Trebia, ae.
тревалий, diuturnus, a, um;
diutinus, a, um, 62 (1).
Тревери, Trevēri, orum.
трибун, tribunus, i; військовий,
tribunus militum; власть три-
буна, tribunicia potestas.
трибунал, tribunāl, alis.
тривесловець, тривесельник,
trirēmis (navis).
тримати, teneo, ui, ntum, ere;
habeo, ui, itum.
триюмф, triumphus, i; триюмф
відбути, відправити, trium-
phare.
триюмфувати, triumphare.
трохи, paulo; aliquanto.
Троя, Troia, ae.
Троянець, Troianus, i.
троянський, Troianus, a, um;
Troicus, a, um, 35 (4); ager
Troas, ādis, 73 (4).
труд, labor, oris; труди воєнні,
res militares, 46 (12); pericu-
lum, i, 46 (3); без труду,
facile.
трудний, difficilis, e; дуже
трудний, perdificilis, e.
трудно, difficile.

трудолюбивість, industria, ae.
труп, cadaver, ēris; гл. поло-
жити.
трусливий, timidus, a, um.
трусливість, timor, oris; timi-
ditas, atis; ignavia, ae, 19,
(1); inertia, ae.
ту, hic, illic.
туга, desiderium, i.
туди, hāc.
Туйс, Thuys, ynīs.
Тукидид, Thucydides, is.
Туль, Tullus, i.
Туллій, Tullius, i.
Туллія, Tullia, ae.
туніка, tunica, ae.
Туски, Tusci, orum.
тускулянський, Tusculanus, a,
um.

тягар, onus, ēris.
тягнути, traho, xi, ctum, ěre.
тяжкий, gravis, e, 23 (14), 61
(9), 66 (6); durus, a, um, 80.
тяжко, graviter; difficile; vehe-
menter.
тямити, meminī, isse; remi-
niscor, sci; recordari; me-
moria teneo.

У.

у, apud з accus.; in з abl.
убезпечити, tutum reddo, didi,
itum, ěre.
убивати, neco, are.
убийник батька, parricida, ae.
убийник матери, matricida, ae.
убийство, caedes, is; nex, cis.
убийство батька, parricidium, i.
убийство матери, matricidium, i.
убити, interficio, feci, fectum,
ěre; occido, idi, isum, ěre;
necare; caedo, cecidi, caesum,
ěre, 23 (10).
убігатель, candidatus, i, (п. пр.
consulatus).
убігати ся, appēto, expēto, ivi,
itum, ěre; peto.

ублагородняти, nobilitare.
убогий, pauper, ēris; inops,
ōpis, 55 (20); уб. в людий,
desertus ab incolis, 61 (1).

убожество, paupertas, atis.

увага, dictum, i: cura, ae.

уважати (вважати), video, di,
sum, ēre, 35 (17), 38 (3), 41
(9); putare; уважати за, ha-
beo, ui, itum, ēre; putare;
existimare, 13 (15); duco, xi,
ctum, ēre; opinari, 26 (8);
habeo pro, 85; уважати ся
чим (яким), habeor, itus, sum,
eri.

увесь, гл. весь.

увести, asportare.

увійти, intrare (portum), 8 (13).

9 (5), 79; ingredior, ssus
sum, di; venio, ni, ntum, ire,
9 (5); увійти в приповідку,
in proverbium venio; в при-
язні відносини, ad amicitiam
accēdere, 8 (3).

увільнити, liberare; absolvo, vi,
lutum, ēre, 49 (2, 4), 81; ув.

від облоги, liberare obsidione.

увінчати, circumdo, dedi, datum,
are.

угодити, condāco, xi, ctum, ēre.

удаванє, уданє, simulatio, onis.

удавати, simulare; fingo, nxi,
ctum, ēre; ся до, adeo, ii,
itum, ire, 21 (9); proficisci.

уданий, fictus, a, um; simula-
tus, a, um.

ударити на когось, aliquem ag-
gredior, ssus sum, grēdi; ado-
rior, ortus sum, oriri; invado,
si, sum, ēre; in alqm impe-
tum facere.

удати ся, confero me, tuli, col-
latum, ferre; proficiscor, ectus
sum, sci: contendo, di, tum,
ēre, 70 (8); venio, ni, ntum,
ire, 83; migrare, demigrare,
49 (7), 73 (13); до когось,
aliquem adeo, ii, itum, ire,

27 (11); за кимсь, insēquor,
cutus sum, qui.

удержати, servare, conservare;
obtimeo, ui, tentum, ēre; reti-
neo; міру, modum teneo, ui,
tentum.

удержувати, alo, ui, tum, ēre;
nutrio, ivi, itum, ire.

уділити кому чогось, alqd cum
aliquo communicare.

уділяти, tribuo, ui, utum, ēre;
do, dedi, datum, are; praesto,
stiti, are.

удостоїти ся, dignari.

уживати, utor, usus sum, uti;
fruor, itus sum, ui, 62 (1),
74.

ужиток, usus, us.

ужиточний, utilis, e.

узброїти, armare.

узи, vincula, orum.

узискати, adipiscor, eptus sum,
sci; impetrare; assequor, cu-
tus sum, sequi; capio, cepi,
captum, ēre.

узнати, censeo, ui, sum, ēre;
putare; habeo, ui, itum, ēre.

узріти, video, di, sum, ēre; con-
spicio, exi, ctum, ēre, 84; гл.
побачити.

уїмати, obtrectare.

уйти, fugio, gi, itum, ēre; con-
fugio, effugio, 73; profugio,
74 (17); discedo, ssi, ssum,
ēre; liberari; уваги, fugit,
fallit, praeterit.

укаменовати, lapidibus obruo,
ui, utum, ēre.

укаранє, supplicium, i.

укарати, punio, ivi, itum, ire;
(pecunia) multare, 49 (2); vin-
dicare, 38 (18); ulciscor, ultus
sum, sci.

уклад, гл. умова.

укладати пляни, consilia capio,
cepi, captum, ēre.

украшати, ornare; honestare.

укривати, celare; recondo, didi, ditum, ěre.

укрити, condo, didi, ditum, ěre; asservare, 86; ся, fugio, gi, gitum, ěre; praetereo, ii, itum, ěre, 27 (3).

укритим бути, lateo, ui, ěre.

укріпити, укріпляти, munio, ivi, itum, ěre.

укріпленє, munimentum, i.

укріплений, munitus, a, um.

уладженє, institutum, i.

уладити, instruo, xi, ctum, ěre.

Улікс, Ulixes, is.

улягати, pareo, ui, itum, ěre.

улячи, succumbo, ui, itum, ěre.

ум, animus, i; mens, tis; ingenium, i, 54.

умерти, умирати, morior, tuus sum, mori; obo, ii, itum, ěre; diem supremum obo, 21 (14), 24 (10).

уміркованє (уміреність), moderatio, onis; temperantia, ae; modestia, ae; abstinentia, ae.

уміркований (умірений), modicus, a, um; temperatus, a, um.

умістити, collocare; pono, sui, situm, ěre; oppono, 80.

уміти, scio, ivi, itum, ěre; не у., nescio.

умова, заключити умову, societatem facio, feci, factum, ěre, 4 (10).

умовити ся з ким, cum aliquo ago, egi, actum, ěre.

унесений, elatus, a, um.

уникати, vitare; fugio, gi, itum, ěre.

упадати, senesco, nui, ěre, 17 (11).

упадок, гл. привести.

упасти, cado, cecidi, casum, ěre; decido, idi, ěre; concido; на дусі, animo deficio, feci, factum, ěre, 18 (14).

упімненє, admonitio, onis.

упімнути, moneo, ui, itum, ěre; admoneo; hortari, adhortari, 47 (13); cohortari.

упір, pertinacia, ae.

уподобанє, studium, i; уподобанє знаходити, gaudeo, gavisus sum, ěre; delectari.

упоминати, moneo, ui, itum, ěre; admoneo, 32 (6); hortari, 4 (8), 17 (9), 33 (2); cohortari; castigare.

упорядкувати, ordinare.

управа, imperium, i; cultura, ae; cultio, onis; управа рілї, agricultura, ae.

управитель, rector, gubernator, oris; praefectus, i.

управляти, colo, ui, ultum, ěre; administrare, gubernare, 18 (2); rego, xi, ctum, ěre; praesum, fui, esse, 47 (10).

упровадити, traho, xi, ctum, ěre.

упросити, exorare.

уродженє, тол. дієсл. nascor.

уродини, dies natalis.

уродити ся, nascor, tus sum, sci.

урожаїний, fertilis, e.

уряд, magistratus, us; без у., privatus, a, um; уряди, honores, 62 (9).

урядженє, institutum, i.

урядити, constituo, ui, utum, ěre; instruo, xi, ctum, ěre, 55 (20), 77; reddo, didi, ditum, ěre.

урядник, magistratus, us.

урядованє, magistratus, us.

усипати (вал), duco, xi, ctum, ěre.

усліве, conditio, onis; у. мира, pacis conditio.

усмирити, sedare.

усмиряти, domo, ui, itum, are; coerceo, ui, itum, ěre; in potestate teneo, ui, ntum, 52 (15).

уснути, obdormisco, ěre; obdormio, ivi, ěre.

успокоїти, reprimo, essi, essum, ěre.

успособити, успособленим бути
таксамо, eodem animo esse, 76.

успособленє, animus, i.

установити, constituo, ui, utum, ěre; право, legem ferre, 4 (5).

устати (в праці), obmutesco, ui, ěre.

устроїти, ornare.

уступати, discedo, ssi, ssum, ěre; concedo; me repicio, epi, ptum, ěre; recedo, ssi, ssum, ěre.

уступити, cedo, ssi, ssum, ěre; decedo; з поля, discedo.

усунути, relegare, 73; removeo, vi, otum, ěre, 76; opprimo, ssi, ssum, ěre; ся, concedo, ssi, ssum, ěre.

усюди, зі всіх усюдів, undique.

утвердити, confirmare.

утеча, fuga, ae; до утечі при-
силувати, fugare.

утечи, fugio, gi, gitum, ěre; ef-
fugio.

Утика, Utica, ae.

утїкати, fugio, gi, gitum, ěre;
confugio; cedo, ssi, ssum, ěre.

утома, fatigatio, onis.

утомлений, fessus, a, um.

утрата життя, самим caput, itis,
21 (10).

утратити, amitto, si, ssum, ěre;
perdo, didi, ditum, ěre; гл.
стратити.

утроба, viscera, um.

ухвала сенату, senatus consul-
tum, i; ухв. люду, populisci-
tum, i.

ухвалити, decerno, crevi, cre-
tum; fero, tuli, latum, 43 (2).

ухибляти, obtrektare.

ухиляти ся, fugio, gi, gitum, ěre.

ухо, auris, is.

уходити, fugio, gi, gitum, ěre;
cedo, ssi, ssum, ěre; уxo-

дити за, habeor, itus sum,
eri; уходить моїй увазі, ві-
домости, fallit, fugit, praeter-
it me.

уходить, decet; не у., dedecet.
учасник, particeps, ipis; socius,
i; consors, tis.

учасником зробити, aliquem ali-
cuius rei participem facere.

участь мати (брати), intersum,
fui, esse; що має участь, par-
ticeps, ipis.

учений, doctus, a, um; erudi-
tus, a, um.

ученик, discipulus, i.

ученість, doctrina, ae.

учинний, liberalis, e.

учитель, praeceptor, oris; ma-
gister, tri.

учителька, magistra, ae; prae-
ceptrix, icis.

учити, doceo, ui, ctum, ěre; eru-
dio, ivi, itum, ire; ся, disco,
didici, ěre; erudiri aliqua re.

учути, audio, ivi, itum, ire.

Ф.

Фабіі, Fabius, i.

Фабрицій, Fabricius, i.

Фаліски, Falisci, orum.

Фаларис, Phalaris, idis.

Фанній, Fannius, i.

Фарнабаз, Pharnabazus, i.

Фарос, Pharos, i.

Фарсаль, Pharsalus, i.

фарсальський, Pharsalicus, a,
um.

Феретрій, Feretrius, i.

Фери, Pherae, arum.

Филип, Philippus, i.

филя, fluctus, us; unda, ae.

Філе, Phyle, es.

Фільоляй, Philolaus, i.

фільософ, philosophus, i.

фільософічні науки, philoso-
phiae studia, orum.

фільософія, philosophia, ae.

Фільот, Philotas, ae.
Фінтії, Phintias, ae.
флѣт, tibia, ae; звич. plur.
флѣота, classis, is.
Фляміній, Flaminius, i.
Фойбід, Phoebidas, ae.
Фокійці, Phocenses, ium.
Фокіон, Phocien, onis.
Форміанум, Formianum, i.
Фригія, Phrygia, ae.
Фульвій, Fulvius, i.
Фурій, Furius, i.
Фурія, Furia, ae.

Х.

Хабрії, Chabrias, ae.
характер, animus, i; mores, um,
11 (3); ingenium, i.
Харес, Chares, etis.
хата, casa, ae.
хвалити, laudare; хв. ся, gloriari.
хватути, capesso, ivi, itum, ěre,
60 (2); comprehendo, di, sum,
ěre.
хвиля, tempus, ōris; хв. при-
гідна, відповідна, tempus,
71 (7).
Хеопс, Cheops, ōpis.
Херсонез, Chersonesus, i.
хиба, vitium, i; peccatum, i;
error, oris.
хиткий, толк. subst. levitas, atis,
77.
хитрий, callidus, a, um.
хитрість, versutia, ae.
Хіос, Chios, i.
хлопець, хлопак, puer, ri.
хмарний, tristis, e.
ходити по, peragrarē a acc.; х.
за ким, sequor, secutus sum,
sequi, 69; ходить о — agitur
de.
хорий, aegrotus, aeger, a, um.
хороба, morbus, i.
хоробрий, fortis, e; impiger, a,
um, 65 (5).

хоробрість, virtus, utis; forti-
tudo, inis, 62 (2), 66 (9).
хоробро, fortiter.
хоронити, tueor, itus sum, eri.
хосен, commodum, i; fructus,
us; utile.
хосенний, utilis, e; uber, a, um.
хотіти, volo, volui, velle; studeo,
ui, ere, 8 (13); conari, 19
(10); не х., nolo, ui, nolle; хо-
тячи, часто реченєм наміро-
вим; гл. прийняти.
хоч, quamquam; etiamsi; cum
з conі.; хоч навіть, etiamsi;
etsi; quidem.
хоч би, etsi, etiamsi.
храм, templum, i; fanum, i, 73;
aedes, is.
хребет, dorsum, i.
Хризипп, Chrysippus, i.
Хризогон, Chrysogonus, i.
Христос, Christus, i.
хроманє, claudicatio, onis.
хромати, claudicare.
хто, qui, quae, quod; по пере-
ченю, quisquam; ullus, a, um;
пит. quis?
хтож, quis?
хтонебудь, quicunque, quaecun-
que, quodcunque.
хтось, aliquis, aliqua, aliquod
(aliquid); quidam, quaedam,
quoddam.
худоба, pecus, ōris.
хутір, aedificium, i.

Ц.

цвіт, flos, oris, 34 (13); floscu-
lus, i.
цвисти, floreo, ui, ere.
Цедицій, Cedicius, i.
Цезар, Caesar, aris.
цензор, censor, oris.
Центавр, Centaurus, i.
Цепіон, Caepio, onis.
Церера, Ceres, ěris.
Цетер, Cethagus, i.

Цецилій, Caecilius, i.
 Цингеторій, Cingetrix, igitur.
 Цинна, Cinna, ae.
 Цинциннат, Cincinnatus, i.
 Ціцерон, Cicero, onis.
 цікаво, cupide.
 ціль, в ціли, causā з gen.
 цілий, incolumis, e; totus, a, um;
 universus, a, um; cunctus, a,
 um; omnis, e, 40 (9).
 ціна, pretium, i; за ту саму
 ціну, tantidem.
 цінити, aestimare; putare, 48
 (11, 16); facio, eci, actum, ere;
 habeo, ui, itum, ere; ц. низше,
 postpono, sui, situm, ere, 33
 (4); ц. вище, praefero, tuli,
 latum, ferre, 33 (4); ц. понад,
 antepōno, sui, situm, ere; an-
 teferre; pluris habere.
 цісар, imperator, oris.
 Цітійом, Citium, i.

Ч.

чабан, pastor, oris.
 час, tempus, oris; часом, inter-
 dum; nonnunquam; якийсь
 час, aliquamdiu; на той час,
 illo tempore; від часу до ча-
 су, subinde, 80; через дов-
 гий (довший) час, diu.
 часть, pars, tis; частию-частию,
 (по части, — по ч.), partim —
 partim.
 частий, creber, a, um.
 часто, saepe; найчастіше, plu-
 rimum.
 чванити ся, gloriari, 64 (18), 72
 (17).
 чванливість, ostentatio, onis.
 чекати, maneo, nsi, nsum, ere;
 expectare.
 черевик, crepida, ae.
 череда, grex, gregis.
 через, per; (на другу сторону),
 trans, 25 (4).
 через те, ob eam rem.

черепковий суд, testularum або
 testarum suffragia.
 черепок, testula, testa, ae.
 черпати, haurio, si, stum, ire.
 черствий, prosper, a, um.
 чесний, probus, a, um; bonus;
 honestus, a, um, decorus, 20
 (10); rectus, a, um; nobilis, e;
 generosus, a, um.
 чесно, honeste; cum virtute, 68
 (10).
 чеснота, virtus, utis; probitas,
 atis; fides, ei; honestum, i.
 честь, honor, oris, 30 (12), 65
 (14); laus, dis; honestas, atis;
 existimatio, onis, 17 (9); честь
 віддавати, colere.
 чи, num; не (придане до ви-
 разу), 26 (4); чи—чи, utrum
 —an.
 чия, num; не (придане до ви-
 разу), 46 (11).
 чиж не, nonne.
 чим, quam; гл. ніж.
 чималий, multus, a, um; am-
 plus, a, um; uber, eris.
 чин, factum, i, 50 (5); facinus,
 oris, 6 (9); res, rei; та-
 ким чином, ita; sic.
 чинити, facio, eci, actum, ere,
 22 (4), 43 (1); ago, egi, actum,
 ere; чинити красним, splen-
 didum facere, 22 (4).
 численний, multus, a, um; fre-
 quens, tis; magnus, a, um.
 числити, число літ п'ять, quin-
 que annos natus sum.
 числити на когось (щось), толк.
 fretus; confisus, a, um.
 число, numerus i; vis, 44 (2);
 велике число, multitudo, inis,
 4 (14).
 числячий, fretus, confisus, a,
 um.
 чистий, purus, a, um; bonus,
 a, um.
 чисто, inviolate.

чистота характеру, *innocentia*,
ae; *integritas*, *atis*.

читати, *lego*, *egi*, *ctum*, *ēre*.

чито—чито, *sive—sive*; *vel—vel*.

човно, *scapha*, ae.

чоло, *frons*, *tis*; гл. стати; гл. поставити.

чоловік, *homo*, *inis*; *vir*, *i*, 7
(7), 10 (12).

чому не, *quin*.

чорний, *niger*, a, um.

чудо, *miraculum*, i.

чудовий, *mirus*, a, um; *mirabilis*, e.

чужий, *alienus*, a, um; чужим
бути чомусь, *alieno esse ani-*
mo ab aliqua re; *non cado*
(*cecidi*, *casum*, *ēre*) *in alqm*,
7 (11).

чужинець, *barbarus*, i.

чути, *audio*, *ivi*, *itum*, *ire*; *sen-*
tio, *si*, *sum*, *ire*; чути брак,
desiderare.

чуткий, *mansuetus*, a, um.

Ш.

шанувати, *colo*, *ui*, *ultum*, *ēre*.
шапка, *pileum*, i, або *pileus*, i.
швець, *sutor*, *oris*.

швидкий крок, *citatus passus*,
us.

швидкість, *celeritas*, *atis*; *velo-*
citas, *atis*, 18 (5).

швидко, *celeriter*.

шерсткий, *asper*, a, um.

шестий, *sextus*, 3.

ширина, *latitudo*, *inis*; в ши-
рину, *in latitudinem*.

широкий, *latus*, a, um.

широкість, *latitudo*, *inis*.

широко, *late*.

ширшати, *propagare*.

школа, *damnum*, i; *detrimen-*
tum, i.

шкодити, *noceo*, *ui*, *itum*, *ēre*.

школа, *magister*, *magistra*; шк.
вправ тілесних (борбництво),
palaestra, ae.

штука, *ars*, *tis*; штуки красні,
bonae artes; штука воєнна,
res militaris.

штучно, *arte*.

шукати, *quaero*, *sivi*, *itum*, *ēre*;
investigare; *inquiro*, *sivi*, *itum*,
ēre; шукати спасеня, *peto*,
ivi, *itum*, *ēre salutem*; ш. по-
мочи, *implorare*, 76; *petere*
ab alqo.

шум, *sonus*, us.

Щ.

щадити, *parco*, *peperci*, *parsum*,
ēre.

щасливий, *beatus*, a, um; *felix*,
icis; *fortunatus*, a, um, 84;
bonus, a, um; *secundus*, a,
um.

щасливо, *beate*; *feliciter*; *pro-*
spere; *secunda fortuna*, 68
(7).

щастє, *fortuna*, ae; *fortuna se-*
cunda, 64 (21, 22); *res pro-*
sperae (secundae), 22 (4), 26
(1), 47 (2); *beatitudo*, *inis*, 13
(1); *felicitas*, *atis*, 18 (8), 68
(4); *rei eventus*.

ще, *adhuc*; *etiam*; *quoque*; ще
не, *nondum*; ще тоді, *etiam*
tum, 44 (7); *adhuc*.

щедрий, *liberalis*, e.

щедрість, *liberalitas*, *atis*.

щедро, толк. *multus*, a, um.

шепити, *sero*, *sevi*, *satum*, *ēre*.

щирий, *fidelis*, e; *verus*, a,
um, 79.

щирість, *fides*, ei.

щиро, *sincere*.

щит, *scutum*, i; *clipeus*, i.

що, (корпий), *qui*, *quae*, *quod*.

що, *quod*.

що, *quidnam*; що до, *de*, 38
(15); *ut*.

щоби, *ut*; щоби не, *ne*; щоби
тим, *quo*.
щоденно, *cotidie*.
що до, *de* з *abl.*; *in* з *acc.*;
erga з *acc.*
щож, на щож, *quid*.
що йно, *demum*.
щорічно, *quotannis*.
щось, *aliquid*.

Ю.

Югурта, *Jugurtha*, *ae*.
Юній, *Junius*, *i*.
Юнона, *Juno*, *onis*.
Юпітер, *Juppiter*, *Jovis*.

Я.

явище чудне, *prodigium*, *i*.
являти ся (явити ся), *appareo*,
ui, *itum*, *ere*; *exsisto*, *stiti*,
ere.
явно, *aperte*.
язик, *lingua*, *ae*; *sermo*, *onis*.
Язон, *Jason*, *onis*.
як (як же), *ut*, 20 (6); *sicuti*;
quam, 7 (13), 43 (10); *quo*
modo; *quem ad modum*; як
дуже, *quantopere*, 19 (7); як

лише (тільки), *quacunque re*;
як ся діє, *qui fit*, *ut*, 30 (3);
як—так, *ut—ita* (*sic*).
як би, як коли би, *quasi*, 54;
aeque atque (*ac*).
як же, *quam*.
який, *qualis*, *e*; *qui*, *quae*, *quod*.
якийнебудь, *quicunque*, *quae-*
cunque, *quodcunque*.
якийсь, який, *quidam*, *quae-*
dam, *quoddam*; 29, 31 (1);
якийсь час, *aliquamdiu*.
якір, *ancora*, *ae*; стояти на
якорі, *in ancoris stare*.
яко, *ut*.
як раз, *zaim*. *ipse*, *a*, *um*; н. пр.
як раз задля того, *eam ipsam*
ob causam; *ecce*.
яло ся, *decet*; *convenit*, 38 (3);
не яло ся, *dedecet*.
Янікуль, *Janiculum*, *i*.
Янус, *Janus*, *i*.
Япет, *Japetus*, *i*.
яро, *iugum*, *i*.
яруга, *angustiae*, *arum*.
яскиня, гл. печера.
ясний, в ясний день, *clarissi-*
ma luce, 54.
ясніти, ясніючий, (що яснів),
excellens, *tis*; *insignis*, *e*.

R

664602

III
И 62.184
II

ЛАТИНСЬКІ ВПРАВИ

для третьої класи.

Після третього польського видання Францішка Прухніцького

для ужитку української молодіжи

зладив

ІДЯРІОН ОГОНОВСЬКИЙ.

Трете, справлене виданє.

Ціна: 10 К.

У ЛЬВОВІ, 1920.

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ТОВАРИСТВА.

З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка.